

SF. IERARH VASILE CEL MARE

Ing. Ioan PAPUC

CAPADOCHIA

Pe urmele Ortodoxiei – adevărata credință

Cu binecuvântarea I.P.S. PIMEN,

Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților

Ediție revizuită

**Tehnoredactare computerizată: Ing. Vasile TĂNASE
SUCEAVA – 2012**

Cuvânt înainte

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a proclamat anul 2009, ca fiind „Anul comemorativ – omagial al Sf. Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareii, Capadochiei și al celorlalți Sfinți capadochieni”.

La începutul fiecărui An Nou, Biserica Ortodoxă Română prăznuiește pe Sf. Vasile cel Mare, frate al Sf. Grigorie de Nyssa și al Sf. Grigorie de Nazianz. Acest mare ierarh este un adevărat stâlp al dreptei credințe, numit de Sf. Grigorie Teologul, „Împăratul cuvintelor duhovnicești”, „Ochiul Bisericii”, „Gura de foc a Duhului Sfânt”.

Toți acești Sfinți capadochieni au trăit în „secolul de aur” al Bisericii, perioadă în care ei au mărturisit în lume dreapta credință, au explicat dogmele Bisericii, au îmbogățit Sfintele Slujbe, au vindecat și alinat multe boli și suferințe trupești și sufletești ale oamenilor, au lăsat Bisericii, pe lângă viața lor sfântă, zeci de cărți teologice, care formează un adevărat tezaur al lumii creștine.

Despre viața și locul în care au trăit acești Sf. capadochieni vorbește și domnul Ing. Ioan Papuc, autorul lucrării **„Capadochia. Pe urmele Ortodoxiei – adevărata credință”**. Cititorul are astfel posibilitatea să afle și să înțeleagă mai bine cine au fost acești trei Sfinți și frumusețile acestor locuri ce au odrăslit pe acești trei mari luminători pe bolta Creștinismului.

Prin felul în care prezintă locurile și vestigiile din acest ținut plin de încărcătură spirituală, autorul te îndeamnă să ajungi să le vizitezi pentru a trăi clipe unice de înălțare sufletească.

Binecuvântăm, cu părintească dragoste, osteneala domnului Ing. Ioan Papuc pentru întocmirea acestei lucrări.

† PIMEN

+binez

ARHIEPISCOPUL SUCEVEI ȘI RĂDĂUȚILOR

GENERALITĂȚI

Capadochia (Cappadocia) este renumită pentru peisajul ei selenar, sinistru, pentru uimitoarele orașe subterane și bisericile de piatră spectaculoase având pereți decorați cu fresce bizantine.

SCURTĂ PRIVIRE GEOGRAFICĂ A CAPADOCHIEI

Capadochia se află pe teritoriul Turciei, în Podișul Anatoliei (cu altitudinea medie de 900 m), între Orașele Kayseri și Aksaray, fiind delimitată de: muntele vulcanic Erciyes (3916 m), la est; Munții vulcanici Hasan (3268 m) și Melendiz (2963 m), la sud; Lacul Tuz (900 m), la vest și Râul Kizilirmak, la nord.

Capadochia este una dintre zonele unice din lume în ceea ce privește aspectul morfologic al scoarței terestre. Regiunea reprezintă o succesiune de formațiuni ciudate, cu decoruri diferite, uneori feerice, lunare. Mâna lentă, dar implacabilă a eroziunii a modelat aceste minuni în decursul a mii de ani; mai târziu a intervenit omul și a exploatat formațiunile și calitățile geologice ale terenurilor pentru a realiza alte monumente unice și sugestive.

Istoria acestui decor a început acum 60 milioane de ani când sub forța unei încrețiri tectonice a scoarței terestre s-a înălțat Lanțul muntos Taurus (Torus, 3756 m). În toată regiunea mișcările pământului au fost însoțite de erupții vulcanice, lava întinzându-se pe sute de mile, din craterele vulcanilor bătrâni nerămânând decât câteva urme ce sunt însă pe măsură: Munții Erciyes (3916 m), Hasan (3268 m) și Melendiz (2963 m). Acestor vulcani li se mai atribuie o activitate potențială, deși n-au fost înregistrate erupții de la sfârșitul preistoriei.

Documentele artistice (preistorice sau din epoca romană) parcă înregistrează erupții în urma cărora a supraviețuit doar o amintire legendară...

Ca orice activitate vulcanică cea care a însoțit formarea lanțului muntos Taurus a provocat o dispersie enormă de cenușă, piatră și lavă formând tuful vulcanic. Depuse pe teren în această ordine, de la bază în sus, aceste materiale au fost cimentate de sedimente geologice din erele succesive și au format un platou calcaros. Dar procesele de eroziune datorate acțiunii vânturilor, ghețurilor și apelor au sfâșiat scoarța superficială și au provocat crăpături adânci și brazde profunde de pământ, luând forme diverse și surprinzătoare ce reprezintă azi minuni ale naturii.

Varietatea stâncilor de tuf și bazalt cu un grad de duritate diferit a fost cauza diversificărilor rezultate din eroziune: în tufurile tandre expuse direct în scoarță se deschid crăpături adânci unde vântul poate modela forme diferite cu denivelări sensibile: în bazaltul de culoare închisă apele au produs fisuri accentuate de îngheț până au săpat crăpături verticale ce traversează bazaltul de pe straturile superioare și tuful de la suprafață. Activitatea progresivă a apelor și vânturilor au transformat puțin câte puțin platoul de roci într-un morman de ace, unul lângă altul, convertind plăcile cele mai rezistente; de-a lungul secolelor acele s-au detașat (unele au dispărut) și au luat aspectul unor conuri, aspect ce îl au încă (exemplu, „Căminele zânelor” din Valea Zelve). Uneori eroziunea a distrus bazaltul în totalitate reducând tufurile la o serie de suprafețe înclinate dispuse dispariției.

Prezența marelui Râu Kizilirmak (cel mai lung din Turcia, 1355 km) în această regiune este legată de afluenții săi, râuri formate în parte din topirea zăpezilor de pe munții vulcanici. Cursurile acestor râuri, momentan cu debite mici, au fost foarte importante în Antichitate. Acțiunea lor pe teren reprezintă originea unui spectacol unic – al fisurilor profunde și neprevăzute ale platoului din Anatolia, ca în „Valea Albului de nea” și în minunata Vale Ihlara, grădină veritabilă bogată în ape, într-o zonă aridă.

Deși praful alb de pe stânci seamănă cu nisipul, el este de fapt moale și mult mai fertil decât solul stepelor din Anatolia Centrală înconjurătoare. În el cresc cu ușurință copaci, viță de vie și legume, atrăgând o populație densă de fermieri încă din vremurile străvechi. Primii oameni din aceste locuri au descoperit rapid că „piatra” vailor stâncoase este la fel de magică, precum pare. Pentru că este moale până ajunge în contact cu aerul, constituie un mediu perfect pentru a sculpta clădiri întregi. Generații de oameni ai locului au sculptat nenumărate uși și camere în piatră. Unele erau case pentru fermieri, altele au devenit porumbare, grajduri ș. a. Unele poate au fost comandamente al armatei bizantine, iar multe au fost folosite drept capele, chilii și trapeze pentru Călugări și Pustnici. Oamenii mai trăiesc și azi în locuințe de piatră perfect izolate, fiind răcoroase vara și protejate de frig iarna.

Clima dominantă în Capadochia este cea de stepă: verile sunt fierbinți și iernile reci, iar solul este arid și secetos.

Acest ținut este de neînțeles și incredibil pentru cei care nu l-au văzut și de neuitat pentru cei care l-au văzut!

SCURTĂ PRIVIRE ISTORICĂ A CAPADOCHIEI

Dintotdeauna aceste formațiuni geologice ciudate au impresionat oamenii care le-au populat cu mituri și legende alegându-le și ca loc de trai.

Aici s-au instalat populații încă din perioada neoliticului. În milenii VIII – VII î. Hr.

ele au locuit la Hacilar și Katalhöyük (în apropiere de Kayseri) unde au fost găsite picturile

cele mai vechi din regiune, unele dintre ele reprezentând Vulcanul Erciyes. În perioada trecerii de la epoca cuprului (mil. VI î. Hr.) la epoca bronzului (mil. II î. Hr.) regiunea a luat un aspect etnic și cultural particular până la formarea

Civilizației Hatti (mil. III î. Hr.). Capitala regatului era Kanech (conform arhivei asiriene, cu scriere cuneiformă), localitate situată în apropiere de Kayseri numită în zilele noastre Kültepe. Civilizația Hatti a traversat o fază de transformare în jurul anului 1900 î. Hr. o dată cu sosirea Populației Nesa în regiune. Din fuziunea acestor două populații a luat ființă Națiunea Hitiților care timp de șapte secole și-au răspândit influența în tot Orientul Mijlociu. Dinastiile regale hitite au fost la capul unui veritabil imperiu ce a luptat împotriva Regatului Noului Babilon și a Statului Mitanni (din nord-estul Mesopotamiei) pentru a reuni frontierele Egiptului faraonilor.

După declinul hitiților (sec. XIII î. Hr.) sub presiunea invaziilor noilor popoare Capadochia a devenit un Regat federal (Tabal). Împărțit apoi între lidieni (în sud) și mezi (în nord) ea a fost transformată în Satrapie persană la mijlocul sec. VI î. Hr. În anii 404 și 362 î. Hr. locuitorii s-au ridicat zadarnic împotriva Imperiului Persan, ulterior atacat de Alexandru cel Mare (336 – 323 î. Hr.). El a reprimat o revoltă a acestei regiuni în anul 332 î. Hr., dar după moartea sa (323 î. Hr.), urmare a luptei dintre diadohi (generalii macedoneni), Ariarh I a pus bazele Regatului Capadochiei ce a durat până la sfârșitul sec. II î. Hr.

În sfârșit Roma pleacă spre Anatolia și anexează definitiv regiunea în anul 66 î. Hr. Aici a fost înființată o provincie ce-a avut o mare importanță în controlul frontierelor și în luptele politice interne din Imperiul Roman. Descoperirile arheologice au pus în evidență importanța atribuită prezenței militare în această regiune (exemplu, citadelele regiunii). N-a fost posibilă oprirea presiunii sasanizilor, nici cea a goșilor ce a urmat în sec. III d. Hr. Anexarea la Imperiul Roman de Răsărit (396) a favorizat creștinizarea totală a regiunii.

În ciuda presiunii arabilor (sec. VIII) populațiile locale au rămas fidele creștinismului și mereu în legătură directă cu Autoritatea centrală a Bizanțului de la

Constantinopol.

Comunitățile religioase de aici au avut o activitate spirituală foarte intensă alimentată de sursele unei ascensiuni de înalt nivel. Grupurile religioase mișunau în căutarea locurilor retrase și izolate din Capadochia unde au profitat de formațiunile geologice tipice ale regiunii creându-și mănăstiri, biserici și chilii. Primele biserici rupestre au fost sculptate în stânci chiar de către călugări, precum Sf. Simeon Stilitul, după care au urmat alte construcții mai frumoase și mai desăvârșite mai ales după sfârșitul luptelor iconoclaste. De fapt acestea din urmă voiau să elimine excesele din cultul Sf. Imagini și lupta lor a provocat o întoarcere la o spiritualitate mai rafinată ce a persistat peste termenii puși pentru distrugerea imaginilor. Ansamblele din Zona Göreme de exemplu sunt o manifestare tangibilă a acestei spiritualități plină de atracție unde domină devotamentul față de Hristos și de Sfinți, exemple vii pentru credincioși și model de viață. Inserția edificiilor complexe din interiorul stâncilor abrupte s-a dovedit a fi dificilă, dar constructorii au reușit să realizeze monumente a căror arhitectură este de o eleganță fără seamăn. Ei s-au inspirat din bisericile ridicate în orașele bizantine transferându-le structurile și orientarea lor spre valoarea spirituală. Și pictorii au fost foarte abili: în interiorul capelilor obscure au ornamentat pereții cu fresce reprezentând mai ales episoade

din viața Lui Hristos. Acești artiști n-au lucrat numai în Capadochia, ei au efectuat o peregrinare artistică prin tot Orientul Mijlociu. Ei au acoperit cu culori vii și cu nenumărate chipuri de sfinți bolțile edificiilor religioase creându-și un stil propriu redus la esențial ce are o valoare simbolică foarte sugestivă. Influența mozaicurilor, a aceleiași epoci aflate în bisericile capitalelor din Orient și Occident, a fost temperată de exigențele spirituale ale călugărilor locali înclinați spre metafizică.

Totodată turcii selgiucizi și mai ales cei mai mari dintre ei (de exemplu, Alaeddin, Keykubat) au acoperit Capadochia cu moschei minunate și cu caravanseraiuri pentru a proteja rețeaua caravanelor. Supremația lor instaurată în sec. XI a fost la originea unei creșteri economice datorită exploatării rutelor comerciale și artistice interioare, precum le arată numeroasele monumente frumoase la a căror artă musulmană n-a încetat să se refere omenirea. Frumoasa toleranță de libertate religioasă acordată de selgiucizi numeroaselor comunități creștine este simbolizată în Biserica „Sf. Gheorghe” unde într-o frescă poate fi văzut Sultanul Mesut II, alături de Episcopul locului, Thamur. Puterea selgiucizilor a luat sfârșit în ultimul an al sec. XIII sub presiunea karamangullarilor și după Regenta Eretna Bey (1352) aceștia devin puțin câte puțin cei mai puternici.

După mai mult de un secol în cursul căruia Eretna ogullari și karamangullarii au înălțat monumente importante și au restaurat fortărețe, Imperiul Otoman a reușit să supună în mod progresiv toată regiunea. Aceasta a cunoscut în sfârșit o lungă perioadă de pace având în vedere poziția sa protejată din interiorul imperiului, dar nici arta, nici economia n-au evoluat. Imperiul Otoman a durat din sec. XV până-n sec. XX fiind răsturnat în urma luptelor interne ce-au dus la formarea Republicii (1923) dând naștere noului Stat turc.

Regiunea Capadochia este menționată pentru prima dată pe un monument cu inscripție în 3 limbi al Regelui Persiei, Darius I cel Mare (522 – 486 î. Hr.), sub numele de „Katpatuka” („Pământul frumoșilor cai”). Azi este cunoscută mai mult pentru măgarii săi – mijlocul de transport al fermierilor locali, decât pentru armăsarii săi magnifici.

LĂCAȘURI DE CULT RUPESTRE, ORAȘE SUBTERANE ȘI CARAVANSERAIURI

Bisericile rupestre din Capadochia au fost descoperite aproape întâmplător de un învățat francez iezuit, Père Guillaume de Jerphanion, în timpul unei călătorii călare de-a lungul Anatoliei în vara anului 1907. Iată ce scria el: „Ochii noștri erau uluiți. Îmi amintesc acele văi în lumina strălucitoare în timp ce alergam prin cel mai fantastic dintre peisaje”.

Chiar acum când văile din jurul Orașului Ürgüp sunt relativ ușor de găsit, Capadochia pare pentru călătorul care sosește aici o lume pierdută. A fost nevoie de sec. XX și poate de inventarea fotografiei pentru a face oamenii să aprecieze această regiune extraordinară.

La începutul Creștinismului coloniile pioase care fugeau de incursiunile arabe și apoi cele turcești au săpat în acest tuf vulcanic pentru a se ascunde de invadatori construind locuințe, mănăstiri, biserici și capele, ornându-le cu fresce

reprezentând scene creștine. Multe dintre acestea au fost folosite în diferite vremuri de creștinii din Kayseri, precum și de oamenii din toată Capadochia.

Frescele cu care sunt ornate bisericile rupestre sunt aplicate în mod natural pe suprafețe reci. Însuși cuvântul „frescă” derivă de la cuvântul italian „a fresco” = rece. O frescă este compusă în principal dintr-o mixtură de argilă, nisip, fire de bumbac și paie. Această mixtură colorată se aplică pe suprafața peretelui umezit ce o absoarbe pe măsură ce se usucă. În acest timp suprafața pe care a fost aplicată fresca este pictată. Prepararea și obținerea culorii dorite necesită multă grijă și atenție. Culorile sunt obținute urmare a reacțiilor fizice și chimice ce au loc. Argila și gazele carbonice din aer dau culoarea dorită prin protejarea suprafeței pe care a fost aplicată fresca. Frescele, picturile și portretele sunt larg întrebuințate la decorarea bisericilor, deoarece tipul de sol de pe suprafața pereților este potrivit pentru acest proces, iar materialele de bază pentru fresce sunt ieftine și ușor de găsit.

În Regiunea Capadochia sunt estimate peste 3.000 de biserici rupestre în special în Văile: Göreme, Zelve, Ihlara și Soğanli unde sunt amenajate „muzee în aer liber” (bineînțeleas cu taxă de intrare pipărată!).

Conform tradiției locale orașele subterane existau de mult și au fost folosite în epoca precreștină. Este foarte probabil că ele au fost construite în perioada hitiților (sec. XIX – XIII î. Hr.). Orașele subterane cu înfățișare de catacombe desfășurate pe mai multe niveluri (etaje) subterane puteau adăposti peste 60.000 de oameni. În această regiune au fost estimate peste 400 de orașe subterane în special în Localitățile: Derinkuyu, Kaymakli, Özlüce, Mazi, Tilköy, Acigöl, Tatlarin și Özkonak. Și în zilele noastre mai sunt descoperite lăcașuri de cult rupestre și orașe subterane.

De asemenea pentru sprijinirea comerțului turcii selgiucizi au construit de-a lungul drumurilor principale de comerț numeroase caravanseraiuri. În Regiunea Capadochia pot fi menționate următoarele caravanseraiuri: Sultanhani, Ağzikarahan, Tepesidelikhan și Alayhan.

1. REȘEDINȚE EPARHIALE ALE SF. PĂRINȚI CAPADOCHIENI

Pe meleagurile Capadochiei s-au născut, au trăit și și-au desfășurat activitatea unii dintre cei mai mari Sfinți ai Ortodoxiei, precum: Vasile cel Mare, Grigorie (Grigore) de Nazianz (Nazianze), Grigorie (Grigore) de Nisa (Nyssa) ș. a.

1.1. KAYSERI (CAESAREA CAPPADOCIA) – REȘEDINȚA EPARHIEI SF. VASILE CEL MARE

Acest mare oraș este amplasat pe o câmpie întinsă la poalele Muntelui vulcanic Erciyes (3.916 m) ce a erupt de mai multe ori în perioada preistorică acum fiind acoperit cu zăpadă aproape tot timpul anului. El se află la 83 km est de Nevşehir, are o populație de 454.000 de locuitori (1998) și o altitudine de 1054 m.

Orașul – una dintre cele mai vechi cetăți ale Anatoliei – a fost Capitala Provinciilor greco-romane Capadochia în perioada 380 î. Hr. – 17 d. Hr. când Împ. roman Tiberiu (14 – 37 d. Hr.) i-a dat numele de Cezareea. În anul 70 d. Hr. Împ. roman Vespasian (69 – 79 d. Hr.) a unit-o cu Armenia Mică formând una dintre fortărețele de frontieră importante din imperiu. Orașul producea un mare număr de oi și cai, era nodul de legătură al drumului comercial ce lega Asia Centrală de Marea Neagră, dar și de Tars prin Porțile Ciliciei.

A mai purtat numele de Mazaka și Eusebia în cinstea Episcopului Eusebiu († 340), Părintele istoriei bisericești, dar cel care i-a dat o strălucire cu totul deosebită a fost Sf. Vasile cel Mare (330 – 379), Arhiepiscopul Cezareii Capadochiei (370 –

379). Și în perioada bizantină viața a fost înfloritoare, dar din sec. VII până-n sec. XIX incursiunile arabe n-au reușit decât să incomodeze buna viațuire a populației creștine. Pe la jumătatea sec. XI sub conducerea Regelui Gagrik II (1042 – 1045) o importantă colonie armeană izgonită din Armenia de cuceritorii selgiucizi s-a așezat în împrejurimile Cezareii. La numai câțiva ani bande de selgiucizi și-au făcut apariția și-n Capadochia.

În ciuda eforturilor făcute de Împ. bizantin Alexie I Comnenul (1081 – 1118) Cezareea a fost cucerită de selgiucizi în anul 1084. Tursan Bey, Prinț danışmedid și-a stabilit aici capitala unui puternic emirat ce grupa Provinciile Capadochia, Sivas și Amasya. În anul 1174 în timpul domniei lui Kilis Arslan Cezareea a fost cucerită și atașată Imp. selgiucid al Anatoliei.

Cruciații n-au putut s-o cucerească, iar în anul 1243 a fost rândul mongolilor s-o ocupe. Către anul 1335 Guvernatorul mongol al Cezareii, Eretna Bey, s-a declarat independent și urmașii lui au reușit să-și păstreze statutul. În anul 1397 Sultanul Baiazid I (1389 – 1402) a reușit să anexeze provincia, dar pentru puțin timp deoarece după înfrângerea de la Ankara (1402) Timur Lenk a îngăduit karamangullarilor (o fracțiune turcă) și mai apoi mamelucilor să se înfrupte din bogățiile și frumusețile Capadochiei. În anul 1515 a fost anexată definitiv la Imp. Otoman de către Sultanul Selim I (1512 – 1520).

Azi Cezareea, din cele șapte biserici de odinioară, nu mai are decât una ridicată în anul 325, dar care de cca 400 de ani este administrată de armeni. Emoția avută la intrarea în această veche biserică este greu de exprimat în cuvinte... Aceasta atât pentru durerea ce o simte orice creștin când constată cu câtă ușurință sunt spulberate urmele trecutului, cât și pentru măreția exemplului Sf. Vasile cel Mare care odinioară a înnobilat viața creștină de aici.

Să ne reamintim câteva repere biografice și fapte minunate săvârșite de către Sf. Părinte pe aceste meleaguri: Sf. Vasile cel Mare s-a născut în anul 330 într-o familie de Sfinți (șase nume din familia sa sunt înscrise în Calendarul creștin: Macrina cea bătrână, bunica după tată; Emilia, mama sa; Grigorie de Nisa; Petru al Sevastiei (Sivas); Macrina cea tânără și Vasile al Cezareii) în zilele domniei Împ. roman Sf. Constantin cel Mare (307 – 337) și a trăit până la începutul domniei Împ. roman Teodosie I cel Mare (379 – 395) în anul 379. Era unul dintre cei 10 copii ai lui Vasile, Retorul din Pont și al Emiliei din Capadochia, dintre care trei au fost Episcopi (Vasile, Grigorie și Petru) și cinci Monahi (pe lângă cei trei Episcopi, Naucratios și Macrina cea tânără).

Primii dascăli ai Sf. Vasile au fost tatăl, Vasile și sora, Macrina, după care a urmat cursurile Școlii din Cezareea. Aici a legat prietenie pilduitoare cu Sf. Grigorie de Nazianz cu care de altfel a și continuat studiile la Constantinopol și Atena. A avut Profesori vestiți pe Libaniu, Proheresiu și Himeriu, dar au folosit timpul studiind și rugându-se cu o conștiinciozitate și evlavie pilduitoare, încât contemporanii au constatat că ei nu cunoșteau decât două drumuri: *al școlii și al bisericii*.

În anul 355 întorcându-se în Capadochia Sf. Vasile a profesat pentru un timp Retorica, dar a fost curând câștigat pentru misiunea bisericească de sora lui, Macrina. După ce s-a botezat a intrat în Monahism și a întreprins ceea ce în această

epocă era foarte obișnuit o călătorie de studii, adică a făcut un pelerinaj pe la toate Centrele monahale pentru a cunoaște viața monahală direct de la sursă. După ce a cercetat obștile monahale din Siria, Palestina, Mesopotamia și Egipt s-a întors în Pont și a pus bazele unei mănăstiri pe malul Râului Iris nu departe de Satul Annesi. Curând s-au adunat mulți ucenici și astfel a luat ființă Prima Comunitate cenobitică. Fiind vizitat în anul 358 de prietenul său de studii, Sf. Grigorie Teologul pe care l-a rugat să rămână la Iris au inițiat *Prima Colecție de texte filocalice* (despre Frumusețea Divină) în special din opera lui Origen. Tot acum Sf. Vasile cel Mare concepe Setul de *Reguli monahale (Reguli mari și mici) ce vor avea un mare impact asupra organizării și dezvoltării Monahismului cenobitic în Biserica Răsăriteană*. Și pentru a pune în practică Regulile a înființat o serie de mănăstiri ceea ce-a atras atenția Episcopului locului, care purta același nume cu Părintele Istoriei bisericești, Eusebiu de Cezareea. Acesta l-a convins să primească Darul preoției hirotonindu-l în anul 364. Acum se deschidea un nou capitol în viața Marelui Părinte, acela de *mare Sfătuitor, de remarcabil Exeget al Sf. Scripturi, Stâlp al credinței și Sprijinitor al Bisericii*. S-a remarcat în ceea ce numim azi Asistența socială împărțindu-și averea, dar organizând în timpul unei mari foamete forme de ajutorare a celor lipsiți. În Așezământul său vestit numit *Vasiliada* a ajutat pe săraci, bolnavi, bătrâni.

În anul 370 Eusebiu trecând la cele veșnice Sf. Vasile a fost ales Episcop al Cezareii, Mitropolit al Capadochiei și Exarh al Diecezei politice a Pontului. În această nouă slujire s-a luptat să pună capăt schismelor și ereziilor din întregul Răsărit creștin „*prin cuvântări unite cu acțiuni, prin tratate polemice, prin legături practice cu toți, căutând pe unii, trimițând pe alții, apelând, avertizând, blamând, cenzurând, apărând popoarele, cetățile, pe particulari, ajutând pe cei săraci, pe bolnavi și năpăstuiții soartei*”. Alegerea în această înaltă slujire a fost făcută cu o mare opoziție din partea adversarilor săi și în special din partea arienilor susținuți de Împ. roman Valens (364 – 378). De altfel în urma atitudinii sale intransigente față de arianism și față de noua erezie pnevatomahă, prin manevre politice Valens i-a împărțit dieceza în două. Dar Sf. Vasile nu s-a temut să-l înfrunte pe împărat fiind convins că slujirea adevărului, a dreptății este aceeași, atât în plan social, cât și duhovnicesc. În acest sens nu putem trece cu vederea minunea ce a făcut-o în Niceea (azi Iznik) când venind Valens în cetate căpeteniile ereziei ariene au reușit să obțină biserica ortodocșilor în care se ținuse primul Sinod Ecumenic (325). Înștiințat de această stare de lucruri Sf. Vasile i-a îmbărbătat pe niceeni și a mers personal la Constantinopol, spre a pleda în favoarea lor. „*Cinstea împăratului stă în judecata sa*” i-a spus Sf. Vasile lui Valens, după care a adăugat: „*Iar înțelepciunea zice: «Dreptatea împăratului la judecată se vede». Deci pentru ce, împărate, ai făcut judecată nedreaptă izgonind pe dreptcredincioși din Sf. biserică și dând-o răucredincioșilor? Zis-a lui împăratul: „Tot la învinuiri te întorci, Vasile! Nu ți se cuvine ție să fii așa”!* Răspuns-a Vasile: „*Se cuvine mie pentru dreptate a muri*”! Și înfruntându-se ei și împotrivindu-se, sta acolo de față mai marele bucătarilor împărătești, numit Demostene. Acela vrând să-i ajute pe arieni a spus ceva în șoaptă ocărându-l pe Sfânt. Iar Sfântul a zis: „*Vedem aici pe necărturarul Demostene*”. Iar stolnicul rușinându-se iarăși a spus ceva împotriva. Sfântul i-a zis: „*Lucrul tău este să ai grijă de mâncăruri, nu să fierbi Dogmele Bisericii*”! Și a tăcut Demostene

rușinat. Iar împăratul pe de o parte mâniindu-se și pe de alta rușinându-se, a zis lui Vasile: „*Să mergi tu între dânșii și să faci dreptate, dar așa să judeci ca să nu judeci cu părtinire poporului de o credință cu tine*”! Iar Sfântul a răspuns: *De voi judeca cu nedreptate, apoi și pe mine la surghiun să mă trimiți și pe cei de o credință cu mine să-i izgonești și biserica s-o dai arienilor*”! Și luând Sfântul scrisoare de la împărat s-a întors în Niceea. Și chemând pe arieni le-a zis: „*Iată, împăratul mi-a dat putere ca să fac judecată între voi și dreptcredincioși pentru biserica pe care ați luat-o cu sila*”, iar ei i-au răspuns: «*Deci judecată, dar după judecata împăratului*». Iar Sfântul a zis: „*Să mergeți și voi, arienii și voi, dreptcredincioșilor să închideți biserica și încuind-o s-o pecetluiți cu pecețile: voi cu ale voastre și aceștia cu ale lor și să puneți de amândouă părțile păzitori. Și mergând mai întâi, voi, arienii să vă rugați trei zile și trei nopți și după aceasta să vă apropiați de biserică. Și de se vor deschide singure, cu rugăciunile voastre, ușile bisericii, apoi să fie a voastră biserica în veci*”! Iar de nu, ne vom ruga noi o noapte și vom merge cu litie cântând la biserică și de se vor deschide nouă, s-o avem în veci”! Iar de nu se vor deschide nici nouă, apoi iarăși a voastră să fie biserica”! Și plăcut a fost cuvântul acesta arienilor. Iar dreptcredincioșii se mârșeau asupra Sfântului zicând că nu după dreptate, ci după frica împăratului a făcut judecata. Și luându-se multe măsuri de pază de către amândouă părțile Sf. biserică străjuită a fost cu tot dinadinsul, pecetluită și întărită. Și rugându-se arienii trei zile și trei nopți și de biserică apropiindu-se, nu s-a făcut nici un semn. Și se rugau de dimineață până la al șaselea ceas strigând: «*Doamne, miluiește*”! și nu s-au deschis ușile bisericii și s-au dus fără dar și rușinați. Atunci Marele Vasile adunând pe toți dreptcredincioșii cu femeile și copiii au ieșit din cetate la Biserica „Sf. Mc. Diomid” făcând acolo priveghere de toată noaptea, apoi au mers cu toții la acea sobornicească biserică pecetluită cântând „*Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi*”! Apoi stând înaintea ușii bisericii a zis către popor: „*Ridicați mâinile voastre și strigați cu dinadinsul: «Doamne, miluiește»*”! Și aceasta făcându-se a poruncit Sfântul ca să se facă tăcere și apropiindu-se de ușă a însemnat-o cu semnul Sf. Cruci de trei ori și a zis: „*Bine este cuvântat Dumnezeul creștinilor totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor*”. Și glăsuind tot poporul „*Amin*”, îndată s-a făcut cutremur și au început a se sfărâma zăvoarele, au căzut întăriturile, s-au dezlegat pecețile și s-a deschis ușa, ca de un vânt și furtună mare și s-a lovit ușa de zid. Iar dumnezeiescul Vasile a început a cânta: „*Ridicați porțile voastre, ridicați porțile cele veșnice și va intra Împăratul Slavei*”! Și intrând Vasile în biserică cu mulțimea dreptcredincioșilor și săvârșind dumnezeiasca Slujbă a slobozit poporul cu bucurie. Iar mulțimea arienilor văzând acea Minune s-a lepădat de credința lor cea rea și la cei dreptcredincioși s-a adăugat. Impresionat pe moment Valens a aprobat judecata Sf. Vasile, adică a consimțit la retrocedarea bisericii de către arieni, dar el a rămas până la moarte același eretic (a murit pe câmpul de luptă într-o confruntare cu goșii în sudul Dunării, cu puțin timp înaintea Sf. Vasile).

Pe cât de curajos a fost cu puterea seculară, tot pe atât s-a luptat și cu cea a demonilor. Este cunoscut faptul că Sf. Vasile rămâne unul dintre cei mai mari exorciști. Este destul să menționăm *Moliturile* sale în care lupta este dusă direct cu diavolul (sunt citite în Ziua cinstirii Sfântului și nu numai pentru cei care sunt

stăpâniți de duhuri necurate, dar după o prealabilă pregătire și post, atât din partea slujitorului, cât și a primitorului). În acest context putem menționa ultima Minune făcută de Sfânt fiind încă în viață anume botezul păgânului doctor Iosif. Acesta era atât de iscusit, încât cunoștea pe omul care avea să moară după față, mai înainte cu trei sau patru zile și-i spunea lui ceasul sfârșitului. Iar Sf. Vasile văzând în Duhul întoarcerea lui Iosif la Hristos îl iubea și deseori îl sfătuia să se lase de păgâneasca sa credință și să primească botezul. Dar Iosif se apăra spunând: „*Întru care credință m-am născut, întru aceea vreau să mor*”. Iar Sfântul îi zicea: „*Să mă crezi pe mine că nici eu, nici tu nu vom muri până ce tu nu te vei naște din apă și din Duh, că fără acest dar nu-ți este cu putință ca să intri în Împărăția Lui Dumnezeu. Au doar și părinții tăi nu s-au botezat în nor și în mare? Și n-au băut ei din piatra care era o înainte-închiptuire al Lui Hristos, Piatra cea duhovnicească, Care din Fecioară, pentru mântuirea noastră S-a născut, pe Care părinții tăi L-au răstignit și îngropat fiind a înviat a treia zi și la Ceruri suindu-Se șade de-a dreapta Tatălui și de acolo va veni iarăși să judece viii și morții*”? Dar păgânul rămânea în credința sa. Iar când s-a apropiat ceasul chemării la Domnul a Sf. Vasile îmbolnăvindu-se, a venit doctorul Iosif, ca și când ar fi avut nevoie de ajutorul său, iar Sfântul i-a zis: „*Ce părere ai, Iosife, despre cursul vieții mele? Iar el privindu-l cu luare-aminte a zis către cei de aproape ai Sf. Vasile: „Grăbiți toate cele de îngropare, că va muri îndată*”! Iar Vasile i-a zis: „*Nu știi ce grăiești*”! Zis-a doctorul: „*Să mă crezi, Stăpâne, că încă soarele nu va apune, iar tu vei muri*”! Iar Vasile i-a zis: „*De voi trăi, până dimineață, la ceasul al șaselea, atunci ce vei face*”? I-a răspuns Iosif: „*Să mor*”. Iar Sfântul i-a zis: „*Cu adevărat să mori păcatului, ca să vezi întru Dumnezeu*”! Zis-a lui doctorul: „*Știi ce grăiești, Stăpâne, iată mă jur ție că de vei fi viu până mâine, voi face voia ta*”. Și s-a rugat dumnezeiescul Vasile Părintelui Ceresc să-i prelungească viața până a doua zi pentru mântuirea păgânului și i s-a mplinit rugăciunea. Iar a doua zi a trimis ca să-l cheme și doctorul nu credea că Vasile este încă viu și s-a mirat mult de aceasta. Și căzând la picioarele Sfântului, cu inimă curată i-a zis: „*Mare este Dumnezeul creștinilor și nu este alt Dumnezeu afară de el; deci mă lepăd de legea cea lepădată de Dumnezeu și mărturisesc Legea creștinească cea adevărată; poruncește, deci, Sf. Părinte, fără zăbavă ca să primesc Sf. Botez eu și toată casa mea*”! Iar Sf. Vasile i-a grăit lui: „*Eu însumi te voi boteza cu mâinile mele*”! Și apropiindu-se doctorul a văzut mâna Sfântului cea dreaptă și i-a zis: „*Prea slăbite sunt puterile tale, Stăpâne și drept aceea nu vei putea să mă botezi singur*”! Răspuns-a Vasile: „*Avem pe Ziditorul, Cel Care ne întărește pe noi*”! Și sculându-se a intrat în biserică și înaintea tuturor a botezat pe păgân și pe toți ai casei lui și l-a numit pe el Ioan și l-a împărtășit cu dumnezeieștile taine singur slujind întru acea zi și învățând pe cel nou botezat pentru veșnica viață și rostind către cuvântătoarele sale oi cuvintele de învățătură. Și a trăit până în ceasul al nouălea. Apoi dând cea mai de pe urmă sărutare și iertăciune tuturor mulțumire a înălțat Lui Dumnezeu pentru toate cele negrăite ale Lui Daruri și încă mulțumirea fiind în gura lui și-a dat sufletul său în Mâinile Lui Dumnezeu. Iar păgânul cel nou botezat văzând că Sfântul a murit a căzut la picioarele lui și cu lacrimi în ochi a zis: „*Cu adevărat robule al Lui Dumnezeu, Vasile, și acum n-ai fi murit, dacă tu însuși n-ai fi voit*”! Câtă putere aveau slujitorii Lui Dumnezeu odinioară!...

Dar poate și mai minunat a fost faptul petrecut la înmormântarea Sfântului, ce ne dezvăluie extraordinara smerenie a sa, precum și darul ajutorării celor din nevoi trupești și sufletești. Căci fiind încă în viață Sfântul a fost cercetat de o văduvă de neam bun și foarte bogată care petrecuse mult timp în desfătări și plăceri ale trupului. Dar cum „*Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină*”, s-a atins de inima ei cu Darul Său și asemenea fiului risipitor și-a venit în sine cugetând: „*Vai mie, păcătoasa și desfrânată, cum voi răspunde Dreptului Judecător pentru atâtea păcate ce s-au făcut de mine, casa trupului mi-am stricat, sufletul mi-am spurcat; vai mie, celei mai păcătoase decât toți, căci cui m-am asemănat cu păcatele? Desfrânatei sau vameșului? Că nimeni n-a greșit ca mine. Mai ales că după botez atâtea păcate am făcut, de unde voi lua îndrăzneală să cred că mă va primi Dumnezeu pocăindu-mă*”? Așa tânguindu-se și-a adus aminte de toate cele ce de la tinerețe până la bătrânețe le-a făcut și șezând le-a scris pe hârtie. Și mai la urmă decât toate a scris un alt oarecare păcat mai greu și cu plumb a pecetluit hârtia. Apoi înștiințându-se de vremea când Sf. Vasile mergea la biserică, a alergat la dânsul și aruncându-se înaintea picioarelor lui cu hârtia striga zicând: „*Miluieste-mă, Sfinte al Lui Dumnezeu, pe mine, cea care am greșit mai mult decât toți*”! Iar Sfântul stând a întrebat-o ce voiește de la dânsul. Iar ea dându-i hârtia cea pecetluită în mâinile sale i-a zis: „*Iată, Stăpâne, toate păcatele și fărădelegile mele le-am scris pe hârtia aceasta și le-am pecetluit. Iar tu, plăcutule al Lui Dumnezeu, să nu le citești pe ele, nici să dezlegi pecetea. Ci numai cu rugăciunea ta să le dezlegi pe ele, că eu cred că Cel Care mi-a dat mie gândul acesta te va auzi când te vei ruga pentru mine*”! Iar Vasile luând hârtia a căutat la Cer și a zis: „*Doamne, al Tău, Unuia este lucrul acesta, că de vreme ce păcatele a toată lumea Tu le-ai ridicat, cu cât mai vârtos poți să cureți păcatele unui singur suflet, pentru că toate păcatele noastre nenumărate sunt la Tine, iar milostivirea Ta este nemăsurată și neurmată*”! Acestea zicând a intrat în biserică ținând hârtia și aruncându-se pe sine înaintea Jertfelnicului a petrecut acolo toată noaptea rugându-se pentru femeia aceea. Iar a doua zi săvârșind dumnezeiasca Slujbă a chemat femeia și i-a dat hârtia pecetluită, precum a și fost zicând către dânsa: „*Ai auzit, femeie, că nimeni nu poate să ierte păcatele, fără numai Unul Dumnezeu*”? Iar ea a zis: „*Am auzit, cinstite Părinte și pentru aceasta ți-am făcut rugăciunea, ca să aflu îndurările Lui*”. Aceasta zicând femeia și-a dezlegat hârtia și și-a aflat toate păcatele sale șterse, afară numai de acel greu păcat scris pe urmă ce era neșters și văzând aceasta femeia s-a înspăimântat și bătându-și pieptul său a căzut la picioarele Sfântului strigând: „*Miluieste-mă, robule al Lui Dumnezeu Celui de Sus și, precum pentru toate fărădelegile mele te-ai îndurat și ai rugat pe Dumnezeu, așa și pentru aceasta te roagă, ca să fiu curată*”! Iar Arhiepiscopul milă fiindu-i de ea a lăcrimat și a zis: „*Scoală-te, femeie, că și eu om păcătos sunt și-mi trebuie și mie milostivire și iertare. Iar Cel Care a curățat păcatele tale pe care le-a voit puternic este ca și păcatul tău cel neșters să-l curățească, de te vei feri de acum pe tine de păcat și de vei începe a umbla pe calea Domnului; apoi nu numai iertată vei fi, ci și Slavei cerești te vei împărtăși. Însă te sfătuiesc să mergi în pustie și vei afla un bărbat sfânt, anume Efrem. Aceluia să-i dai hârtia aceasta și-l roagă pe el ca să mijlocească spre tine Milostivirea Iubitorului de oameni, Dumnezeu*”! Iar femeia după cuvântul Sfântului s-a dus în pustie și multă cale

umblând a aflat chilia Fericitului Efrem și bătând a zis: „*Miluieste-mă pe mine, păcătoasa, Cuvioase Părinte!*”! Iar Efrem știind cu Duhul pricina venirii ei i-a răspuns: „*Du-te de la mine, femeie, că om păcătos sunt trebuindu-mi și mie ajutor de la alții!*”! Iar ea dându-i hârtia i-a zis: „*Arhiepiscopul Vasile m-a trimis la tine, ca rugându-te Lui Dumnezeu să-mi curățești păcatul meu cel scris în hârtia aceasta, pentru că pe celelalte păcate el le-a curățat, iar tu pentru un păcat, să nu te lenevești a te ruga, că la tine sunt trimisă!*”! Iar Cuviosul Efrem i-a zis: „*Nu, fucă, ci el care a putut milostivi pe Dumnezeu pentru păcatele tale cele multe cu atât mai vârtos pentru unul va putea a-L ruga. Deci, du-te și nu sta, ca să-l afli pe el între cei vii mai înainte de a se duce către Domnul!*”! Iar ea închinându-se lui s-a întors în Cezareea. Și intrând în cetate a sosit la îngroparea Sfântului. Și constatând femeia că cel care era dus spre biserica „Sf. Evpsihie” pentru a fi îngropat era chiar Sf. Vasile, a început a se tângui și a zice: „*Vai mie, Sfinte al Lui Dumnezeu, vai mie, ticăloasa; pentru aceasta m-ai trimis în pustie, ca să ieși în liniște din trup. Dar iată, m-am întors fără folos, atâta osteneală în pustie în zadar suferind. Să vadă Dumnezeu și să judece că deși puteai tu însuși să-mi dai ajutor, la altul m-ai trimis!*”! Acestea zicând a aruncat hârtia deasupra năvălăii Sfântului spunând la tot poporul osteneala sa. Iar unul dintre clerici vrând să vadă ce-i consemnat în hârtie a luat-o și desfăcând-o n-a aflat nici un cuvânt scris, ci toată hârtia era curată; și a zis femeii: „*Nimic nu este scris aici. Nu te mai osteni, fiindcă nu știi ce a făcut iubirea de oameni a Lui Dumnezeu pentru tine!*”! Și tot poporul văzând Minunea aceasta a preaslăvit pe Dumnezeu, Cel Care a dat o putere ca aceasta robilor săi și după mutarea lor. Nu putem trece cu vederea cuvintele psalmistului care zice: „*Minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi!*”!

Dar Părintele capadochian nu este minunat doar pentru aceste fapte, ci și pentru profunzimea gândirii, căci opera scrisă completează excelent portretul său. El a abordat cele mai variate teme: dogmatice, ascetice, pedagogice și liturgice. Și folosindu-se de cele mai elocvente expresii sau formule liturgice Sf. Vasile a adus argumente solide împotriva ereticilor. Cel mai important exemplu îl constituie combaterea pnevmatomahilor prin formula de închinare „*În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh*” în care pe baza omotimiei (aceeași cinstire) Celor Trei Persoane ale Dumnezeirii, Sf. Vasile deduce egalitatea, consubstanțialitatea și deoființimea Lor. O preocupare deosebită a avut Sf. Vasile și pentru educarea tinerilor. Tratatul său pedagogic definește foarte clar atitudinea Bisericii Creștine față de știința și cultura păgână pentru care erau manifestate vădite rețineri. În lucrarea „*Îndemn către tineri*” arată prin admirabila comparație cu albinele ce alege nectarul cel atât de dulce și folositor din toate plantele, inclusiv din scaieți și ghimpi, modul în care scriitorii antici pot fi folositori și folosiți. În scrierile acestora tinerii sunt invitați să caute nectarul și să evite otrava, căci autorii antici, precum Homer, Hesiod, Theognis, Solon, Euripide, Platon și nu numai le pot furniza exemple de virtute. Sf. Vasile era conștient că erudiția sănătoasă bazată pe adevărul creștin și cultura antică constituia un avantaj deosebit pentru fundamentarea mesajului hristic într-o lume încă păgână. De altfel *cultura și disciplina au fost cei doi piloni ce au făcut din grăuntele de muștar un copac mare, adică Biserica Creștină*. Este o realitate asupra căreia citindu-l pe Sf. Vasile sau numai vizitând fosta-i Eparhie este cu neputință să nu meditezi și să nu te întrebi retoric: „*Dar noi mai avem cultura sa*

ori mai folosim cele descoperite, consemnate și scrise în alte domenii? Dar disciplina lui? Sau autosuficiența a pus stăpânire cu totul peste noi? Greu de răspuns și mai greu de făcut o radiografie pertinentă și a îndrepta lucrurile pe făgașul Sf. Părinți. Dar poate cu rugăciunile lor nădăjduim în mai bine.

De reținut este și atitudinea Sfântului față de păcat și păcătos. Este binecunoscută datoria fiecărui creștin de a pune în practică experiența Sf. Părinți care au învățat și dovedit că „*trebuie să urâm păcatul, dar să iubim pe păcătos*”. Cum un Preot din Eparhia lui greșise căzând într-un păcat al trupului, l-a chemat și l-a povățuit părintește să-și schimbe comportamentul. Și pentru a-i arăta măreția slujirii, dar și urâciunea păcatului, întâmplându-se să treacă la cele veșnice un creștin din Cezareea, Sf. Vasile luând pe Preot a mers la înmormântare oficiind împreună slujba. La sfârșitul slujbei Sfântul l-a îndemnat pe Preot să rostească Ecfonis-ul. „*Că Tu ești învierea, viața și odihna adormitului robului Tău...*” și mare a fost uimirea tuturor, căci mortul a înviat; Sf. Vasile i-a spus Preotului: „*Iată, părinte, cât de mare este darul Preoției, căci și morții înviezi, dar dacă nu lepezi păcatul, tu însuși ești mort și în locul vieții, la Sf. Liturghie, îți agonisești osânda veșnică!*” Și Preotul venindu-și în sine s-a trezit din adormirea conștiinței și pocăindu-se s-a îndreptat. Dar câte nu găsim la Sf. Părinți ca și exemplu pentru mântuirea sufletelor noastre! Deci să nu ne lenevim, ci să le căutăm și mai apoi să le folosim pentru noi și pentru semenii noștri!

A alcătuit lucrări dogmatice, ascetice, liturgice, canonice, omiletice între care se disting: „*Contra lui Eunomiu*” (în trei cărți, combătând erezia anomenilor – un arianism extremist); „*Despre Sfântul Duh*” (dedicată Sf. Amfilohie de Iconium); „*Omilii la Hexaimeron*” (o interpretare literară de mare talent a primelor cinci zile ale Creației, neterminată); „*Omilii la Psalmi*” (cu explicarea doar a câtorva Psalmi); „*Către tineri*” ș. a. Sf. Vasile este și autorul Liturghiei ce-i poartă numele fiind săvârșită de 10 ori pe an. Scrisorile sale conțin importante referiri la viața Bisericii din sec. IV. De la Marele Ierarh au rămas în colecțiile canonice *92 de Canoane* ce îmbrățișează diferite aspecte ale vieții și disciplinei bisericești. În cele *92 de Canoane* Sf. Vasile se referă la: căsătorie, ucidere, diferite păcate trupești, reglementări privind instituția duhovnicului ș. a.

Doamne, ce încărcătură duhovnicească! Câtă binecuvântare pentru noi, cei care ne-am învrednicit să cunoaștem patria Părinților de aur ai Bisericii Creștine!

Sf. Vasile era un om foarte înalt și drept ca o făclie; uscățiv și slăbit de ajunare și veghere; oacheș la față, dar obrazul îngălbenit; nasul lunguiet; sprâncenele cercuite și plecate asemenea omului gânditor; fruntea încrețită; umerii obrajilor ieșiți, tâmplele adâncite; cam pleșuv la păr; cu barba destul de lungă, căruntă pe jumătate. Pomenirea lui este săvârșită în Sf. Biserică sobornicească la 1 și 30 ianuarie.

Azi în marele oraș plin de viață se manifestă contraste clare între lumea antică și cea modernă. Structurile sale economice rezultă din industrie, fără a fi neglijate activitățile tradiționale din sectorul artizanal (covoare, articole din aur etc.).

În cadrul orașului pe lângă vechea citadelă ridicată de Împ. roman Iustinian (527 – 565) și consolidată de turcii selgiucizi în jurul căreia este o piață acoperită,

mai pot fi vizitate o serie de monumente islamice din perioada sec. XIII – XV: marea Moschee Ulu Kamii (sec. XIV); fascinantul Muzeu Güpüoglu Konađi (sec. XV); Mausoleul Sircali Kumbert (sec. XIII); Mausoleul Kasbek Kumbert (sec. XIII); Mausoleul Döner Kumbert (1276, cu mormântul fiicei Sultanului Alaeddin Keykubat); Mormântul Melike Adile Hatun (sec. XIII, soția acestui sultan); Honat Hatun Kamii (sec. XIII, construită de către o altă soție a acestui sultan, Honat Hatun, conținând mormântul ei); Cifte Kumbert; un mic Muzeu Arheologic și Statuia ecvestră a lui Atatürk (fondatorul Turciei moderne).

1.2. GÜZELYURT (NAZIANZE) – REȘEDINȚA EPARHIEI **SF. GRIGORIE DE NAZIANZ**

(TEOLOGUL)

Orășelul Güzelyurt este situat la poalele Muntelui vulcanic Hasan (3268 m) și la cca 35 km est de Orașul Aksaray pe o colină mică. Güzelyurt-ul este foarte vechi originea pierzându-i-se în negura timpurilor. Conform descoperirilor arheologice localitatea datează din perioada paleolitică. Ea a fost mult timp numită Gelveri care de fapt este vechiul Nazianz. De-a lungul timpurilor a fost patrie pentru coloniile comerciale ale: asurilor, hitiților, mezilor, persilor, Regatului capadochian și Imperiilor roman, bizantin, selgiucid și otoman. Localitatea are case pitorești săpate în piatră, grădini cu pomi fructiferi și câmpuri luxuriante împrejur. De asemenea are orașe subterane și biserici rupestre dintre care putem aminti: Biserica Roșie (Kizil Kilise) și Biserica Înaltă (Yüksek Kilise).

Importanța istorică a Orășelului Güzelyurt a început cu Creștinismul, în special cu tatăl și cu fiul său, Grigorie, când au apărut numeroase edificii religioase în vecinătatea localității. În acest sens amintim Valea Mănăstirii lungă de 4,5 km unde este o mănăstire și mai multe biserici rupestre. Aceste edificii au fost construite în sec. III – IV când a început viața monahală aici adăpostind mii de oameni. Pe aceste meleaguri a trăit Sf. Grigorie Teologul care a pus temelie unei noi opinii religioase.

Am trăit cu emoție profundă momentul în care am găsit Biserica Sf. Grigorie Teologul, lăcaș ce a fost ridicat în anul 385 pe când Marele Părinte părăsise Scaunul Patriarhal de Constantinopol (381) și se retrăsese aici în liniște, rugăciune și meditație redactându-și opera. Cu sfântă simțire am intrat în incintă amintindu-ne multe lucruri despre Sf. Părinte...

Sf. Grigorie Teologul s-a născut în anul 329 la Arianz (Arianze) în apropiere de Nazianz (Nazianze) ca fiu al Episcopului Grigorie numit „cel Bătrân” și al Nonei. Un rol hotărâtor asupra formării Sfântului l-a avut mama sa care era o creștină pioasă, energică, capabilă să-și salveze soțul (în 325) din ghearele unei erezii a hipsistarienilor și mai apoi să-l apropie de Dumnezeu în așa măsură, încât să-L slujească în calitate de Episcop. Într-adevăr tatăl Sf. Grigorie a ajuns Episcop la Nazianz participând la hirotonia întru Arhiereu a Sf. Vasile la Cezareea și luptând împotriva încercărilor Împ. roman Valens (364 – 378) de a răsturna Ortodoxia în favoarea arianismului. Pentru opoziția făcută împăratului a fost pe punctul de a fi pedepsit cu exilul. A slujit ca Episcop de Nazianz timp de 45 de ani trecând la cele

veșnice în anul 374. Sf. Grigorie a mai avut un frate, Chesarie, medic învățat și o soră, Gorgonia, trecută în Calendar în rândul Sfinților (fiind renumită pentru evlavia ei chiar în vremea încercărilor. La un moment dat îmbolnăvindu-se și paralizând s-a rugat cu atâta tărie și a avut atâta credință, încât își spunea: „*Dacă voi reuși să mă ating de Sf. Trup al Mântuitorului meu, mă voi vindeca*”. Într-adevăr s-a târât pe coate din chilia suferinței până-n Sf. Lăcaș și intrând în Sf. Altar s-a atins de Sf. Chivot unde erau Sf. Taine, după care s-a ridicat și s-a întors pe picioarele sale la chilie).

Pregătirea elementară Sf. Grigorie a primit-o în casa părintească, după care a mers la studii, mai întâi la Cezareea Capadochiei unde l-a cunoscut pe viitorul său prieten și Stâlp al Ortodoxiei, Vasile, apoi în Cezareea Palestinei unde trona încă amintirea marelui alexandrin Origen și unde era o renumită bibliotecă. De la Cezareea Palestinei pașii i-au fost călăuziți spre Alexandria acolo unde era renumita Școală catehetică ce nu-și spusese încă ultimul cuvânt în istoria Bisericii și unde Sf. Grigorie a făcut cunoștință cu neoplatonismul lui Filon, dar și cu alegorismul ca metodă de interpretare a Sf. Scripturi. Însetat de cunoaștere a părăsit Alexandria și a ajuns la *Atena cea de aur* unde l-a reîntâlnit pe Sf. Vasile și unde a zăbovit mult timp aproximativ 8 – 9 ani (până-n 358 – 359) audiind doi Profesori vestiți, anume pe Himeriu și Proheresiu. Despre timpul studiilor la Atena Sf. Grigorie avea să-și amintească pe larg în operele sale autobiografice: „*Despre viața sa*” și „*Necrolog la moartea Sf. Vasile*”.

Întors în patrie Sf. Grigorie a primit botezul, după care fiind invitat de Sf. Vasile a făcut un pelerinaj prelungit pe malul Râului Iris, în Pont acolo unde Sf. Vasile înființase o mănăstire. Poate ar fi rămas acolo pentru totdeauna, dacă nu ar fi fost invitat de tatăl său pentru a-l ajuta la gestionarea problemelor misionare ale Eparhiei ce era invadată de erezia ariană sub toate formele ei. În perioada șederii la Iris l-a ajutat pe Sf. Vasile la redactarea Primei Filocalii. Dorul de viață monahală l-a însoțit și după ce a fost nevoit să părăsească Irisul și să-l ajute pe tatăl său și prin el Biserica. A fost hirotonit Preot împotriva voinței sale cel mai probabil la Crăciunul anului 361. Gestul tatălui său, ce poate fi înțeles ușor de noi, a fost perceput de către Sf. Grigorie ca *un act de tiranie* ceea ce l-a făcut să fugă în Pont la prietenul său, Vasile. Revine la Nazianz după îndelungatele stăruințe ale tatălui său la Paștile anului următor cu care prilej și ține celebra cuvântare *Despre fugă* încercând să explice plecarea subită de după hirotonie afirmând că nu era pregătit pentru o taină atât de mare ca Preoția. Cuvântarea este de fapt un adevărat tratat despre Preoție, tratat ce va influența cele *Șase cărți despre Preoție* ale Sf. Ioan Gură de Aur, iar prin traducerea în latină chiar pe Papa Grigorie cel Mare (590 – 604) în *Regula pastorală*. Acum Sf. Grigorie acceptă să-și ajute tatăl în pastorație.

În anul 371 prietenul său, Vasile având probleme în Eparhia sa (referitoare la împărțirea Eparhiei sale, Capadochia în două de către Împ. Valens: Capadochia prima și Capadochia secunda. Cezareea a devenit Capitala Capadochiei prima, iar Tyana unde era Episcop Antim a devenit Capitala Capadochiei secunda) vrând să contracareze activitatea arienilor și în special să slăbească influența lui Antim de Tyana în Provincia Capadochia îl hirotonește Episcop pentru Eparhia de Sasima, un orașel lipsit de orice viață și importanță teologică și culturală („un sătuc

însământător și nesuferit. Pretutindeni nu întâlnești decât praf, gălăgie, căruțe, urlete, gemete, funcționari mărunți, instrumente de tortură, lanțuri. Populația întreagă e formată din străini și călători” – conform descrierii Sf. Grigorie) unde Sf. Grigorie nu s-a dus niciodată. Mai mult după moartea părinților săi Sf. Grigorie se retrage la Mănăstirea „Sf. Tecla” în Seleucia, Provincia Isaura, dedicându-se vieții contemplative. Nu știa că liniștea avea să-i fie curând tulburată mai întâi de Sf. Vasile care insista să iasă în arenă pentru a lupta împotriva arienilor care amenințau să destabilizeze Biserica, apoi de cererea unui grup de credincioși ortodocși din Constantinopol care-l invitau să reorganizeze biserica din capitala imperiului, persecutată și distrusă de urmașii Împ. Constantin cel Mare și un șir de arhiepiscopi arieni. Dacă la venirea în Constantinopol (în 379) a fost nevoit să-și improvizeze o biserică dăruită de o rudă a sa, o biserică pe care o sfințește și-i dă sugestiv Hramul „Anastasia” („Învierea”), după numai doi ani Sf. Grigorie avea să ajungă personalitatea cea mai cunoscută a cetății. Prin viața sa exemplară, prin talentul său oratoric deosebit a reușit să grupeze în jurul său elita intelectuală a Capitalei. Acum a ținut cele *Cinci cuvântări teologice*, omilii despre dumnezeirea Logosului ce i-au adus mai târziu și supranumele de *Teologul*. Dar Sf. Grigorie era Arhiepiscopul neoficial al Constantinopol-ului, de aceea după moartea Împ. Valens († 378) și preluarea conducerii de către Teodosie I cel Mare (379 – 395) se impunea recunoașterea sa oficială în cea mai înaltă ascultare a Bisericii Răsăritului.

După intrarea triumfală în Constantinopol la jumătatea anului 380 Împ. Teodosie I apreciind viața exemplară, virtuțile lui de Monah cu viață ascetică, succesele misionare contra ereticilor arieni și în special contra anomeilor a dorit să-l instaleze personal în demnitatea de Arhiepiscop al Bisericii din cetatea lui Constantin la 28 noiembrie 380 în Biserica „Sf. Apostoli”, necropolă imperială. Este cunoscut că împăratul decretase Creștinismul – religie de stat încă de la 20 februarie 380 (deși Creștinismul era legalizat mai înainte prin Edictul de la Milano din anul 313) și era în mod deosebit legat de Creștinismul niceean sau ortodox (325); de aceea a și înapoiat ortodocșilor toate proprietățile confiscate de înaintașii săi. Dar Biserica Răsăritului era răvășită de o nouă erezie, cea pnevatomahă sau a luptătorilor împotriva Sf. Duh contestându-i calitatea de persoană divină a Sf. Treimi, de o ființă cu Tatăl și cu Fiul. Pentru combaterea ereziei și nu numai a fost convocat cel de-al doilea Sinod Ecumenic la Constantinopol pentru primăvara anului 381. Deschis în luna mai Sinodul a oficializat mai întâi statutul Sf. Grigorie și Președintele Sinodului, Episcopul Meletie al Antiohiei a avut onoarea să officieze Slujba de întronizare. Decesul neașteptat al lui Meletie i-a făcut pe sinodali să se orienteze asupra Sf. Grigore, atât pentru prestigiul de care se bucura, cât și pentru faptul că prin Canonul 3 Sinodul proclama primatul de onoare al Episcopului de Constantinopol. Acest lucru n-a fost pe placul Episcopului egiptean și al celui din Macedonia care întârziaseră la Sinod. Ei contestau dreptul Sf. Grigorie de a ocupa Scaunul de Arhiepiscop al Constantinopol-ului motivând că el era de fapt Episcop de Sasima și ceea ce se părea mai grav în viziunea acestora era faptul că el fusese ales Președinte al Sinodului înainte de sosirea lor. În spatele protestului lor se afla de fapt politica duplicitară dusă de Episcopul Romei, Damasus care nu vedea cu ochi buni creșterea rolului Episcopului *Noii Rome* în ierarhia Scaunelor creștine.

Ajunși în acest punct cu rememorarea vieții Sf. Părinte n-am putut să nu admirăm extraordinara putere de renunțare și smerenie dovedită prin gestul său, dar reieșită în egală măsură din fulminanta Cuvântare ținută în fața sinodalilor prin care asemena situația Bisericii cu a poporului ales în timpul Prorocului Iona. Și asemenea lui Iona care pentru a salva corabia s-a aruncat în mare Sf. Grigorie a părăsit Sinodul și Biserica Constantinopol-ului retrăgându-se la Nazianz (aici a condus treburile Episcopiei câțva timp după care a hirotonit Episcop pe Eulalius, el retrăgându-se la Arianz unde și-a petrecut ultimii ani din viață în meditație studiind și scriind poezii. S-a stins din viață la 25 ianuarie 389).

Aici la Güzelyurt Biserica „Sf. Grigorie de Nazianz”, o clădire înaltă din piatră a rămas ortodoxă de-a lungul veacurilor și s-a bucurat de atenția Domnitorilor creștini care își păstrasera libertatea față de turci. Singurul dar ce a mai rămas din toate câte au fost este catapeteasma dăruită de către Țarul Rusiei, Nicolae I (1825 – 1855), schimbată din fața Sf. Altar care a fost și desființat și așezată pe latura sudică a naosului cu orientarea spre Mecca acolo unde se închină musulmanii. Biserica a fost văruiată nemairămânând nici o urmă de pictură și i s-a adăugat un minaret. Această schimbare a survenit după transferul creștinilor greci din Turcia în Grecia (în urma înțelegerii dintre aceste țări din anul 1923 când 1,1 milioane de greci din Turcia au fost schimbați cu 380 mii de musulmani din Grecia) când biserica a fost transformată în geamie (casă de rugăciune musulmană) așa cum este și azi. Pe o tăbliță așezată la intrarea în naos erau scriși cu cretă anul zidirii bisericii, 385 și anul în care a devenit geamie, 1925. Am profitat de prezența Muftiului (căpetenie religioasă musulmană) care își avea locuința în casa vecină bisericii ce nu putea fi decât vechea Reședință episcopală din epoca de glorie a Creștinismului capadochian și l-am invitat să ne intoneze câteva cântări religioase. A fost motivul să putem la rândul nostru să-i aducem laudă Lui Dumnezeu pentru că ne învrednicise să poposim în biserica marelui Părinte din epoca de aur, patristică a Părintelui care a marcat Teologia Sf. Treimi în Răsăritul creștin, a scris cele mai frumoase poezii, dar și cele mai înaripate și mai pline de belșug duhovnicesc cuvinte despre prietenie cu siguranță din experiența prieteniei înfiripată în fragedă copilărie și menținută până la moarte cu Sf. Vasile cel Mare. Mișcătoare sunt Cuvântările la îngroparea lui Vasile cel Mare, a tatălui Grigorie, a fratelui său, Chesarie și a surorii sale, Gorgonia. Ne-am hrănit cu amintirea faptelor minunate, a vieții îngerești și a cuvintelor profunde, pline de încărcătură duhovnicească ale Sf. Grigorie, încât sensul cuvintelor: „*În Biserica Slavei Tale stând, în Cer ni se pare a fi...*” avea o rezonanță cu totul nouă în sufletele noastre.

Redutabil teolog, orator de mare talent a lăsat o profundă operă teologică. Între lucrările sale se remarcă: „*Cuvânt de apărare pentru fuga în Pont*” (veritabil tratat despre Preoție); „*Cinci Cuvântări teologice*” (împotriva ereticilor antitrinitari); „*Cuvântări la Sărbători mari*”; „*De vita sua*” ș. a., precum și o impresionantă operă poetică (cca 18.000 de versuri). De la Sf. Grigorie Teologul s-a păstrat un Canon (parte dintr-o lucrare poetică) în care redă cărțile Vechiului și Noului Testament (cu excepția Cărții „*Ester*” și a „*Apocalipsei*”). De asemenea ajută pe Vasile cel Mare la redactarea „*Filocaliei*”. Pentru gândirea lui adâncă Biserica l-a numit „*Cuvântător de Dumnezeu*”.

Sf. Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu era la stat om de mijloc: cu fața galbenă, dar veselă; cu nările late, cu sprâncenele drepte; căutătura blândă, cu ochiul drept mai măhnit, căci avea un semn de lovitură pe pleopă; barba lungă, dar destul de deasă și cam galbenă pe margine; cu părul alb, pleșuv.

Moaștele sale au fost aduse din Nazianz-ul Capadochiei în Biserica „Sf. Apostoli” din Constantinopol de către iubitorul de Hristos și preacucernicul Împ. bizantin Constantin VII Porfirogenetul (913 – 920; 944 – 959).

Este prăznuit de Biserica Ortodoxă la 25 și 30 ianuarie, iar de Biserica romano-catolică la 2 ianuarie.

1.3. NEVŞEHİR (NYSSA) – REŞEDINŢA EPARHIEI SF. GRIGORIE DE NISA

Orașul Nevşehir cu numele străvechi Nyssa este amplasat în centrul Anatóliei Centrale între Orașele Aksaray (80 km) și Kayseri (83 km) la baza unei coline pe Valea Râului Kizilirmak, la altitudinea de 1194 m având o populație de cca 50.000 locuitori.

Descoperirile arheologice au demonstrat că vechea Cetate Nevşehir datează din anul 3000 î. Hr. Devenind importantă ea a fost ocupată de: egeeni, până în sec. XII î. Hr.; de cimerineni, spre sec. VII î. Hr.; trecând apoi sub dominația asirienilor, în perioada 680 – 610 î. Hr.; apoi sub cea a mezilor, până-n anul 550 î. Hr. și a perșilor, până-n anul 332 î. Hr.

După perioada elenistică (332 î.Hr. - d.Hr.) cetatea a fost ocupată de romani în anul 17 d. Hr. și cedată apoi Bizanțului în anul 395. După aceea a trecut sub diverse popoare (selgiucid, ilhanilar, eretna și karamangullar) și a fost anexată Imp. Otoman în anul 1446. Sub acest imperiu orașul s-a dezvoltat considerabil mai ales când Pașa Damat Ibrahim din Nevşehir a devenit mare Vizir (1720). În perioada marelui Vizir au fost construite câteva edificii importante ca: moschei, medrese (școli teologice musulmane), hanuri și hamamuri (băi musulmane) ce reprezintă capodopere ale acestui oraș.

Azi Orașul Nevşehir este principalul centru comercial al zonei, reședința unei vaste regiuni având aspectul tipic al unui oraș modern din Podișul Anatóliei, cu edificii istorice și turistice. În acest oraș pot fi vizitate Castelul Nevşehir și Moscheea „Pașa Damat Ibrahim”. Castelul Nevşehir este o mică fortăreață bizantină restaurată de selgiucizi și otomani și amplasat pe vârful unei coline ce domină orașul Nevşehir. El are formă pentagonală cu patru donjuani cilindrici, creneluri și cu două intrări. Moscheea „Pașa Damat Ibrahim” reprezintă de fapt un ansamblu religios islamic fiind compus din mai multe clădiri. Ea include: un spital, o școală gimnazială, o bibliotecă și un hamam (baie) construite din ordinul marelui Vizir, Damat Ibrahim. Arhitectul proiectului s-a inspirat din moscheile Capitalei (Constantinopol) plasând în apropierea intrării o grădină cu fântână acoperită de o cupolă cu coloane, precedată de un portic și acesta sub cupole. Porticul are bolte colorate și adăpostește un altar prețios cu fragmente din Coran. În prezent toate aceste clădiri formează Muzeul orașului dedicat marelui Vizir, Damat Ibrahim.

Sălile Muzeului au fost inaugurate în anul 1967 când a fost comemorat marele binefăcător al orașului, Damat Ibrahim. Cu această ocazie a fost executată statuia lui ce a fost plasată în centrul Complexului religios.

Sus lângă vechea citadelă bizantină se află Biserica „Sf. Grigorie de Nisa”, o bazilică măreață cu trei abside la răsărit ce a fost transformată de turci în închisoare. În acest scop au fost ridicați pereți interiori, înălțimea bisericii a fost etajată și au fost amenajate celule, iar în exterior au fost construite clădiri anexe. De câțiva ani însă deținuții au fost transferați la o altă închisoare, iar biserica a rămas părăsită. Încă mai pot fi văzute urmele motivelor florale exterioare și cele de pictură din interior ce au fost afumate intenționat sau au fost victime ale unui incendiu. Stilul arhitectonic este cel bizantin. N-am putut intra în biserică, dar profitând de lipsa geamurilor am putut cunoaște cel puțin în parte soarta unui lăcaș creștin într-o țară intolerantă Creștinismului. Din experiența istoriei nu sperăm decât să rânduiască bunul Dumnezeu evenimentele de așa manieră, încât să renască faima de odinioară a vieții creștine în aceste locuri pline de semnificație religioasă pentru ceea ce înseamnă Ortodoxia azi.

Cât îi datorăm Sf. Grigorie de Nisa? Ar fi poate destul să ne gândim la ideea de *epectază* pe care o dezvoltă în opera sa de referință „*Despre viața lui Moise*”. O idee ce este definitorie efortului de mântuire a omului, ce diferențiază Ortodoxia, atât de nota juridică apuseană, cât și de subiectivismul protestant și neoprotestant. În acest sens Sf. Grigorie prelucrat apoi de către Sf. Maxim Mărturisitorul ne spune că omul are posibilități infinite de a se îmbunătăți în Dumnezeu. Cu cât urcă mai mult spre Dumnezeu cu atât își dă seama că mai are de urcat și urcușul este o prefacere continuă în bunătate și iubire. Sf. Maxim redă ideea în alți termeni spunând că omul este dator în fiecare clipă să pună un început bun vieții sale pentru a nu se lăsa ispitit și cu atât mai puțin stăpânit de păcat. Și astfel *din început în început, prin începuturi să ajungă la Începutul cel fără de început, Dumnezeu*. La Sf. Grigorie de Nisa nu este loc nici de merite prisositoare, cum susține creștinismul apusean că pentru mântuire omul are nevoie de o anumită cantitate de fapte bune și nici de subiectivizarea credinței ca în protestantism unde fiecare își are norma sa proprie de credință. Sf. Grigorie a fost extraordinar de clar: „*Credința care mântuiește este nu subiectivă și exclusivistă, ci cea care se regăsește și se hrănește din credința dintotdeauna a Bisericii, care este o credință dovedită prin fapte bune fără sfârșit*”. Sunt lucruri clare spuse în sec. IV, care dacă ar fi fost cunoscute și mai ales trăite și ținute ca normative n-ar fi alunecat nici spre juridismul exterior apusean și nici spre subiectivismul și individualismul protestant. De altfel întreaga sa operă degajă „*nesăturata lui tensiune după cunoaștere și conștiința despre neputința de a ajunge vreodată la capătul cunoașterii necuprinsului Dumnezeu*”. Gânduri ce ne-au frământat trecând prin locul unde a trăit și activat Sf. Grigorie de Nisa. Turcii care trăiesc în acest areal necunoscându-i viața și opera n-au nici cel mai mic respect pentru Lăcașul Sfânt părăsit după ce ani la rând a fost pângărit.

Să ne reamintim câteva aspecte din viața și activitatea Marelui Părinte: acesta a fost fratele mai mic al Sf. Vasile cel Mare, care s-a născut în anul 335 în Cezareea Capadochiei unde a și învățat carte remarcându-se prin setea de cunoaștere și prin puterea gândirii sale. A fost o vreme citeț, după care a îmbrățișat

pentru scurt timp cariera didactică fiind Profesor de Retorică. S-a căsătorit cu fericița Teosebia pe care Sf. Grigorie de Nazianz a cinstit-o cu multe laude numind-o „*podoaba Bisericii, frumusețea Lui Hristos și cea cu adevărat Sfântă soție de Preot*”. Din nefericire în timpul domniei Împ. roman Valens (364 – 378) Teosebia a trecut la cele veșnice, iar Sf. Grigorie s-a retras la mănăstirea fratelui său, Sf. Vasile de pe malul Râului Iris din Pont unde a rămas timp de aproape 10 ani. Vremurile erau tulburate de încercările arienilor de a se impune în Biserică. Cum Sf. Vasile era Arhiepiscopul Cezareii Capadochiei având nevoie de sprijin împotriva ereticilor l-a chemat pe fratele său, Grigorie la Treapta slujirii arhieresti încredințându-i Scaunul Cetății Nissa în anul 371. Nu era o cetate prea importantă, dar Sf. Vasile voia oameni cu o credință ortodoxă neșovăielnică în jurul său: „*Este mai bine ca Episcopul să dea cinste Scaunului său, decât să capete cinste Episcopul de la Scaun*” era convingerea Sf. Vasile. În slujirea arhierescă Sf. Grigorie a avut de suferit fiindcă arienii susținuți de Împ. Valens înscenându-i vina de a fi lapidat bunuri bisericești au reușit să-l depună din Treaptă printr-un simulacru de Sinod ținut chiar la Nisa în anul 376 hotărând să-l închidă. A scăpat cu fuga și nu s-a putut întoarce până la moartea Împ. Valens (9 august 378). Primirea pe care i-au făcut-o păstoriții săi la revenirea în Scaun arată cât de mult era prețuit și iubit de credincioși. În această perioadă de erezie pnevmatomahă, adică a celor care luptau împotriva Duhului Sfânt dispute, controversate și Sinoade puteau fi întâlnite peste tot.

După moartea fratelui său, Sf. Vasile (379), Sf. Grigorie se prezintă ca unul dintre reprezentanții cei mai autorizați ai Ortodoxiei în Asia Mică. Sinodul de la Antiohia (379) îi încredințează misiunea de Inspector bisericesc în Pont, Palestina și Arabia. Acum a primit misiunea de a instaura pacea între Biserica Arabiei și cea din Palestina tulburate de erezie. Este ales între timp Mitropolit de Sevastia – Armenia (azi Sivas – Turcia) unde a fost reținut câteva luni ca într-o captivitate babiloniană după cum singur avea să mărturisească.

A luat parte la Sinodul II Ecumenic de la Constantinopol din anul 381 unde a fost clarificată și statornicită credința în Duhul Sfânt și unde l-a apărat pe Sf. Grigorie de Nazianz. A fost unul dintre cei mai mari oratori ai Bisericii și a scris o bogată operă teologică. Scrierile sale au făcut din el *un Părinte al Părinților și „Stâlp al Ortodoxiei”* ele dovedind o puternică gândire ortodoxă și o înaltă trăire lăuntrică. Dintre cele mai cunoscute menționăm: „*Despre crearea omului*” (scrisă în 379 pentru a completa *Hexaimeron-ul* Sf. Vasile cel Mare care se opriese la Ziua a cincea a Creației); „*Despre viața lui Moise*” (cu subtitlul „*Despre desăvârșirea prin virtute*”); „*Demonstrația Întrupării Divine după asemănarea omului*” (împotriva ereticului Apolinarie); „*Tâlcuire amănunțită la Cântarea Cântărilor*”; „*Despre Fericiri*”; „*Despre Rugăciunea Domnească*”; „*Marele Cuvânt catehetic*”; „*Dialogul despre suflet și înviere*” și multe altele. Sf. Grigorie este și autorul a 8 Canoane ce se referă la: „*Păcate și tămăduirea lor*” (Canonul 1); „*Căderea de la credință*” (Canonul 2); „*Canonisirea celor care apelează la vrăjitori*” (Canonul 3); „*Desfrâul și adulterul*” (Canonul 4); „*Uciderea*” (Canonul 5); „*Lăcomia și furtul*” (Canonul 6); „*Prădarea mormintelor*” (Canonul 7); „*Sacrilegiul*” (Canonul 8). În ziua de 10 ianuarie a anului 394 s-a mutat la cele veșnice fiind un model de evlavie, trăire și gândire creștină.

Ca înfățișare Sf. Grigorie era întru totul asemănător fratelui său, Sf. Vasile,

afară de căruntețe, barbă mai scurtă și față puțin mai veselă.

Biserica de Răsărit îl prăznuiește la 10 ianuarie, iar cea de Apus la 9 martie.

2. LOCUINȚE ȘI LĂCAȘURI SFINTE SUBTERANE

În Regiunea Capadochia oamenii au locuit în aceste labirinturi rupestre (săpate în piatră) chiar din epoca neolitică. În acestea își aveau și lăcașuri de cult. Cărțile de istorie nu ne-o spun, dar există indicii în structurile caselor-peșteră, rămășițele de morminte și în picturile extraordinare de pe pereți. În Capadochia au fost estimate peste 3.000 de biserici și capele săpate în stâncă cele mai multe fiind surpate parțial sau total.

Din sec. III î. Hr. în Capadochia erau o serie de stătuțe independente conduse de către Regi-Preoți. În perioada romană (începând cu anul 18 d. Hr.) regiunea a devenit un adăpost al creștinilor pentru a scăpa de persecuții. Invaziile arabe din perioada sec. VII – IX au găsit din nou regiunea servind drept refugiu. Mii de oameni ocupând dealurile și adăposturile pentru a scăpa de sabia teribilă a Islamului.

Izolarea Capadochiei a atras o mulțime de Ermiți (Pustnici) și alți oameni evlavioși în căutarea de locuri retrase și ferite de primejdia musulmană, dar și pentru o viață creștină smerită pentru a-și servi Domnul prin Posturi neîntrerupte, rugăciune și celibat. Deși au devenit cunoscuți Călugării – Monachos însemnând „cei singuratici”, cei care i-au urmat s-au strâns inevitabil în jurul lor și astfel au luat naștere primele mănăstiri creștine. În anul 360 d. Hr. Sf. Vasile cel Mare din Kayseri a emis o serie de legi pentru asemenea comunități ce apăreau. Aceste legi sunt încă valabile în biserica ortodoxă greacă și au ajutat la formarea bazei Regulilor Sf. Benedict în Vest prin intermediul Sf. Ioan Casian.

Departate de a se retrage din viață mulți Călugări din vremurile de început s-au văzut drept avangarda armatei creștine. Crucile graffiti mângălite pe multe temple clasice datează de la încercările Călugărilor de a „dezinfecța” clădirile de păgânism. În același timp Călugării au început să sculpteze o extraordinară serie de biserici și capele în piatra moale a Capadochiei asumându-și arhitectura bizantină timpurie.

Dominația arabă ar fi putut aduce sfârșitul mănăstirilor, dar surprinzător Islamismul s-a dovedit tolerant față de Creștinism cel puțin în această regiune, Capadochia înflorind relativ în siguranță. În timp influența noii religii a început să se facă simțită prin „puritani” care au combinat interzicerea idolilor de către Vechiul Testament cu tabuul islamic în ceea ce privește reprezentările umane. În perioada 726 – 843 iconoclaștii au atacat cu sălbăticie mii de fresce superbe și mozaicuri puține dintre picturile fragile supraviețuind atacului, dar Creștinismul a avut puterea să renască bisericile fiind din nou împodobite cu fresce.

Ultima mare înflorire a Creștinismului în Capadochia a avut loc în perioada sec. IX – XI când mănăstirile au fost decorate și pământul a plămădit o aristocrație

războinică de bizantini de lângă frontiere care luptau să-i respingă pe arabi. Mulți Sfinți sunt înfățișați în haine de luptă.

Bătălia de la Manzikert (1071) a hotărât în cele din urmă cucerirea acestor părți din Anatolia de către turci. Proprietarii bizantini de pământuri au fost capabili să supraviețuiască încă două secole, dar prin sec. XIV regiunea era sub dominație musulmană. Doar câteva mănăstiri mici luptau în colțurile îndepărtate ale regiunii; epoca măreață se sfârșise.

2. 1. UÇHISAR

Localitatea (Satul) Uçhisar („Cele trei castele”), una dintre cele mai frumoase așezări din Capadochia se află pe drumul Nevşehir – Avanos la cca 8 km spre est de Nevşehir având o populație de cca 3.500 de locuitori. Așezarea a fost înființată în cavitățile săpate în stâncă, după care a coborât pe sol din cauza eroziunii. Uriașul turn de cenușă vulcanică cu camere dispuse în formă de fagure reprezintă cel mai înalt reper din Regiunea Capadochia. De pe vârful său poate fi admirată toată Capadochia. Castelul Uçhisar afectat de eroziune din acest turn oferă o spectaculoasă vedere asupra localității și asupra formațiunilor geologice din Văile Göreme și Guvercinlik. De asemenea de pe acest vârf abrupt poate fi admirat minunatul răsărit de soare, precum și misterioasele și magnificele scene formate de apusul de soare pe „coșurile de fum” prin jocul de lumini și umbre ce te fac să te simți într-o lume fantastică.

Cu toate că forma Turnului din Uçhisa este diferită de cea a Turnului din Ortahisar ele formează un lanț de fortărețe pentru accesul în Capadochia. Această utilizare defensivă a fost folosită de-a lungul timpului: hitiții considerau aceste formațiuni fortărețe naturale; perșii și macedonenii le-au exploatat în același scop; bizantinii le-au folosit ca filtru împotriva invaziilor islamice. Configurația teritoriului îngreuna mișcările rapide și reprezenta cea mai ușoară apărare, în timp ce camuflajul perspicace al locuințelor și mănăstirilor, din interiorul stâncilor constituia o protecție suplimentară.

Musulmanii au devenit stăpâni teritoriului și au exploatat structurile naturale creând în această zonă deja protejată mici centre ce serveau drept locuri de popas pentru caravane.

În zilele noastre asperitățile terenului sunt bine marcate și în jurul pintenului central unde încă se află „căminele zânelor” este o aglomerație de locuințe. „Citadela” ce se ridică deasupra nivelului localității cu câteva zeci de metri se prezintă ca un mare turn cilindric flancat de o falie al cărei vârf se termină în formă de foarfece.

Sub casele din „citadelă” există o galerie de vreo 100 m ce șerpuiește în tuful muntelui, construită în antichitate și folosită în caz de asediu. Aceasta trebuia să asigure legătura între fortăreață și exterior și aprovizionarea cu apă. Și aici ca și-n Ortahisar urbanizarea recentă este determinată, în mare măsură de serviciile turistice. Uçhisar oferă posibilități de cazare a turiștilor prin cele câteva hoteluri, moteluri și pensiuni. Aici a fost construit Hotelul de Piatră (Kaya Oteli) parțial

săpat în piatră (primele două etaje au fost construite în anul 1969, iar restul ulterior) de unde poate fi admirată Localitatea Uçhisar, precum și minunatele Văi Göreme și Guvercinlik cu formațiunile lor geologice de o rară frumusețe. Tot de aici putem admira „Coșurile de Fum” („Porumbare”), precum și răsăritul și apusul de soare, ce sunt feerice.

În împrejurimile Hotelului de Piatră există o vale numită „Valea Porumbarelor”. Este vorba de edificii și construcții rupestre cu fațade foarte mari vechi sau moderne. În interior au fost săpate nișe pentru păsări ce-și fac aici cuiburi și lasă un morman de guano folosit ca îngrășământ în agricultură. În apropierea Uçhisar-ului există o vale adâncă sub formă de canion săpată de ape numită „Valea Albului de Nea”, după culoarea stâncilor malurilor abrupte lipsite de vegetație.

Vârfurile stâncilor din această zonă conțin onix de culoare galbenă sau verde, folosit pentru confecționarea unor obiecte ornamentale. Terenul de aici este prielnic livezilor de cași și viță de vie, precum și culturilor agricole.

La nord de Uçhisar unde drumul ce duce spre Avanos se bifurcă spre Göreme se află Localitatea Avcılar întemeiată într-o epocă îndepărtată, după cum rezultă de pe o piatră funerară din perioada romană, situată pe o stâncă abruptă. Piatra funerară este de tip rupestru reprezentând pronaosul unui mic edificiu religios de unde se intră în camerele mortuare. Aici locuințele cele mai vechi în formă de cub au fost săpate în tuf. Mai recent locuințele au fost construite și în spațiile dintre conurile de tuf, dar tot în formă cubică cu ferestre înguste.

2. 2. ORTAHISAR

Localitatea (Satul) Ortahisar este situată la vest de Ürgüp pe o derivație de 2 km la cca 17 km de Nevşehir și la cca 7 km de Ürgüp având o populație de cca 1.000 locuitori. Ortahisar („Cetatea de Mijloc”) reprezintă așezarea cu două castele construite în perioada în care creștinii au avut nevoie de ele fiind înconjurată de locuințe. Există un tunel de cca 300 m lungime ce leagă aceste două castele (Ortahisar – cu 23 etaje și Izhak). Probabil creștinii le utilizau pe ambele pentru ainduce în eroare inamicii. Turnurile Ortahisar și Uçhisar sunt stânci gigantice de unde poate fi admirată toată Regiunea Capadochia. La intrarea drumului principal în localitate, pe ambele părți există magazii săpate în stâncă, folosite pentru depozitarea citricelor. Aceste magazii erau ca niște frigidere naturale în care putea fi stocat necesarul alimentelor pe un an de zile pentru toată Turcia.

Așezarea este compusă dintr-o serie de construcții foarte simple, dar pitorești. Cele mai vechi edificii sunt construite în blocuri de tuf deseori alipite fără mortar. Casele și magazinele în general n-au decât cel mult două etaje. La etajul superior ajungem pe o scară exterioară făcută din blocuri de tuf înfipte în perete deseori fără parapet. Edificiile cele mai recente sunt construite cu piatră locală (tuf) având suprafețele exterioare văruiți în alb sau roz și ornate cu muluri simple. Locuințele sunt uniforme și aproape toate cu acoperiș plat.

Approape de Piața satului se ridică un monolit stâncos asemănător cu un turn având denumirea de „Sivrikaya”. În interiorul acestuia sunt amenajate numeroase

încăperi găurind această stâncă ce arată ca un stup de albine.

În Localitatea Ortahisar putem vizita Bisericile rupestre „Harim” și „Galbenă” („Sarica”), iar în împrejurimile sale Bisericile rupestre: „Din Valea Halas” („Halasdere”), „Balkan”, „Cu sfeclă” („Pancarlı”), „Cu iepure” („Tavşanlı”), „Cu geambaş” („Cambazlı”) și „Kepez”.

2.3. MUSTAFAPAŞA (SINASSOS)

Localitatea (Satul) Mustafapaşa se află în partea sudică a Oraşelului Ürgüp la cca 6 km de acesta. Aşezarea se întinde pe un coridor vulcanic lung de 15 km fiind numită până-n anul 1923 „Sinassos” și locuită de comunități grecești foarte active care cu toate că se exprimau în limba turcă foloseau alfabetul grecesc pentru a scrie.

Acest fost oraşel grecesc nu și-a revenit nici până azi în urma loviturii primite o dată cu prăbușirea Imp. otoman. Aşezarea a păstrat intactă atmosfera trecutului cu străduțele sale drepte mărginite de căsuțe construite în sec. XIX, cu balcoane elegante și cu ferestre din piatră sculptată. Interioarele caselor sunt și ele decorate elegant cu fresce frumoase în culori. Scene pictate ce pot fi văzute și azi în interiorul caselor sunt: tineri îndrăgostiți pe un balansoar; judecata Sf. Ap. Pavel; Efes; Londra sec. XIX; Napoleon luptând cu arabii în deșert ș. a. Din păcate cele mai multe sunt condamnate distrugerii. Aceste case grecești sunt prea mari pentru agricultorii locali care le înlocuiesc rapid oricând au posibilitatea cu case în stil modern.

Caracteristicile perioadei anterioare pot fi văzute și în domeniul edificiilor religioase, precum Biserica „Sf. Vasile cel Mare” (sec. VIII) cu fresce din sec. IX, care cu toate că a fost golită de mobilierul ei și-a păstrat aspectul solemn arătând ca în ziua în care credincioșii au părăsit-o (1923). Construită în piatră această biserică se află pe o pajiște deasupra unui defileu din afara localității Mustafapaşa.

2.4. ÜRGÜP

Conform cercetărilor arheologice Oraşelul Ürgüp datează din perioada hitiților (sec. IX – XIII î. Hr.), în perioada bizantină (în special în sec. X și XI) a strălucit, iar în cea selgiucidă (sec. XI – XIII) a strălucit în continuare, după care a decăzut fiind o capodoperă a culturii, istoriei și civilizației cu vestigiile sale descoperite și păstrate până-n prezent.

Localitatea Ürgüp este amplasată pe traseul Aksaray – Nevşehir – Kayseri la 20 km spre est de Nevşehir și la 63 km spre vest de Kayseri, pe Valea Pârâului Damsa. Conform tradiției locale denumirea „Ürgüp” provine de la cuvintele „ur” („piatră”) și „kup” („multă”). Într-adevăr oraşelul este amplasat pe un platou de piatră puțin înclinat de culoare roz și bej lipsit de vegetație. Punctul cel mai înalt al platoului îl reprezintă Muntele Topuz (1.500 m) ce are un aspect rigid. Casele cele mai vechi au acoperișuri plane și sunt săpate în tuf părănd uneori ascunse și confundându-se cu peisajul local. Suprafața tufului fiind oxidată a format o scoarță tare rezistentă la condițiile vitrege ale zonei. Aici verile sunt fierbinți și iernile reci.

Temperatura medie a lunii iulie este de + 28 °C, iar a lunii ianuarie de – 7 °C.

Solul din zonă este moale și fertil de culoare albă pretându-se în special podgoriilor și livezilor cu pomi fructiferi (meri și caiși). Podgoriile de aici sunt renumite în întreaga lume. Anual în luna octombrie are loc la Ürgüp Festivalul Internațional al Vinului. În împrejurimile acestei localități sunt văi formate de lavă și tuf vulcanic unde pâraiele au format cute și crăpături interesante de unde este scos tuful pentru diverse construcții. Grosimea maximă a stratului de tuf a fost estimată la 100 m.

Bucățile de rocă ce-au ajuns în această zonă datorită erupțiilor vulcanice ale Muntelui Erciyes pot fi recunoscute foarte ușor și azi. Aceste erupții și evenimentele naturale ce-au urmat la care s-au adăugat revărsările marelui Râu Kizilirmak și eroziunile au adăugat particularități caracteristice peisajului de la Ürgüp. Formațiunile naturale cele mai interesante ce pot fi văzute în zonă sunt „Coșurile de Fum”, „Piramidele” și „Conurile” de dimensiuni și forme variate cu înălțimi până la 30 m. Pe vârful unor „Piramide” sau „Conuri” pot fi văzute niște pietre mari ce seamănă cu niște acoperișuri sau „Pălării” părând a fi puse de mâna omului.

Aceste „Pălării” sunt din piatră mai dură protejând formațiunile geologice împotriva agenților atmosferici (ploi, zăpezi, vânturi). La suprafața formațiunilor naturale se află stratul de cenușă vulcanică (tuf), după care urmează stratul de lavă vulcanică (din bazalt și andezit).

Împreună cu aceste formațiuni naturale magnifice și incredibile Creștinismul a căpătat o înfățișare particulară și importantă cu o mulțime de construcții sfinte (mănăstiri, biserici și capele) reprezentând un orașel al artei bizantine. Aceste construcții, deși abandonate de mai multe secole și lăsate în voia sorții încă-și mai păstrează caracteristicile.

Interesante sunt ornamentele făcute de mâna omului pe piatră în decorarea bisericilor rupestre ce sunt întâlnite destul de des aici. O atenție specială a fost acordată pentru realizarea aspectului exterior și interior al mănăstirilor și bisericilor. Elementele decorative folosite reflectă forma artistică specifică a acelor timpuri. Asupra stâncilor s-a acționat manual, iar pentru picturi au fost folosite vopsele naturale cu adezivi puternici. Au fost realizate portrete cu chipuri vii reprezentând adevărate opere de artă. Există și portrete sub formă de medalion (cu cercuri rotunde sau ovale) reprezentând diverși sfinți (M. Mc. Gheorghe, M. Mc. Varvara, M. Mc. Eustatie, M. Mc. Ecaterina, M. Mc. Hristofor, Sf. Mc. Teodor ș. a.). De asemenea sunt reprezentați Sf. Împ. Constantin și Elena cu Sf. Cruce, precum și diverse petreceri celebre din acele timpuri. În toate bisericile și capelele la loc de cinste sunt redată diverse scene din Viața Lui Iisus Hristos. Culorile naturale folosite la picturile bisericilor și capelelor conform tradiției locale sunt folosite acum la confecționarea covoarelor și carpetelor.

În apropiere de Ürgüp în Valea Kizilçukur poate fi văzut cel mai frumos răsărit de soare din întreaga Regiune a Capadochiei. Iar între Ürgüp și Avanos se află Valea Roză ce oferă o frumusețe naturală extraordinară.

La câțiva km de Ürgüp se află numeroase mănăstiri, biserici și capele rupestre răspândite pe o zonă vastă: vechile edificii din Valea Balkar (sec. VI) în direcția

Ortahisar; la cca 15 km spre sud aproape de Localitatea Cemil, frumoasa Mănăstire „Sf. Arhangheli” („Basmek”); la Ayvalik se află Bisericile „Dintre mărăcini” („Karaçali”) și „Yucari”; la cca 15 km spre sud-est la Yeşilöz (Tagar) se află uimitoarea Biserică „Sf. Teodor” cu 4 piloni centrali susținând o cupolă și cu fresce unice (sec. XI).

Orășelul Ürgüp fiind cel mai aproape de văile cu formațiuni naturale ciudate este foarte solicitat de turiști și deci are foarte multe posibilități de cazare. Aici există 59 de hoteluri (marea majoritate particulare), un motel, 13 pensiuni (marea majoritate particulare) și un camping.

2.5. VALEA GÖREME (GÖREME VADISI)

Göreme (Korama) reprezintă Parcul Național al Regiunii Capadochia fiind o destinație de vis pentru foarte mulți turiști. Localitatea (Satul) oferă certe spectacole, cele mai uimitoare din Capadochia în materie de formațiuni geologice. Frumusețea încântătoare a Văii Göreme poate fi urmărită în timpul răsăritului și apusului de soare, datorită minunatei scene a umbrelor realizate de „Coșurile de Fum”. Structura terestră formată de erupțiile vulcanice și de eroziuni furnizează o vedere superbă unică.

Localitatea Göreme este situată la cca 7 km de Ürgüp și la cca 13 km de Nevşehir în Valea Göreme fiind cea mai frecventată de turiști. Zona Göreme a fost locuită chiar din timpuri antice, iar într-o perioadă mai recentă ea a fost ocupată de Creștini. Mulți locuitori din această zonă trăiesc și azi în adăposturi de piatră. Căile de comunicații urmând adeseori drumurile foarte vechi sunt frecventate de căruțe ale diverșilor comercianți, trase în general de măgari.

Göreme a fost un important centru al Creștinătății în perioada sec. VI – IX având câteva sute de biserici construite în piatră, în prezent majoritatea fiind prăbușite total sau parțial. Creștinii și comunitățile minoritare au făcut din acest ținut cu aspect geologic particular un loc de refugiu și de retragere din calea invadatorilor stabilindu-se în interiorul conurilor de tuf pentru a nu fi reperați și a se putea apăra mai ușor. Artizanii în piatră au avut ocazia să dea dovadă de abilitate: reluând formele arhitecturale ale bisericilor din marile centre le-au interpretat conform posibilităților lor și să se îngrijească de ornamentarea lor fără a ține cont de exigențele statice. În perioada iconoclastă (726 – 843) bisericile neavând decât reprezentări abstracte și simbolice pictura a atins aici un înalt nivel. S-a născut chiar un stil propriu – „Stilul capadochian” – al cărui punct de plecare este stilul comun marilor orașe pe care tinerii pictori le-au reprodus și schematizat conform exigențelor familiare din mănăstiri. Stilizarea extremă a personajelor și a elementelor naturale se explică prin faptul că bisericile rupestre din Göreme se află în interiorul satului de Călugări. Pentru ei personajele reprezentate pe pereți trebuiau să constituie doar o reamintire a Sf. Scripturi pe care o cunoșteau foarte bine. Frescele pictate din interior costau foarte scump și pentru a le putea plăti trebuiau să recurgă la diverși binefăcători și să se adreseze unui artist mediocru. Aceste lucruri ca și influențele iconoclaste au contribuit la răspândirea unor picturi

abstracte fără referințe naturaliste: de aici chipuri ovale, busturi pătrate și priviri fixe. La acestea se adaugă arhitectura religioasă locală cu diverse modele legată parțial de faze cronologice adeseori contestate.

Unul dintre subiectele despre care se discută cel mai mult este cel privitor la datarea picturilor geometrice, abstracte și simbolice. A fost admis deseori că ele încep din epoca iconoclastă (726 – 843) și cum picturile erau executate direct pe piatră s-a gândit că ar putea data o dată cu realizarea edificiilor respective. Dar se pare că într-adevăr aceste picturi să fie mai târzii. Ele ar fi jucat rolul de decorări provizorii pictate pe un strat tencuit.

Cronologia absolută a monumentelor a fost schimbată: majoritatea încep din sec. XI. Dar n-a fost atinsă succesiunea diferitelor faze de arhitectură. În timpurile cele mai vechi, planul bisericilor era pătrat, cu acoperiș plat sau plat cu boltă și în spate o absidă semicirculară de mici proporții. Apoi au fost realizate edificii religioase al căror plan era asemănător cu al celor precedente, dar cu trei abside. Mai târziu au început a fi construite biserici cu trei naosuri separate de 4 ÷ 8 coloane. Sub naosul central se ridică o cupolă în timp ce tavane plate acopereau naosurile laterale. Planul cel mai recent introdus la Constantinopol (Istanbul) în sec. IX – X a fost adoptat în Capadochia la începutul sec. XI și prevedea un spațiu aproape rectangular cu 4 coloane dispuse în centrul încăperii și pavajul coborât deasupra boltei centrale (uneori și deasupra celor laterale) se ridică o cupolă, iar pe peretele din spate trei abside cu nișe. În interiorul acestui ultim tip de biserică au fost găsite uneori după ce-a fost detașată tencuiala picturile simbolice la care m-am referit mai sus. Animalele ce-au fost reprezentate au valori diferite: peștele cu numele său vechi grec „iktus” format din inițialele frazei „Iesus Kristus Teou Uios Soter” adică: „Iisus Hristos Fiul Domnului Salvator” este simbolul păcii, precum și al Duhului Sfânt; cerbul este simbolul sufletului; păunul este simbolul Învierii. În timp ce alte animale au o valoare simbolică ce datează dintr-o epocă necunoscută: cocoșul ce simboliza deja la greci ziua, vitalitatea și lumina și prin extensie binele; palmierul ce rezultă din evoluția directă din Orient simbolizează arborele vieții și reprezentarea energiilor vitale și a eternității.

Anumite structuri rupestre ale Regiunii Capadochia serveau drept cimitir. Unul dintre exemplele cele mai sugestive se află chiar la intrarea în Localitatea Göreme unde un con de piatră închide o capelă funerară înzestrată cu o fațadă mică. Interiorul este o cameră pătrată cu bancă de jur-împrejur și o absidă cu lunetă. În pavaj și mai târziu și sub bancă au fost săpate niște gropi pe care erau puse probabil plăci de închidere.

La cca 2 km de Localitatea Göreme pe drumul ce duce spre Ürgüp încă mai sunt peste 30 de biserici rupestre dintre cele mai frumoase din întreaga Regiune Capadochia. Ele sunt grupate în general în „Muzeul în aer liber” Göreme unde pentru intrare este percepută o taxă pipărată (în general de la creștini!) și o taxă suplimentară pentru vizitarea bisericii noi din cadrul Bisericii „Patronului” și a Bisericii „Întunecate”. În această zonă a locuit în trecut o comunitate religioasă. Aici în interiorul stâncilor cu forme destul de ciudate grupuri de Călugări au construit biserici pentru cultul lor creștin. Promotorul acestei comunități a fost Sf. Vasile cel Mare, pe vremuri Arhiepiscopul Cezareii Capadochiei, care a vrut să

creeze acest mic nucleu monastic opunându-se tendinței acelor timpuri când se preferau marile comunități sau viața solitară în Sihăstria. Găurind acești mari monoliți de tuf cu o tehnică ușoară tuful a putut fi lucrat cu ușurință manual fiind construite un număr mare de biserici. Conform unei tradiții populare au existat 365 de biserici în Göreme (câte una pentru fiecare zi din an) din care azi doar vreo 30 sunt deschise publicului pentru vizitare. Ele au fost construite săpând tuful ceea ce a permis păstrarea tuturor elementelor de arhitectură și lăsarea intactă a părții exterioare a marilor monoliți ai văii. Aceste stânci sunt deci goale și aride excepție făcând doar câteva lucarne (ferestre) ce permit să treacă lumina soarelui și intrările, lucru ce a permis Călugărilor comunității să trăiască într-o perfectă retragere spirituală în Sihăstria și să se apere de incursiunile popoarelor turcești care prin sec. XI au exercitat o mare presiune asupra teritoriului bizantin.

Ansamblul bisericilor ce poate fi văzut în Göreme este construit după anul 850, iar frescele ce le decorează pot fi plasate înainte de încheierea sec. XI. Stilul lor inspirat din operele existente în Capitală (Constantinopol) este totuși de o simplitate extremă.

Arhitectura interioarelor amintește de edificiile construite în Bizanț și Siria, a căror interpretare și este. Fiind foarte abili artizanii care au prelucrat tuful în condiții tehnice foarte dificile n-au știut să evite erorile de simetrie și aliniament. Acest lucru face ca bisericile să fie speciale și pitorești. De asemenea detaliile sculpturilor și chiar coloanele n-au un rol esențial, ci acela de-a servi ca ornament.

Decorării arhitecturale de altfel magnifică i se adaugă decorarea pictată de profesioniști datorită protecției personalităților locale. Mai multe inscripții uneori însoțite de portrete ne fac cunoscut numele artistului și al persoanelor care au oferit fonduri. Conform cercetărilor istorice și iconografice aceștia erau din rândul membrilor eminenți ai societății rurale reuniți uneori în trusturi în vederea realizării operelor de artă susținând finanțări importante. Aceste opere de artă au fost realizate după perioada iconoclastă (726 – 843) ce interzisese prezența imaginilor în toată zona bizantină. Excesele credinșilor care adorau reprezentările Lui Dumnezeu în locul Dumnezeului Însuși și care foloseau imagini pe post de amulete atribuindu-le o putere taumaturgică (magică), precum și influența religiei musulmane au provocat abandonul iconografiei religioase și descrierea imaginilor existente. La sfârșitul acestui curent religios au fost construite și pictate cu diferite tehnici minunatele biserici din Göreme. Toate prevedeau utilizarea directă a pereților stâncoși ca suport și aplicarea unei pânze de tencuială pentru a etala culorile. Datorită impermeabilității tufului și climatului interior al bisericilor puțin expus saltului de temperatură din exterior culorile și-au păstrat vivacitatea după atâtea secole.

În „Muzeul în aer liber” Göreme situat la cca 2 km spre Ürgüp, precum și-n împrejurimile Localității Göreme sunt mai multe mănăstiri, biserici și capele pe care le redăm mai jos:

a) În „Muzeul în aer liber” Göreme:

a1) Biserica „Patronului / Cataramei”(„Tokali” Kilise)

Este situată pe partea stângă a aleii principale din incinta muzeului. Ea este

una dintre cele mai mari și mai impozante construcții din toată Capadochia troglodită fiind construită și decorată în perioade diferite.

Biserica este compusă din două încăperi distincte: biserica veche și biserica nouă cu o capelă laterală. Biserica veche este compusă dintr-un pronaos longitudinal cu boltă și un Altar transversal datând din sec. X ce reprezintă de fapt intrarea în biserica nouă. Aceasta este caracterizată prin 4 coloane de fațadă legate între ele cu arcade, un coridor în spatele coloanelor, 3 abside (una mare și două mici) datând de la sfârșitul sec. X și o încăpere laterală în stânga intrării reprezentând un mic Altar, construită într-o altă perioadă mai recentă.

Suprafața mai mare a bisericii comparativ cu a altora le-a permis Călugărilor care au avut mâna liberă după perioada iconoclastă să realizeze compoziții mai realiste, mai detaliate și executate cu mai multă atenție. Cea mai folosită culoare ca fundal în Biserica „Patronului” este albastru închis reprezentând caracteristica principală ce-o deosebește de celelalte biserici. Printre bisericile din Göreme săpate în tuf Biserica „Patronului” posedă cel mai complet și mai frumos ciclu de picturi în ordine cronologică.

După puțin timp de la terminarea lucrărilor de construcții a fost începută ornarea cu picturi. Până-n anul 920 a fost terminat ciclul de picturi format din 29 de scene din Viața Lui Iisus Hristos în biserica veche. Dintre aceste scene amintim: „Bunavestire”, „Vizita Preasfintei Fecioare Maria la Sf. Elisabeta”, „Nașterea”, „Darurile Magilor”, „Masacrul inocenților de către Irod”, „Preasfânta Fecioară Maria cu Pruncul în brațe”, „Fuga în Egipt”, „Întâlnirea cu Sf. Ioan Botezătorul”, „Botezul”, „Transformarea apei în vin la nunta din Cana Galileii”, „Mersul pe apă”, „Înmulțirea pâinilor și peștilor”, „Vindecarea orbului din naștere”, „Învierea lui Lazăr”, „Cina cea de Taină”, „Trădarea lui Iuda”, „Drumul Crucii”, „Crucificarea”, „Coborârea de pe Cruce”, „Învierea”, „Sf. Maria Magdalena la Mormânt” și „Înălțarea”. Aceste scene sunt însoțite de chipurilor diferiților Sfinți. Pentru aceste picturi au fost folosite în general tonurile verzi și roșii ca frize pe pronaos și boltă. Pe Altarul transversal sunt scene cu Minunile făcute de Iisus Hristos, scene din viața Sf. Vasile cel Mare și descrieri ale Sfinților.

Biserica nouă cu Capela laterală au picturi din perioada iconoclastă. La cca 30 de ani mai târziu absidele au fost acoperite cu fresce de către Pictorul Nikephoros. El este menționat în inscripțiile de pe banda pictată pe peretele din stânga al bisericii noi. Din păcate este vorba doar de un fragment căci o parte din tencuială a căzut. Căderea tencuiei a scos la iveală existența unei decorări anterioare (din perioada iconoclastă) cu trăsături roșii pe un fond de culoare deschisă. Inscripția invită vizitatorii să se roage pentru „Leon, fiul lui Constantin” care a luat asupra sa cheltuielile decorării. Pe un fond de albastru deschis sunt pictate de asemenea scene din Viața Lui Iisus Hristos însoțite de o legendă fiind în număr de vreo 40. Sunt și scene din Vechiul Testament și chipuri de Sfinți printre care Sf. Simeon Stilitul și episoade din viața Sf. Vasile cel Mare. Partea de sus a micului Altar lateral este împărțită în zone de o Cruce mare.

Biserica „Patronului” mai este cunoscută și sub denumirea de Biserica „Cataramei” sau Biserica „Închizătorii” după numele unei picturi de pe una dintre arcade dispărută demult.

De jur-împrejurul Bisericii „Patronului” se află Capele și Chilii construite la diferite înălțimi, precum: „Sf. M. Mc. Eustatie”, cu picturi din sec. XI; „Preasfânta Fecioară Maria”, cu picturi din aceeași perioadă și „Sf. Proroc Daniel”, având printre alte picturi și pe *Daniel în groapa cu lei*.

a2) Biserica „Cu meri” („Elmali” Kilise)

Este o biserică mică situată pe partea dreaptă a aleii principale din incinta Muzeului. Intrarea este printr-un culoar ce duce într-o cameră rectangulară, iar de aici dintr-o parte intrăm într-o sală de mese, iar din cealaltă parte – în biserica propriu-zisă.

Biserica este tipică de formă pătrată cu cupola centrală sprijinită pe 4 coloane de unde pleacă arcade transversale și 3 abside (una mare și două mici). Picturile bolților absidelor sunt în tonurile: galben, maro, alb, albastru și roșu aprins reprezentând scene din Viața Lui Iisus Hristos, Sfinți și Arhangheli. Scenele din Viața Lui Iisus Hristos sunt: „Botezul”, „Învierea lui Lazăr”, „Intrarea în Ierusalim”, „Cina cea de Taină”, „Trădarea lui Iuda”, „Crucificarea” și „Învierea”. Pe absida centrală este pictat *Hristos Pantocrator stând pe Tron între Preasfânta Fecioară Maria și Sf. Ioan Botezătorul*. Profeții, Patriarhii și Evangheliștii sunt pictați pe arcadele coloanelor și în medalioanele pandantivelor. Ornamentele perioadei iconoclaste pot fi văzute în unele fresce al căror mortar a fost îndepărtat parțial. Numele bisericii provine probabil de la livada de meri din afara intrării principale în biserica acum ruinată.

a3) Biserica „Sf. Varvara” („Barbara” Kilisesi)

Se află pe partea dreaptă a aleii principale din incinta Muzeului între Bisericile „Cu meri” și „Cu șerpi”. Prin planul său ea seamănă mult cu Biserica „Sandalelor”. Este o biserică mică de formă pătrată cu două coloane și două arcade, 3 abside (cea din centru este mai mare) și o mică încăpere pătrată în spate. A fost construită în a doua jumătate a sec. XI fiind finanțată de binefăcătorii menționați într-un fragment din inscripție unde mai putem citi „*Falibon, Preot și Leon Marulino*”. Simplității edificiului îi corespunde simplitatea decorării cu picturi în general de culoare roșie legată de motive geometrice. Această tehnică dădea impresia că edificiul a fost ridicat în epoca iconoclastă. În realitate este tehnica adoptată în majoritatea bisericilor pentru decorările ce-au urmat imediat după finisarea lucrărilor. Chiar în bisericile foarte ornate se află sub fresce o ornare destul de simplă pictată direct pe piatră vie.

Anumite motive cum ar fi păsările pot fi identificate ușor, dar altele sunt abstracte sau geometrice cum ar fi triunghiurile ornate cu arbuști schematici ce se înscriu într-o tradiție preistorică și legate în inconștientul colectiv de cultul forțelor vitale ale naturii. În schimb crucile de pe absida din dreapta au sens creștin mai evident. Ele sunt simbolul Lui Iisus Hristos și al Rănilor Sale (Crucea în cerc) între cele două cruci ale tâlharilor. Ornamentele făcute din argilă roșie au fost protejate ca minunate exemple ale perioadei iconoclaste (726 – 843) și n-au fost acoperite de fresce cu mortar ca-n alte biserici. Biserica „Sf. Varvara” este un exemplu clar ce

arată modul creștin al vieții într-o perioadă în care icoanele erau interzise. Credințele religioase și bunul simț au supraviețuit cu ajutorul ornamentelor roșii când s-a încercat suprimarea acestora și au arătat revolta lor împotriva unei astfel de presiuni prin explicarea dorințelor lor cu aceste figuri simbolice.

După perioada iconoclastă la picturile liniare au fost adăugate și altele pe pânză de tencuială de un gen figurativ foarte simplu. În afară de Sf. M. Mc. Varvara, Protectoarea ostașilor, care dă numele bisericii absida centrală păstrează și un *Hristos în glorie*, în timp ce pe peretele din stânga pot fi văzuți *Sf. M. Mc. Gheorghe și Sf. Mc. Teodor* amândoi pe cai ucigând dragonul și respectiv șarpele. Iconografia acestor doi Sfinți-călăreți care omoară monștri acoperiți cu solzi s-a răspândit în toată Asia Mică.

a4) Biserica „Cu serpi” („Yılanlı” Kilise)

Biserica este amplasată pe partea dreaptă a aleii principale din incinta Muzeului între Bisericile „*Sf. Varvara*” și „*Fără nume*” fiind construită la sfârșitul sec. XI. Biserica propriu-zisă este o mare încăpere alungită împărțită în două la nivelul tavanului. Prima are tavan și cupolă, iar a doua are tavan plat și abside laterale. Este de înțeles din mormanul aflat în mijlocul pardoselii încăperii cu tavan plat și abside laterale ce n-au fost pe deplin săpate și nici pictate că biserica n-a fost terminată. Este de remarcat o particularitate unică a arhitecturii o proeminență a cupolei spre interiorul încăperii.

Acest edificiu foarte simplu este ornat cu picturi de nivel mediu executate o dată cu construcția imitând blocuri de piatră de culoare roșie. Părțile joase ale pereților sunt nepictate. Pe peretele din stânga sunt pictați Sf. M. Mc. Gheorghe ucigând dragonul și Sf. Mc. Teodor ucigând șarpele. Acesta din urmă conform surselor istorice a fost un legionar roman care refuzând să se închine divinităților păgâne a fost ars de viu în Pont. După el sunt pictați Sf. Împ. Constantin și Elena ținând în mâini Sf. Cruce originală.

Pe peretele din dreapta sunt pictați Sf. Ierarh Vasile cel Mare, Sf. Ap. Toma și Sf. Onufrie, în nud (o ființă ciudată). Acesta din urmă este un eremit egiptean din perioada sec. IV – V redat ca o femeie cu barbă pentru a fi dezagreabil, plecat ca să trăiască în deșert unde purta un simplu veșmânt și mânca doar curmale. În luneta ce împrejmuiește cupola este reprezentat Iisus Hristos cu Biblia în Mâna stângă, iar în stânga Sa un personaj de mici dimensiuni care ar fi binefăcătorul-finanțator al construcției bisericii.

Biserica „Cu serpi” este înconjurată de 3 încăperi ce au ușile una lângă alta putându-se trece din una în alta: prima este folosită drept pivniță. Aici sunt mici scobituri în perete sub formă de scoică folosite pentru depozitarea alimentelor; a doua a fost folosită drept bucătărie fiind situată între pivniță și sala de mese. Aici există și un cuptor făcut din argilă; a treia a fost folosită ca sală de mese. Aici exista o masă mare făcută din piatră și o bancă în jurul ei pentru 40 – 50 de persoane. La unul dintre capetele mesei există o nișă destinată unei persoane oficiale, iar în partea dreaptă a mesei există un loc special pentru obținerea mustului din struguri. Pe pereți sunt scobituri sub formă de scoică destinate depozitării mâncării.

Denumirea bisericii derivă de la scena Sf. M. Mc. Gheorghe și Sf. Mc.

Teodor care ucid dragonul și, respectiv, șarpele.

a5) Biserica „Fără nume”

Aceasta se află pe partea dreaptă a aleii principale din interiorul Muzeului între Bisericile „Cu șerpi” și „Întunecată” (lângă aceasta). Ea este de tipul bisericilor cu coloane și absidă. Picturile foarte simple executate direct pe stâncă cu culoare roșie reprezintă motive geometrice. Este de remarcat o Cruce unică la intrare formată din cinci discuri.

a6) Biserica „Întunecată” („Karanlık” Kilise)

Este amplasată pe partea dreaptă a aleii principale din incinta Muzeului între Bisericile „Fără nume” și „Sandalelor” fiind construită în sec. XI datorită a 4 binefăcători reprezentați pe frescele din interior. Biserica a fost parte a unui *Complex mănăstiresc* având unele dintre cele mai frumoase picturi murale din istoria artei creștine. Marele bloc din piatră în care au fost practicate mai multe încăperi s-a prăbușit parțial, iar nartexul este încă vizibil, dar din exterior. Inițial o scară îngustă ducea către nartex, iar de aici se intra în biserica propriu-zisă și în încăperile mănăstirii de la etajul superior (în special o sală de mese interesantă).

Biserica propriu-zisă este de tip bazilical (sub formă de pătrat în cruce) cu 4 coloane, cupolă centrală, arcade și 3 abside (una mare și două mici). Coloanele dominate de capiteluri frumoase susțin arcadele în cupolă, în semicerc. Pavajul este mai jos decât cel de la intrare și din abside. Artizanii însărcinați să decupeze tuful au lucrat aici cu mai multă atenție decât în alte biserici. Poate fi ghicită intenția lor de a fazona tuful pentru a face aici încăperi asemănătoare întru totul cu cele din mănăstirile construite de masoni. Nartexul și pronaosul reprezintă o suprafață mare dreptunghiulară cu tavan plat luminat de câteva deschideri pe partea ce s-a dărâmat. Peretele ce nu s-a dărâmat încă este perfect neted. Două benzi verticale și una orizontală împart suprafața peretelui în mai multe tablouri. Deasupra benzii orizontale se află 3 uși (una pentru fiecare tablou) de mărimi diferite cele mai mari fiind spre fundul suprafeței dreptunghiulare. Sus poate fi văzut un șir de nișe false rotunde unde sunt pictate cruci ortodoxe. Distanța dintre benzile de pe peretele neted nefiind mereu aceeași nișele false sunt grupate în mod inegal: șase sunt deasupra ușii mici, cinci – deasupra ușii mijlocii și șapte – deasupra ușii mari. Pe peretele din spatele nartexului o frescă destul de deteriorată reprezintă *Înălțarea Domnului și binecuvântarea Apostolilor*. Celelalte scene aflate mai la stânga aproape de grohotiș nu-s descifrabile decât parțial.

Numele bisericii este justificat de obscuritatea ce domină în ea. Nu există decât o mică fereastră ce dă spre nartex pentru a o lumina toată. Cu toate acestea iluminarea este superioară celei ce exista pe când pronaosul avea toți pereții și trebuia și el să plutească în întuneric. Acest întuneric și această protecție împotriva variațiilor de umiditate au apărut de-a lungul secolelor frescele din Biserica „Întunecată”, ce au o calitate bună. Ele sunt mai expresive și mai vii decât cele din alte biserici vecine fiind și cele mai bine păstrate dintre toate bisericile din Göreme.

Frescele de la primul etaj al bisericii au fost restaurate, iar ultimele picturi ale perioadei iconoclaste au fost distruse. Aici frescele reprezintă scene din Viața

Lui Iisus Hristos dispuse la întâmplare fără a avea o ordine cronologică pe un fond albastru. Printre scenele cele mai frumoase reprezentând adevărate opere de artă amintim: „*Hristos Pantocrator*” (pe cupola centrală); „*Nașterea*”; „*Darurile Magilor*”; „*Fuga în Egipt*”; „*Botezul*”; „*Schimbarea la Față*”; „*Învierea lui Lazăr*”; „*Cina cea de Taină*”; „*Trădarea lui Iuda*”; „*Răstignirea*”; „*Sf. Maria Magdalena în cimitir*” și „*Înălțarea*”, fără a uita pe Apostoli, Evangheliști și Sfinți. Oricine poate înțelege că pictorii care au fost Călugări au încercat să dea semnificație, sens și vivacitate frescelor prin fețe, mișcări și peisaje. Culorile sunt închise ca urmare a luminii reduse și mohorâte datorită mortarului.

La etajul superior al edificiului erau sala de mese și dormitoarele. În partea ce s-a surpat exista o încăpere lungă cu boltă având la extremități două spații pătrate cu coloane, bolți mici și câte o absidă. Aceasta era sala de mese cu masă, bănci și loc pentru superior (în capul mesei) fiind toate încastrate în stâncă.

Ornamentele de pe capiteli și frize sunt folosite azi intensiv drept motive la confecționarea covoarelor și carpetelor.

a7) Biserica „Cu sandale” („*Carikli / Sandalli*” Kilise)

Se află la capătul Muzeului după Biserica „*Întunecată*” în nordul Văii Göreme fiind construită în sec. XI. Ca și celelalte biserici aceasta a fost sediul unei comunități monahale. Structura actuală a edificiului nu corespunde întocmai cu structura veche. Fațada peretelui stâncos s-a surpat scoțând la iveală două încăperi suprapuse.

În nartexul etajului inferior partea joasă a pereților este dărâmată. Sus pot fi văzute nișe false în formă de potcoavă grupate între benzile de decorare. Între nișe pot fi văzute ornamente în formă de cruce ortodoxă. Această încăpere amintește pronaosul de la Biserica „*Întunecată*”. Din nartex putem trece în două încăperi mici laterale și în alte două situate în spate dintre care cea din stânga era utilizată drept sală de mese. Mesele și băncile sunt sculptate în piatră vie rezultând o încăpere înconjurată de o bancă.

Încăperea de la etajul superior devenită un fel de fațadă rupestră după surparea pronaosului conținea o ușă de acces în biserică încadrată de două nișe false cu desene de culoare roșie. Acum putem intra în biserică propriu-zisă pe o scară metalică. Biserica este o încăpere pătrată cu boltă, două coloane ce sprijină două arcade și trei abside (una mare în centru și două mici în părțile laterale). În centrul peretelui din dreapta este o nișă pătrată.

Frescele de aici cam deteriorate reprezintă 13 scene din Viața Lui Iisus Hristos, aceleași ca la Biserica „*Întunecată*” având în plus *Drumul Crucii* și *Coborârea de pe Cruce*. De asemenea are scena *Ospitalității lui Avraam* preluată din Vechiul Testament. Pe boltă este pictat *Hristos Pantocrator* înconjurat de medalioane cu chipuri de Evangheliști și Sfinți. Pe absida principală sunt pictați Episcopi, Martiri, Sfinți și personaje legate de Creștinism. Cei 3 binefăcători ai acestui ansamblu sunt reprezentați pe frescele bisericii și specificați după numele lor: Theognostos, Michel și Leon. În această biserică culorile sunt mai calde datorită luminozității mai mari de aici.

Numele bisericii ar putea proveni din constatarea că toate personajele pictate

aici poartă sandale anatomia picioarelor fiind pictată în mod special și cu atenție. Dar mai bine s-ar referi la prezența a două urme pe pardoseală considerate urme de picioare divine.

a8) Mănăstirea „Fecioarelor și feciorilor” (Kizlar ve Erkekler”Manastiri)

Această mănăstire compusă din două blocuri de piatră alăturate (cel din stânga cu 6 nivele este al fecioarelor, iar cel din dreapta – al feciorilor) se află în partea nordică a Muzeului în spatele Bisericii „Patronului” fiind cel mai frumos exemplu de mănăstire în piatră. Ea este o construcție ciudată închisă realizată în sec. XI.

Biserica mănăstirii aflată la nivelul 3 al blocului fecioarelor are plan de cruce cu brațe egale și 4 coloane cu arcade, iar ornamentele sunt din perioada iconoclastă de culoare roșie.

Sala de mese, bucătăria și pivnița sunt în încăperi separate, alăturate pe sol și din păcate deteriorate. De asemenea există o cameră ascunsă cu nișe în care probabil erau agățate icoane și la care este foarte greu de urcat.

Toate încăperile acestei mănăstiri sunt legate între ele prin tunele având în loc de uși pietre grele și rotunde pentru facilitarea apărării în cazul atacurilor inamice.

Biserica, sala de mese, bucătăria, pivnița, cripta și alte încăperi sunt planificate și realizate conform nevoilor zilnice ale oamenilor care le-au locuit.

În incinta Muzeului între Bisericile „Cu șerpi” și „Fără nume” se află o încălceală de mici Chilii monahice (mici încăperi pătrate cu o absidă) și săli colective ce serveau uneori drept săli de masă. Printre acestea din urmă este de remarcat cea cu masă lungă unde pe stânga o mică încăpere laterală are o coloană în spate. Alte mici Capele sunt inserate în această parte a Muzeului: una dintre ele este formată dintr-o mare încăpere dreptunghiulară cu cupolă centrală și 3 abside (una centrală și două laterale); cealaltă Capelă are 4 coloane și abside în spate.

b) În afara „Muzeului în aer liber” Göreme

b1) Capela „Sf. Vasile cel Mare” (küçük Kapeli „St. Basil”)

Este o biserică mică situată în partea opusă intrării în „Muzeul în aer liber” Göreme în stânga unei fântâni.

Biserica are două coloane, boltă gen butoi și trei abside. Un culoar lung trecând printre două coloane duce într-o încăpere rectangulară cu trei abside (una mare în spate și două mici pe laterale). Pe boltă sunt pictați: Iisus Hristos și Preasfânta Fecioară Maria cu Pruncul în brațe. Pe partea îngustă a suprafeței boltei sunt pictați Sf. M. Mc. Gheorghe și Sf. Mc. Teodor. Pe pereți sunt pictate chipuri de Sfinți și motive geometrice din perioada iconoclastă și după executate direct pe pereții stâncii fără a folosi mortar.

b2) Biserica „Fecioarei Maria” („Meryem Ana” Kilisesi)

Această biserică se află la cca 300 m de Muzeu în spatele Bisericii „Patronului” mergând pe un drum îngust. Intrarea ei este asemănătoare cu cea a unei peșteri. Fiind situată la începutul Văii Kiliçlar la altitudine are o minunată

vedere asupra văii. Datorită ploii pe pereții bisericii au apărut unele crăpături.

Aici sunt pictate câteva scene din Biblie, iar Chipul Fecioarei Maria apare de mai multe ori în diverse compoziții. În interiorul nișelor pot fi văzute câteva chipuri de Martiri. Aici impresia realistă a chipurilor și culorile vii sunt cele mai importante caracteristici.

b3) Biserica „Cu săbii” („Kiliçlar” Kilise)

Este situată pe platoul înalt din spatele Bisericii „Patronului” la cca 400 m spre nord de aceasta în Valea Săbiilor. Este de departe cel mai mare complex bisericesc din regiune prădat de vandali de-a lungul secolelor.

Cele câteva picturi de pe pereții de piatră includ scene din Noul Testament: „Iisus Hristos înaintea lui Pilat”, „Pentacostul” și „Vindecarea orbului din naștere”.

Denumirea bisericii provine de la formațiunile stâncoase ascuțite precum săbiile.

b4) Biserica „El Nazar” („El Nazar” Kilisesi)

Această biserică se află în interiorul unui con de tuf izolat la câteva sute de metri de Muzeu fiind construită în sec. XI.

Biserica propriu-zisă se află la etajul 3 deasupra unei încăperi ce s-a prăbușit. Planul ei este în formă de T cu coloane robuste ce susțin o boltă. Decorarea reprezintă picturi de un bun nivel dispuse în panouri. Arcadele ce pleacă de la coloane, precum pendentivele și cheile bolților false ca și icoane reproduc o mulțime de busturi de Sfinți. Pe marea cupolă centrală este pictat Hristos binecuvântând cu chipul destul de stilizat în jurul Căruia se află Îngeri zburând și Sfinți.

În Göreme mai pot fi vizitate Bisericile: „Ascunsă” („Sakli”), „Durmuş Kadir” și alte câteva.

2.6. ÇAVUŞIN

Localitatea (Satul) Çavuşin se află la cca 3 km spre nord de Göreme de-a lungul drumului Göreme – Avanos. Această așezare este foarte veche ca și celelalte din zonă fiind întemeiată în scop defensiv și întinzându-se în jurul unei stânci uriașe situată în centru. La Çavuşin această stâncă a fost săpată în profunzime de eroziune și s-a surpat parțial având aspectul unui mușuroi de furnici. Aici se afla un orașel – fantomă ce a fost evacuat la poalele stâncii după un colaps în anul 1960. În apropierea locuințelor vechi pot fi văzute blocuri mari de tuf adunate în grămezi de pietre. Deasupra stâncă are forma unui amfiteatru în semicerc perforat de încăperi ce erau odinioară în interior, iar acum dau spre exterior. Partea dreaptă a blocului de piatră are pereți netezi fiind partea cea mai bine păstrată, chiar dacă recent a fost atinsă de alunecări de teren. Situația geologică a acestei zone este destul de instabilă și în blocul de stâncă pot fi văzute crăpături verticale adânci – semne de avertizare pentru surpările ce urmează. Particularitatea cea mai evidentă a acestei stânci uriașe este fără îndoială lespeda de piatră cea mai rigidă ce formează la

înălțimea de 60 m aproape un acoperiș deasupra acestui amfiteatru.

Aici se află Bazilica „Sf. Ioan Botezătorul” încrestată în stâncă cu coloane și 3 naosuri construită probabil în sec. VIII prăbușită recent. Din această cauză satul este situat în vecinătate la o anumită distanță față de zona cu risc de căderi de stânci.

La câțiva zeci de metri în afara Satului Çavușin spre Avanos se află Biserica „Nichifor Foca”, iar pe partea dreapta a drumului ce duce spre Avanos se află Biserica „Çavușin” („Çavușin” Kilisesi) construită în a doua jumătate a sec. X fiind accesibilă doar cu ajutorul unei scări metalice. Biserica propriu-zisă este o încăpere cu Altar mare, cu boltă și 3 abside (cea din centru fiind mai mare). Stilul acestei arhitecturi este considerat destul de vechi și poate fi comparat cu acela ce-l găsim în unele părți din Göreme.

Aspectul cel mai interesant al bisericii îl constituie picturile ce sunt și ele din epoca arhaică fiind utilizate o mulțime de culori de la roșu la maro-roșiatic, alb, verde, albastru, roz și portocaliu. Buna păstrare a imaginilor și a vivacității lor permite comparația cu cele din Biserica „Întunecată” de la Göreme poate mai recentă. La intrarea în biserică se află doi Îngeri destul de deteriorați. Interiorul bisericii este decorat cu scene din Viața Lui Iisus Hristos și chipuri de Sfinți. La acestea se adaugă medalioane și panouri cu imaginile diversilor Sfinți. Scenele frescelor din Viața Lui Iisus Hristos sunt: „*Bunavestire*”, „*Darurile Magilor*”, „*Visul lui Iosif*”, „*Fuga în Egipt*”, „*Masacrul inocenților de către Irod*”, „*Botezul*”, „*Mersul pe apă*”, „*Vindecarea orbului din naștere*”, „*Învieerea lui Lazăr*”, „*Intrarea în Ierusalim*”, „*Cina cea de taină*”, „*Trădarea lui Iuda*”, „*Crucificarea*” și „*Înălțarea*”. Printre picturi se află și un portret al lui Melias Magistrul, un general bizantino-amean care a murit prizonier la arabi în Bagdad în 974 și a unui Împ. bizantin călărind un cal alb, identificat ca Ioan Țimische (969 – 976). În absida principală poate fi văzută o mare imagine a Lui Iisus Hristos, în timp ce în absidele laterale imaginile Sf. Ap. Toma și a Sf. Ap. Vartolomeu.

De la Çavușin putem face o plimbare în Văile Güllüdere și Kizilçukur unde putem vizita vreo 10 biserici rupestre.

2. 7. PAŞABAG

Mergând din Çavușin spre Avanos există o derivație spre dreapta ce duce la Zelve în apropierea căruia se află Localitatea (Satul) Paşabag unde există o vale numită „Valea Călugărilor” („Keşişler Vadisi”) sau „Piramidele / Căminele Zânelor” („Peri Bacasi”).

Particularitatea acestei văi constă în formațiunile de piatră singulare risipite pe alocuri. Forma lor este aproape de cea a unui cămin conic de unde și legenda conform căreia Zânele locuiau în interior și erau capabile să îndeplinească diverse farmece. Zona este traversată de Drumul Çavușin – Zelve – Avanos ce împarte câmpul cu piramide în două. De fiecare parte aceste formațiuni se succed fiind întrerupte de petece de pământ cu mici arbori și viță de vie.

Istoria geologică a piramidelor este foarte veche. Se știe că toată Regiunea

Capadochia este de origine vulcanică și în consecință formată din pietre de calitate și duritate diferite. Zona Paşabag ca și o mare parte din teritoriu reprezintă mai ales tufuri asociate cu tipuri de bazalt mai dure ce le vedem în „pălăria” piramidelor. Acțiunea combinată a diversilor agenți de eroziune într-o epocă îndepărtată au erodat stratul superficial al stâncii dure și sumbre scoțând la lumină prin crăpături tuful ce se găsește dedesubt și este mai sfărâmicios. Din acest strat superficial n-a mai rămas decât „pălăria” conurilor. Dedesubt o linie foarte clară aproape orizontală delimitează marginile inferioare ale faliei din piatră azi dispărută. Blocurile ce-au fost izolate de acțiunea de erodare și mai ales de ploii s-au crăpat vertical foarte adânc. Ele s-au unit între ele sau au format grupuri de conuri.

Surparea anumitor formațiuni a extins distanțele dintre ele în timp ce prăbușirea vârfului conului din bazalt a lăsat aceste conuri doar în tuf la voia ploilor supuse unei eroziuni progresive ce se sfârșește prin distrugere. Valea Paşabag ne prezintă documente privind toate aceste faze eșalonate în timp, dar care pot coexista, căci aici puterea de acțiune a forțelor naturale ne oferă spectacole neobișnuite. La „mâna” timpului și a apei s-a adăugat mâna omului. Mai multe conuri au fost lucrate pentru a face aici Sihăstrii și locuințe. Printre căminele cu formă chiar ciudată (cu înălțimi de 15 – 20 m) se numără cea aflată pe marginea drumului și a cărei „pălărie” este plasată pe vârful unui fel de coloane naturale. O capelă mică a fost construită în interior și alte încăperi au fost construite în conurile vecine ce nu mai au vârf. Una dintre reședințele monahale cele mai cunoscute din această vale este conul numit „al Călugărului Simeon”. Este un mare bloc din tuf ce adăpostește 3 cămine (o Capelă în partea inferioară și deasupra niște încăperi în vârful unei scări). Surparea unui perete permite acum să le vedem de jos. Numele conului derivă de la prezența unui ciclu de picturi cu Sf. Simeon Stilitul. Ele datează de la începutul sec. X și nu sunt de primă calitate, dar subiectul lor este într-adevăr interesant ca document iconografic. De fapt scenele ce-l prezintă pe *Sf. Simeon cu mama sa, vocația Sfântului și Minunile sale* ne furnizează date despre importanța acestui Sfânt pentru Sihaștri.

Precum se știe Sf. Simeon a trăit în Antiohia (Antakya – Turcia) în perioada 390 – 459 și a fost promotorul formelor foarte dure de viață ascetică. Nemulțumit fiind pentru că a trăit într-o celulă de închisoare și într-o cisternă goală Simeon s-a îndepărtat de cetate (oraș) și a scobit o încăpere într-o stâncă pentru a trăi acolo înlănțuit. Afluxul de pelerini care cereau acestui om Sfânt grații de toate felurile l-au obligat să-și schimbe locul de trai retrăgându-se în vârful unei coloane. Aceasta reprezenta la început 3 tronsoane și a fost dusă încă 30 m mai sus. În vârf era loc suficient pentru o singură persoană. Inspirându-se de la acest Sfânt Călugării și-au construit Chiliile în vârful piramidelor unde mai multe amintesc aspectul suplu al unei coloane naturale.

2. 8. VALEA ZELVE (ZELVE VADISI)

Localitatea (Satul) Zelve se află la est de Çavuşin pe traseul Çavuşin – Zelve – Avanos la cca 3 km de la bifurcația spre Zelve. Zelve a fost un orășel străvechi săpat

în crestele pietroase ale văii în formă de V. A fost un important centru istoric al Creștinătății pentru o perioadă îndelungată.

Condițiile geologice și morfologice ale acestei localități sunt chiar particulare. Pentru a construi vechea Localitate Zelve a fost exploatată configurația naturală a terenului înconjurată de blocuri de piatră separate de caneluri de eroziune convergente. La acțiunea ploilor, vânturilor și a alunecărilor de teren aici s-au adăugat efectele straturilor active capabile să se deschidă în adânc și să sape cavități naturale în stânci.

Ca toată Regiunea Capadochia Localitatea Zelve are origine vulcanică. Chiar și azi Muntele vulcanic Erciyes este considerat activ. Precum am remarcat în legătură cu celelalte formațiuni geologice de formă ciudată diferențele în compoziția stâncilor și deci gradul lor de duritate (tuf, bazalt) a permis diversilor agenți de eroziune să modeleze regiunea într-o manieră variată și uneori ireală.

Teritoriul vechii Zelve este divizat în două de o creastă înaltă, lungă și subțire asemănătoare cu o lamă verticală ce taie în două acest teatru natural. Este surprinzător să constatăm că pe o parte stâncile au culoare roz, în timp ce pe cealaltă parte domină culoarea albă. Valea Zelve având formă de V este compusă din două văi (fiecare având câte un pârâiaș) ce se unesc în aval. Pe crestele pietroase sunt o mulțime de locuințe mari și mici, precum cuiburile de păsări și edificii religioase pentru care trebuie să urci pe scări. Implantarea acestora a fost făcută în pereții stâncoși și în crăpături. Erau decupate încăperi în tuf și erau exploatate și spațiile formate de ape. În aceste peșteri gigantice aproape de locurile acoperite au fost făcute locuri de acces în locuințele situate în adânc și mai recent au fost ridicate mici construcții de zidărie.

Comunitatea care a trăit aici (mai mult creștină decât musulmană) avea o considerabilă importanță demografică și avea nevoie de servicii de toate felurile. Ei ne-au lăsat mărturii despre modul neobișnuit de locuire în interiorul pământului.

Aici găsim: biserici rupestre; locuri pentru colectarea apei; o încăpere cu bordură ce servea drept bancă; un acoperiș plat cu un disc de piatră cu mânere ce servea drept piatră de moară și se învârtea într-un tambur săpat în stâncă. Ansamblul urban antic din Zelve a fost ocupat de musulmani care au construit o moschee săpată și ea în stâncă. Arhitectura creștină a inspirat constructorii, căci minaretul seamănă foarte bine cu clopotnițele mănăstirilor ortodoxe.

În aceste mormane stâncoase viața a continuat să se deruleze până în anul 1950 când datorită degradării progresive a stâncilor din ce în ce mai găurite din cauza noilor încăperi a fost provocată surparea acestei localități de troglodiți. A trebuit deci evacuată localitatea și locuitorii – transferați în Noua Zelve (Yeni Zelve) situată mai la vale după confluența celor două pârâiașe. Acest exod forțat a întrerupt o continuitate de ocupație a acestor locuri ce data de mai multe secole și a modificat raporturile sociale. Este evident: condițiile particulare ale vechii localități au avut o influență asupra raporturilor în sânul comunității din care mai multe colectivități aveau să devină una singură.

Printre construcțiile cele mai importante trebuie menționate anumite biserici rupestre aparent sărace și ruinate ce constituie dovezile cele mai vechi de arhitectură și de pictură religioasă din această zonă. Construcția lor a fost efectuată

în perioada iconoclastă, precum rezultă din puținele imagini pictate și din gravurile murale. Un subiect destul de frecvent întâlnit este cel al Crucii Lui Hristos pe care o vedem pe pereți și pe tavane.

În Valea Zelve există un „Muzeu în aer liber” având mai multe biserici rupestre (unele pictate) și o mănăstire subterană vastă ce solicită un efort serios pentru a o vizita. Dintre bisericile rupestre cele mai importante (pictate) menționăm:

a) Biserica „Cu struguri” („Üzümlü” Kilise)

Biserica își are numele de la strugurii pictați într-o formă schematică pe fond alb în mijlocul câtorva frunze. Este interesantă de reținut metoda de simplificare grafică a strugurilor redusă la un triunghi unde se văd boabele ciorchinilor. Este o temă destul de răspândită în arta antică pentru valoarea sa simbolică. Era deja un simbol religios în riturile dionisiene, în Grecia și în cele mai vechi religii orientale. Pentru Creștini via Îl reprezintă pe Însuși Hristos (Iisus Hristos a făcut din vin și pâine Sângele și Trupul Său pentru cei credincioși).

b) Biserica „Cu cerb” („Gevikli” Kilise)

Aici sunt alte picturi destul de șterse și deteriorate de alunecările de teren. Pe unul dintre pereții deteriorați sunt pictați aproape de o cruce un pește și un cerb de unde și numele bisericii. Aceste simboluri pe care le găsim și-n bisericile rupestre din Göreme Îl reprezintă în primul rând pe Hristos. În mijloc un acrostih ce înseamnă că Iisus este Fiul Lui Dumnezeu și Mântuitorul.

Între Zelve și Colina Aktepe se află a 15-a biserică rupestră. De pe Colina Aktepe vederea se întinde pe creste situate dedesubt al căror aspect este aproape lunar până la Kizilçukur, Çavuşin, El Nazar și Uçhisar.

2. 9. AÇIKSARAY

Localitatea (Satul) Açıksaray se află pe traseul Nevşehir – Kirşehir la cca 18 km spre nord-vest de Nevşehir. Această localitate reprezintă un grup de case și de mănăstiri săpate în tuf. Aici bisericile și Capelele prezintă caracteristici diferite față de alte edificii sacre din Regiunea Capadochia purtând amprenta conceptului de artă specific perioadei iconoclaste. Din păcate aici în mare parte picturile au fost distruse de eroziune.

În această localitate un interes deosebit îl prezintă Biserica „Sf. Ioan” („Karşi” Kilisesi) săpată în tuf cu fațadă sculptată coloane masive și arcade. O inscripție consemnează că a fost întemeiată în anul 1214 și la începutul sec. XX încă mai funcționa. De asemenea aici putem vedea un tunel lung de cca 200 m.

2. 10. VALEA IHLARA (IHLARA VADISI)

Localitatea (Satul) Ihlara se află la cca 40 km spre sud-vest de Orașelul

Derinkuyu în Valea Ihlara. Între Localitățile Ihlara – Belisirma – Yaprak Hisar, Râulețul Melendiz a deschis un canion adânc în platoul stâncos și ca urmare a apărut o vegetație cu totul aparte față de restul Capadochiei.

Acum Melendiz are aspectul unui râu de forță mică, iar anterior regimul său era mai impetuos fiind alimentat de apele ce se strângeau de pe pantele Muntelui vulcanic Hasan. Cursul Râulețului Melendiz cu armonioasele sale maluri deschise în filoanele stâncilor se întinde până la marele Lac sărat Tuz. De-a lungul Văii Ihlara de ambele părți sunt mai multe localități (sate) și biserici rupestre. Această vale are și terme din perioada romană amplasate aproape de pârâu pentru a permite o alimentare regulată cu apă.

În Valea Ihlara sunt peste 60 de biserici rupestre dintre care doar 12 sunt deschise vizitatorilor restul fiind surpate total sau parțial. Construcția lor a început în sec. IV și sunt ornate cu fresce datând din sec. IX de tip sirian la început foarte simple și puțin colorate (câteva tonuri de roșu pe fond albastru). Începând cu sec. XI coloritul devine mai bogat și stilul siriano-egiptean se amestecă cu reminiscențe bizantine intrând sub influența mozaicurilor religioase a celor mai importante biserici ale epocii. Personajele în general văzute din față și cu chipuri simple se succed fiind amplasate unul lângă altul între plante, arhitecturi și desene abstracte ce servesc la umplerea picturii. Influența mozaicurilor se face simțită mai ales în decorări abstracte (dar și-n detaliul liniei groase ce împrejmuiește chipurile). Impactul vizual cu acest ansamblu de fresce este acela ce-l ai intrând într-o biserică bizantină cu mozaicuri. Trebuie de remarcat că personajele sunt amplasate ca urmare a modulelor deseori fixe. De obicei Iisus Hristos este închis într-o mandorlă inserată în bolta absidei principale și dedesubt Îngerii Îl separă de Preasfânta Fecioară Maria Care în centrul nișei este înconjurată de Evangheliști și Sfinți.

După ce Creștinismul s-a stabilit în Regiunea Capadochia Valea Ihlara a devenit un loc foarte izolat și potrivit pentru Călugări și Preoți. Și în timpul războiului a fost folosită pentru ascundere și apărare. Multe edificii de cult încă n-au fost descoperite. Frescele din bisericile rupestre ce-au fost descoperite până-n prezent sunt încă în forma și culoarea originală.

Pornind de la Localitatea Ihlara și până la Selime în Valea Ihlara (conturată de cursul Râulețului Melendiz) putem vizita următoarele 12 biserici rupestre pictate săpate în tuf:

a) Biserica „Cu stâncă cocosată” („Eğri Taş” Kilisesi – a Pr. Petru)

Biserica a fost utilizată pentru înmormântări. Capela funerară se află la etajul superior, iar dedesubt sunt spații pentru înmormântare decorate cu simboluri religioase și inscripții. Frescele (cele mai multe distruse) reproduc scene din *Viața Lui Iisus Hristos și a Preasfintei Fecioare Maria*.

Podeaua originală din lemn a bisericii s-a prăbușit. Drept urmare mormintele de sub biserică au ieșit la suprafață. Pe pereții etajului inferior nișele mormintelor sunt foarte interesante considerate a fi construite în perioada sec. IX – XI. Pe o inscripție de pe peretele estic este specificat faptul că biserica este închinată Preasfintei Fecioare Maria. Aceeași declarație a fost scrisă din nou pe epitaful de pe peretele estic: „*Mormântul Pustnicului Petru, Părintele Bisericii Theotokos*”.

În această biserică sunt următoarele picturi: pe cupola absidei, „Doi Îngeri cu Hristos între ei și Preasfânta Fecioară Maria între Preoți”; „O Cruce mare în mijlocul bolții”; pe banda superioară a jumătății din sud, „Bunavestire”; „Vizita Preasfintei Fecioare Maria la Sf. Elisabeta”; „Scăldatul Pruncului Hristos”; „Adorarea păstorilor”; „Visul lui Iosif”; „Fuga în Egipt” și „Masacrul inocenților de către Irod”. Pe peretele sudic al bisericii sunt pictate scenele: „Botezul”; „Intrarea în Ierusalim” (pe partea superioară); „Preasfânta Fecioară Maria stând pe Tron cu Pruncul în brațe împreună cu Îngerii”; mai departe „Spălarea picioarelor Apostolilor”; „Ruga de pe Muntele Măslinilor”; „Negarea lui Petru”; „Sf. Maria Magdalena la Mormânt”; „Cei trei tineri evrei în cuptorul Babilonului”; „Daniel în groapa cu lei”.

b) Biserica „Cu terase” („Pürenli Seki” Kilise)

A fost construită în perioada sec. X – XII având un naos dublu, separat de coloane cu arcade și un pronaos cu morminte.

Picturile existente aici reprezintă următoarele scene: „Preasfânta Fecioară Maria”; „Bunavestire”; „Vizita Preasfintei Fecioare Maria la Sf. Elisabeta”; „Călătoria la Betleem”; „Fuga în Egipt”; „Botezul”; „Mersul pe apă”; „Intrarea în Ierusalim”; „Cina cea de Taină”; „Crucificarea”; „Înmormântarea”; „Învierea”; „Sf. Maria Magdalena la Mormânt”; „Înălțarea”; „Judecata de Apoi”; „Daniel în groapa cu lei”; „Cei 40 de Mucenici din Sevastia” și diverși Sfinți.

c) Biserica „Mirositoare” („Kokar” Kilise)

A fost construită în perioada sec. IX – XI fiind remarcată prin camere funerare și fresce cu un verde deschis pe fond gri.

Pe peretele vestic al bisericii sunt pictate scenele: „Bunavestire”; „Vizita Preasfintei Fecioare Maria la Sf. Elisabeta”; „Nașterea”; „Închinarea Magilor”; „Fuga în Egipt”; „Cina cea de Taină” și „Trădarea lui Iuda”. Pe peretele nordic sunt pictate scenele: „Hristos în fața lui Pilat”; „Crucificarea” și „Înmormântarea”. La estul cupolei, „Înălțarea”; la vest, „O Cruce mare și cei 12 Apostoli”; la nord și sud, „Pogorârea Sf. Duh” și „Deisis”, pe fațada vestică a cupolei.

d) Biserica „De sub copaci” („Ağaç Altı” Kilisesi – a Pr. Daniel)

Biserica are un plan arhitectural în formă de cruce închisă cu bolta centrală. Construcția este ruinată în mare măsură, intrarea făcându-se prin absida mare distrusă și ea (intrarea originală era în partea nordică). Denumirea bisericii provine de la copacii înalți aflați pe Valea Ihlara, favorizați de cursul Râulețului Melendiz și de climatul mai dulce, comparativ cu cel al câmpiei exterioare.

Frescele aparțin sec. IX și XI având culorile: roșu, verde, maro și portocaliu pe fond albastru sau brun. Scenele reprezentate aici sunt: „Bunavestire”; „Nașterea”; „Închinarea Magilor”; „Fuga în Egipt”; „Botezul”; „Adormirea Maicii Domnului” și „Daniel în groapa cu lei”, pictate pe pereți. „Înălțarea”, „Apostolii” și „Profeții” sunt pictați în interiorul cupolei.

e) Biserica Mănăstirii „Cu zambile” („Sümbüllü” Manastiri Kilisesi)

Biserica este de fapt o mănăstire construită în perioada sec. XI – XII într-un

bloc de piatră imens având mai multe etaje cu încăperi pentru depozitarea alimentelor. Ea păstrează cele mai reușite picturi, atât prin culoarea deosebit de caldă, cât și prin eleganța și suplețea desenului. Excelează în acest sens „*Bunavestire*” și „*Adormirea Maicii Domnului*”.

Biserica este ornată cu fresce în general reprezentând scene din Viața Preasfintei Fecioare Maria: „*Preasfânta Fecioară Maria între Arhanghelii Mihail și Gavriil*”, „*Bunavestire*”, „*Intrarea în biserică a Maicii Domnului*” și „*Adormirea Maicii Domnului*”; „*Hristos Pantocrator*”, pe cupola principală; *Călugări și Sfinți*, pe peretele sudic.

Acest bloc de piatră probabil a fost ocupat de Creștini chiar în perioada selgiucizilor, precum arată o efigie a Sultanului Mesut II care a dat dovadă de toleranță religioasă în privința Călugărilor.

f) Biserica „Cu șerpi” („Yilanli” Kilise)

A fost construită în perioada sec. IX – XII având formă de cruce, dar nu închisă, ci prelungită spre est printr-o absidă. Pe tavanul bisericii este o cruce mare în relief.

Printre picturile păstrate aici menționăm: „*Iisus Judecător flancat de doi Îngeri*”; „*Cei 40 de Mucenici din Sevastia*”; „*O scenă de psihostazie*” mai puțin întâlnită în epocă, dar și azi adică o scenă infernală cu un monstru cu trei capete și corp de șarpe ce atacă 4 păcătoase, de unde și-a luat numele biserica; „*Deisis*”; „*Sf. Împ. Constantin și Elena*”; „*Adormirea Maicii Domnului*” și „*Maica Domnului între Apostoli*”. Pe pereți mai sunt pictate scenele: „*Bunavestire*”; „*Vizita Preasfintei Fecioare Maria la Sf. Elisabeta*”; „*Intrarea în Ierusalim*”; *Sfinții: Ioachim, Zaharia, Elisabeta, Ioan Botezătorul, Maria Egipteanca, Ioan Gură de Aur, Enoch, Elias, David, Solomon, Vasile cel Mare, Gheorghe*; „*Judecata de Apoi*”.

g) Biserica „Kara Gedik” („Kara Gedik” Kilisesi)

A fost construită în perioada sec. X – XI. O parte importantă din biserică a fost distrusă datorită eroziunii și fără îndoială multe picturi s-au pierdut.

Dintre picturile rămase amintim: „*Uciderea Sf. Zaharia*”; „*Fuga Sf. Elisabeta*”; „*Oferirea capului Sf. Ioan Botezătorul de către Salomeea*” și „*Martiriul Sf. Gheorghe*”. Unele părți reprezentându-L pe *Iisus Hristos*, „*Fuga în Egipt*” și *portrete ale Sfinților* sunt pierdute.

h) Biserica „Celor 40 de acoperișuri” („Kirk Dam Altı” Kilisesi)

Planul ei este hexagonal neregulat cu tavan plat fiind distrus în mare măsură. Ea se mai numește și *Biserica „Sf. Gheorghe*”. În nișele din partea de nord-vest a bisericii sunt morminte cu inscripții și decorări. Iată un fragment din inscripția de pe mormântul lui Amirarzes: „*Eu, umila Tamar, dedic podgoria de pe versantul dealului și podgoria cumpărată de la Siara Phatenes. Te rog, cruță-mi sufletul de păcate, precum cel al unui Călugăr...Servitoarea ta...*” Tamar era soția lui Vasile Amirarzes, un nobil grec, Comandantul trupelor selgiucide ale Sultanului Mesut II din Konya, Sultan reprezentat și el lângă Împ. bizantin Andronic II. Aceasta este o dovadă de respect pentru Sfinții creștini, din partea turcilor

selgiucizi care au fost toleranți cu Călugării și Preoții din regiune.

Episoadele din viața Sf. Gheorghe pictate pe pereți reprezintă o ofrandă adusă Sfântului de către Comandantul Vasile Amirarzes și soția sa, Tamar. Pereții bisericii mai au picturi precum: „*Nașterea Domnului*”, „*Adormirea Maicii Domnului*” și *chipuri de Sfinți*.

i) Biserica „Cu șură de fân a lui Bahattin Samanlıği” („Bahattin samanliği” Kilisesi)

A fost construită în perioada sec. X – XI fiind o biserică cu boltă fără coloane și cu Altar, la est și cu fresce de calitate reprezentând scene din Viața Lui Iisus Hristos și a Preasfintei Fecioare Maria. Artistul a creat panouri cu fresce din Viața Preasfintei Fecioare Maria foarte pline de viață. Personajele se mișcă, se suprapun și se unesc stabilind raporturi între ele (exemplu: „*Vizita Preasfintei Fecioare Maria la Sf. Elisabeta*”).

Pe boltă sunt pictați *Hristos cu doi Îngeri și Profeții*. Pe cupola absidei sunt pictați *Hristos și Arhanghelii Mihail și Gavriil*. Pe medalion (cerc) sunt pictați Sf. Ap. Petru și Pavel. Pe pereți sunt picturi reprezentând scenele: „*Bunavestire*”, „*Călătoria la Betleem*”, „*Nașterea*”, „*Închinarea Magilor*”, „*Visul lui Iosif*”, „*Fuga în Egipt*”, „*Masacrul inocenților de către Irod*”, „*Uciderea Sf. Zaharia*”, „*Fuga Sf. Elisabeta*”, „*Intrarea în biserică a Maicii Domnului*”, „*Întâlnirea cu Sf. Ioan Botezătorul*”, „*Botezul*”, „*Mersul pe apă*”, „*Învierea lui Lazăr*”, „*Intrarea în Ierusalim*”, „*Cina cea de Taină*”, „*Trădarea lui Iuda*”, „*Crucificarea*”, „*Înmormântarea*”, „*Învierea*”, „*Sf. Maria Magdalena la Mormânt*”, „*Înfățișarea Lui Hristos la cele două fecioare*”.

j) Biserica Mănăstirii „Cu coloane” („Direkli” Manastiri Kilisesi)

Biserica (ce reprezintă de fapt o mănăstire) are formă de cruce cu cupolă centrală pe 4 coloane și cu fresce din perioada 976 – 1025, unde au domnit peste această regiune Împ. Vasile II (976 – 1025) și Constantin VIII (1025 – 1028). Această mărturie este scrisă pe peretele bisericii. Pe cupola absidei principale sunt pictați: *Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil, Sf. Ap. Petru și Pavel, Preasfânta Fecioară Maria și 4 Preoți*, pe cele două laterale. Pe cupola absidei nordice: *Preasfânta Fecioară Maria cu Pruncul Hristos, Sf. Zaharia, Sf. Ioachim și doi Îngeri*. În interiorul medalioanelor (cercurilor): *Profeții și Sfinții*.

De asemenea sunt pictate diverse motive geometrice.

k) Biserica Mănăstirii „Pestrită” („Ala” Manastiri Kilisesi)

Biserica (ce reprezintă de fapt o mănăstire) datează din sec. XI și are formă de cruce cu cupolă destul de dărâmată. Fragmentele frescelor încă vizibile pe arcadele înnegrite de funingine permit o atribuire de doi Artiști diferiți dintre care unul este aproape de Școala bizantină.

Frescele din această biserică reprezintă următoarele scene din Viața Lui Iisus Hristos și a Preasfintei Fecioare Maria: „*Vizita Preasfintei Fecioare Maria la Sf. Elisabeta*”, „*Fuga în Egipt*”, „*Intrarea în Ierusalim*”, „*Cina cea de Taină*”, „*Sanctificarea Preasfintei Fecioare Maria*”, „*Sf. Zosimus Egipteanul dându-și haina*”.

Preasfintei Fecioare Maria” și „Cei trei tineri evrei în cuptorul Babilonului”.

1) Biserica Mănăstirii „Kale” („Kale” Mănăstiri Kilisesi)

Este una dintre cele mai mari clădiri din Capadochia fiind plasată în jurul a două curți mari. Ea a fost construită în perioada sec. VIII – X și are fresce din perioada sec. X – XI. Are o cameră mortuară la estul curții principale și încăperi separate cu două etaje la sud-est în jurul acestor două curți mari. Există o hală lungă la nord și încăperi ornate cu cruci în relief pe tavanul plat. La vest este o încăpere folosită probabil pentru întâlniri. În încăperea de la vest a bisericii este o inscripție sub formă de verset.

Frescele de aici reprezintă următoarele scene: *„Primii 7 pași ai Preasfintei Fecioare Maria”, „Intrarea în biserică a Preasfintei Fecioare Maria”, „Hrănirea Preasfintei Fecioare Maria de către un Înger”, „Bunavestire”, „Nașterea”, „Închinarea Magilor”, „Masacrul inocenților de către Irod”, „Fuga în Egipt”, „Fuga Sf. Elisabeta”, „Întâlnirea cu Sf. Ioan Botezătorul”, „Botezul”, „Înălțarea”, „Adormirea Maicii Domnului”, „Cei șapte Preoți” și unele scene și chipuri necunoscute și neinterpretate.*

În afară de bisericile descrise mai sus accesibile vizitării mai sunt o mulțime de biserici rupestre pictate, surpate total sau parțial, ce le menționăm mai jos: *„Întunecată”(„Karanlik”), „Cu magazie la nord” („Kuzey Ambar”), „Açikel Ağa”, „Din peșteră” („Alçak Kaya Altı”), „Cu miere” („Ballı”), („Bezirgan”), „Asaltul dervișilor” („Derviş Akin”), „Din camera Magaziei” („Ambar Oda”), „Scrisă” („Yazılı”), „Cu coș de fum” („Eski Baçak”), „Cu cuib de Șoim” („Duğan Yuvası”), „Pătrată” („Kare”), „Cu stână de oi” („Koyunağıl”), „a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu” („Panagia Theotokos”), „Din defileul regimentului” („Alay gediği”), „Cu tobă” („Davullu”), „Cu grâne” („Tohum”).*

2. 11. VALEA SOĞANLI (SOĞANLI VADISI)

În această vale se află Localitatea (Satul) Soğanli situată la cca 25 km spre est de Orașelul Derinkuyu și la cca 65 km spre sud de Orașelul Ürgüp pe cursul Pârâului Balik. Această așezare este străveche purtând numele de „Sondos”, iar în timpul selgiucizilor se numea „Sonakaldi” și în prezent „Soğanli”.

Pe Valea Soğanli se află un ansamblu de biserici rupestre săpate în tuf în genul celor din „Muzeul în aer liber” Göreme. La marginea localității este o zonă cu „porumbare” ce servesc de mult timp locuitorilor pentru creșterea porumbeilor. Aceste „porumbare” nu sunt altceva decât biserici rupestre abandonate de mult timp.

Bisericile rupestre din Valea Soğanli sunt simple și pictate cu culori vii (albastru, verde, roșu, negru) pe fond bej. Ciclurile de obicei reprezintă: *imagini cu Iisus Hristos și Sfinți, simboluri religioase, animale și imagini legate de culte mai vechi (păgâne).*

Printre numeroasele biserici rupestre cu picturi din Valea Soğanli menționăm:

a) Biserica „Cu cupolă” („Kubbeli” Kilise)

Reprezintă în realitate două biserici la etaje diferite unde ajungem foarte greu. La etajul inferior se află un nartex scurt și larg de formă rectangulară cu trei intrări. Aici este spațiul rezervat cultului având trei naosuri delimitate de trei rânduri de coloane și benzi decorative. În spatele naosului central ca și-n părțile laterale se află abside cu chiuvetă în Altar.

Planul etajului superior este mai complex. Aici sunt două Capele lungi paralele înzestrate cu nartex, ce comunică între ele. În Capela din dreapta se află o mică absidă cu Altar și nartex cu cupolă. În cealaltă Capelă există un Altar și un nartex pătrat ce dă spre cealaltă Capelă și spre o încăpere interioară.

b) Biserica „Sf. Varvara” („Barbara” Kilisesi)

Este și ea formată din două biserici una lângă alta. Construcția este foarte deteriorată și frescele foarte șterse, dar pot fi observate două încăperi paralele de mărimi diferite.

Printr-un culoar putem ajunge în Capela rectangulară împărțită în două. Aici poate fi văzută o bancă de-a lungul peretelui și chiar fose pentru sculpturi. În spate un perete separă Capela propriu-zisă de absida cu Altar.

În fragmentele de frescă existente poate fi identificată Sf. Varvara care a și dat numele bisericii.

c) Biserica „Cu capuri negre” („Karabaş” Kilise)

Se numește astfel deoarece Sfinții care sunt reprezentați aici din cauza deteriorării și oxidării picturilor au acum chipuri întunecate. O parte din edificiu s-a prăbușit. Biserica include patru încăperi pentru cult unite între ele cu Altar (afară de a treia încăpere).

Prima încăpere (pornind din nord) are dimensiuni mari și cupolă. O absidă mare eliptică închide spatele încăperii. În peretele stâng sunt trei nișe ce imită deschiderile reale, iar cea din dreapta permite intrarea în cea de-a doua Capelă a cărei structură este asemănătoare, dar de dimensiuni mai mici și situată la un nivel ceva mai ridicat. De acolo o scară mică duce la a treia Capelă cu tavan plat și trecând pe sub o arcadă ajungem la o absidă fără Altar. Această încăpere se unește în exterior cu un nartex asimetric și cu ultima Capelă mică îngustă și cu tavan plat. Ea are două nișe adânci ce formează o bancă de-a lungul pereților laterali și o absidă în spate.

d) Biserica „Cu balaur” („Canavarli” Kilise)

Numele bisericii se datorează prezenței unui animal feroce lângă Sf. Ioan într-una din fresce. Această biserică este compusă din două încăperi. Prima are un

Altar și nișe mortuare în pereți. A doua fiind în legătură cu prima este de formă pătrată.

Aici există fresce cu scene ciudate. Putem vedea nuduri de femei alăptând șerpi. Este destul de probabil că aceste scene aparțin de un cult mai vechi (păgân).

În Zona Soğanli mai putem vizita următoarele biserici rupestre cu picturi: „*Neagra Soğanli*” („*Soğanli Kara*”), „*a Preasfintei Fecioare Maria*” („*Meryem Ana*”), „*a Patronului*” („*Tokali*”), „*Mare*” („*Büyük*”), „*Albă*” („*Ak*”), „*Cu șerpi*” („*Yılanli*”), „*Cu balaur*” („*Canavarli*”), „*Cu cerb*” („*Geyikli*”), „*Albastră*” („*Gök*”), „*a Sf. Ioan*” și „*a Sf. Gheorghe*”.

2. 12. GÜMÜŞLER

Localitatea (Satul) Gümüşler se află la cca 8 km spre nord-est de Niğde. Aici există o mănăstire săpată în tuf în perioada sec. X – XI, numită „Mănăstirea cu argint vechi” („*Eski Gümüş*” Mănăstiri). Biserica mănăstirii are coloane și rezistă și azi, iar motivele pictate sunt pline de viață. Tavanul și pereții ei sunt pictați având diverse scene din Creștinism în special *Preasfânta Fecioară Maria cu Pruncul în brațe*. Picturile și culorile sunt aproape integral în forma lor originală.

Aici există și ruinele unui oraș subteran ce înconjoară mănăstirea. Acest lucru arată că au existat oameni care au locuit aici ca o comunitate.

3. ORAȘE SUBTERANE

„În Capadochia sunt peste 400 de orașe subterane uimitoare. Multe dintre ele au fost folosite în diferite vremuri de către Creștinii din Kayseri și de oamenii din provincie drept adăposturi în fața hoardelor invadatoare ale perșilor, arabilor și turcilor. Erich von Danniken, autorul cărții „Caleștile Raiului” pretinde că orașele subterane au fost construite de ființe extraterestre. De fapt unele dintre tuneluri au fost utilizate chiar în epoca bronzului în perioada hitiților, deci ele sunt mult mai vechi. Aceste construcții cu înfățișare de catacombe pot adăposti peste 60.000 de oameni. Studiile și cercetările au arătat că aceste orașe subterane nu permit vizitarea lor completă, iar întreaga lor capacitate încă n-a fost descoperită exact. Nu a fost găsit nici un document scris ce-ar fi putut fi de ajutor studiilor arheologice despre aceste orașe subterane. Dar este evident că orașele au fost folosite ca adăposturi de către numeroși oameni în perioade diferite” – F. Bernard.

Regiunea Capadochia este foarte importantă pentru turism prin misterioasele caracteristici ale orașelor subterane. Nici imaginile și cu atât mai puțin cuvintele nu pot reda în toată splendoarea lor măreția, dar și tristețea acestor locuri. Măreția prin ineditul și felul în care au fost construite de oameni și tristețea pentru că au devenit piese de muzeu de pe urma cărora Statul turc scoate anual milioane de dolari din buzunarele pelerinilor creștini.

3.1. DERYNKUYU

Orașelul Derynkuyu în care este inclus orașul subteran cu același nume se află la cca 29 km spre sud de Orașul Nevşehir. În limba turcă „Derynkuyu” înseamnă „Fântâna cea adâncă”. Aici se află cel mai vechi și important oraș subteran din Capadochia. Numeroasele și interesantele sale vestigii hitite și romane sunt martorii existenței acestui oraș subteran încă din epoca precreștină. Este foarte probabil că cele 12 etaje desfășurate până la adâncimea de 55 m capabile să adăpostească până la 20.000 de oameni pe o suprafață de cca 4 km² n-au fost locuite în mod constant. De fapt orașul a fost construit în scop defensiv pentru a oferi un refugiu sigur în caz de primejdie.

Din cele 12 etaje ale Orașului subteran Derynkuyu doar primele două au fost descoperite și făcute accesibile publicului. Prin pasaje abrupte și înguste este realizat accesul într-un labirint veritabil cu descoperiri arhitecturale îndrăznețe: puțuri de ventilație, posturi de gardă, ieșiri de urgență, săli mari, încăperi pentru reuniuni de ritual, o biserică, depozite de alimente, camere de făcut vin și încăperi de toate dimensiunile pentru locuit legate între ele prin coridoare înguste și scări. Coridorul era obturat cu o piatră robustă rotundă relativ ușor de manevrat ce

reprezenta un mod de apărare împotriva atacurilor exterioare dușmane. De când a fost fondat orașul subteran primul etaj a servit drept beci, depozit și refugiu în timpul iernilor grele.

Structura solului de aici a permis construcția de tunele în acest bloc vulcanic în care au fost făcute case și străzi subterane. Climatul în orașul subteran este răcoros vara și călduros iarna, iar solul nu permite infiltrarea apei.

Conform Arheologului german Martin Urban sunt necesari cam 1.000 de ani pentru a construi un astfel de oraș subteran ținând cont de condițiile simple și primitive ale acelei perioade.

Între Orașele subterane Derynkuyu și Kaymakli există un tunel lung de cca 9 km ce asigură comunicarea între ele în timpul atacurilor inamice. Estimativ aceste orașe ar fi putut adăposti 15.000 – 60.000 de oameni.

Famiiliile obișnuiau să locuiască în diviziuni asemănătoare apartamentelor compuse din: dormitor, cameră de zi, sufragerie, sală de mese, bucătărie și grajd. În fiecare diviziune folosită drept locuință exista puț de aerisire, dar acesta nu s-a putut păstra în forma originală datorită modificărilor făcute în scopuri turistice. Există și diviziuni săpate pentru amplasarea torțelor în ele. Pentru a ajunge la al doilea etaj subteran trebuie coborât pe un coridor îngust unde este o sală mare înconjurată de camere.

În Orașul subteran Derynkuyu două obiective atrag atenția vizitatorilor: puțul vertical de ventilație și pivnița cu jgheabul pentru struguri. Puțul de aer este folosit pentru ventilarea coridoarelor înguste și a camerelor. El asigură circulația aerului între toate diviziunile conferind o răcoare plăcută orașului. Pivnița de struguri are un canal prin care curge sucii strugurilor zdrobiți cu picioarele și un mic bazin colector.

Organizarea camerelor, stilul construcției, coridoarele și scările ce leagă etajele arată că acest oraș subteran este opera unor Arhitecți foarte talentați.

Există pietre rotunde grele intacte și sigure folosite ca uși sau capace la intrarea în coridoare și scări pentru siguranța locuitorilor. Aceste uși de piatră erau folosite prin rostogolire pentru asigurarea mijloacelor de apărare și protecție împotriva atacurilor inamice. Ele stau încă în locurile lor inițiale.

3. 2. KAYMAKLI

Localitatea (Satul) Kaymakli se află la cca 20 km spre sud de Orașul Nevşehir. În această localitate este un oraș subteran de mari proporții ascuns în interiorul unei coline vulcanice din întinsa câmpie. Acest centru urban locuit cu o structură arhitecturală foarte simplă exista deja în antichitate. Din baza analitică a lui Xenophon rezultă cu certitudine că acest oraș subteran era locuit deja la începutul sec. V î. Hr. Nucleul uman care s-a format aici probabil a crescut numeric, iar dezordinea parțială în care sunt amplasate încăperile pune în evidență necesitatea de a găsi noi spații. Astfel au fost săpate filioanele cele mai moi ale pietrei de tuf ce poartă urme de lovituri de hârleț. Acest corp vulcanic în care se poate săpa ușor este sigur, durabil și nu permite infiltrarea apei, iar vara este

răcoros și iarna călduros.

Ansamblul cuprindea mai multe etaje subterane unite prin puțuri de aerisire abrupte ce se terminau în rezervorul cu apă. Căile de comunicație utilizate de locuitori se îndreptau spre treceri obligatorii ajutând la izolarea mai multor etaje în caz de atac. Aceste căi de acces erau închise cu ajutorul unor sisteme ingenioase de portaluri cu disc (o enormă piatră rotundă asemănătoare cu o piatră de moară era blocată într-o nișă de unde putea fi ușor împinsă spre trecerea pe care o închidea în totalitate). Toate încăperile de locuit, precum: camere, bucătării, depozite și săli sunt unite printr-o rețea de culoare cu tavan coborât și boltit (toate aceste încăperi dau spre un singur spațiu având funcția de vestibul). În orașul subteran sunt și încăperi destinate cultului (Capele creștine de formă pătrată simple cu abside boltite, bănci și Altare). Etajele inferioare erau luminate cu torțe și lămpi cu ulei (negrul de fum de pe unele tavane și nișe reprezintă dovada acestui lucru). Azi orașul subteran este dotat cu instalație electrică de iluminat. Din motive de siguranță doar primele patru etaje sunt deschise publicului spre vizitare.

Kaymakli și Derynkuyu sunt cele mai importante orașe subterane descoperite în Capadochia fiind iluminate și accesibile publicului pentru vizitare.

3. 3. ÖZLÜCE

La cca 6 km spre vest de Satul Kaymakli se află Orașul subteran Özlüce în localitatea cu același nume, săpat în tufuri de culori diferite. Acest oraș subteran are o particularitate (intrarea sa este cea mai mare dintre toate celelalte orașe subterane și servea ca vestibul, depozit de produse alimentare, beci și sală comună).

3. 4. MAZI (MATAZA)

La cca 10 km spre est de Satul Kaymakli în apropierea localității cu același nume, desemnat prin denumirea sa antică, Mataza, se află Orașul subteran Mazi săpat și el în stâncă în părțile abrupte ale văii. Acesta este așezat pe șase niveluri dintre care doar trei pot fi vizitate având ca de obicei: camere, săli, depozite de alimente, grajduri, culoare de trecere și chiar o biserică.

Aici pot fi remarcate splendide morminte rupestre de la sfârșitul perioadei romane mai ales unul maiestuos de la intrare ce amintește de un templu grec. Iar în partea de jos a văii se află alte morminte interesante datând din epoca bizantină.

3. 5. TILKÖY

Localitatea (Satul) Tilköy se află la cca 9 km spre est de Orașelul Derynkuyu. Orașul subteran de aici folosit temporar încă n-a fost descoperit pe deplin. El se compune din câteva diviziuni având un puț de aerisire la fundul căruia se află apă.

În această localitate există și un caravanserai construit în perioada selgiucidă. Drumul caravanelor de la Istanbul către Iran pe traseul Sivas–Kayseri–

Konya trecea prin această așezare.

3. 6. ACIGÖL

Sub Orașelul Acigöl aflat la cca 12 km spre vest de Orașul Nevşehir se întinde un interesant oraș subteran. Acesta are trei intrări separate și împreună cu sălile sale, culoarele, puțurile de aerisire și pietrele rotunde de pe culoare prezintă toate caracteristicile orașelor subterane din regiune (în special structura sa arhitecturală amintește de cea a Orașelor subterane Mazi și Özlüce din aceeași epocă). În acest oraș subteran poate fi vizitat doar parterul ce este iluminat.

La cca 5 km de aici la Igdelpinar găsim un ansamblu asemănător.

3. 7. TATLARIN

La cca 10 km spre nord-vest de Orașelul Acigöl și la cca 22 km de Orașul Nevşehir în Localitatea (Satul) Tatlarin se află orașul subteran cu același nume. Acesta este unul dintre cele mai întinse orașe subterane ale Capadochiei despre care deocamdată se știe foarte puțin pentru că au fost găsite puține rămășițe arheologice. Orașul subteran are două intrări spre vest și un sistem elaborat de puțuri de aerisire, săli mari, depozite, rezervoare și posturi de gardă. De asemenea are o biserică săpată în tuf, cu absidă dublă și ornată cu fresce reprezentând scene biblice din *Viața Lui Hristos* și *chipuri de Sfinți* (mărturii prețioase ale unei creații artistice, pe cât de veche, pe atât de remarcabilă).

Orașul subteran Tatlarin poate fi vizitat cu mai multă ușurință după ce a fost echipat cu un sistem de iluminat.

3. 8. ÖZKONAK

În anul 1922 Muzeinul (Preot musulman) Latif Acar a descoperit în grădina casei sale din Localitatea (Satul) Özkonak una dintre intrările unei aglomerații rupestre ce reprezenta un oraș subteran nu foarte extins, dar destul de interesant și o mănăstire. Acest ansamblu situat la cca 10 km spre nord de Avanos într-o zonă unde abundă orașele subterane reprezintă obișnuită încălceală de săli săpate în stâncă, puțuri de aerisire și canale pentru apă. Încăperile cele mai aproape de intrări erau grajdurile, iar proviziile erau păstrate în bucătării. Ca și-n celelalte orașe subterane cimitirul era amenajat în exteriorul acestuia.

Aici pot fi vizitate doar 15 săli, dar acestea sunt suficiente pentru a oferi o idee a acestui ansamblu.

4. CARAVANSERAIURI (KERVANSARAY)

De-a lungul drumurilor comerciale turcii selgiucizi au construit numeroase locuri de popas pentru caravane numite caravanseraiuri. Dintre acestea o parte sunt și pe teritoriul Capadochiei:

4. 1. SULTANHANI

Localitatea (Satul) Sultanhani este situată la cca 39 km spre vest de Orașul Aksaray și în ea sa află unul dintre cele mai frumoase exemple de han selgiucid cu același nume, ce se întinde pe o suprafață de cel puțin 5.000 m².

Acest caravanserai a fost construit în perioada 1232 – 1236 în timpul Sultanului Alaedin Keykubat Ier. El amintește de un castel fortificat cu contraforturi exterioare robuste de diverse forme geometrice (cilindrice, octogonale și pătrate). În partea de nord o poartă monumentală dă în caravanseraiul format din două părți: curtea mare (de cel puțin 3.000 m²) înconjurată de arcade cu o mică moschee în centru susținută de 4 coloane și zona acoperită cu numeroase încăperi boltite servind drept depozite, camere și săli comune.

4. 2. AĞZIKARAHAN

Localitatea (Satul) Ağzikarahan este situată la cca 29 km spre nord-est de Orașul Aksaray unde se află caravanseraiul cu același nume fiind unul dintre cele mai bine păstrate. El a fost construit în perioada 1231 – 1237 în timpul turcilor selgiucizi de-a lungul unei căi de comunicație din Imperiul turc. În exterior el arată ca o mică fortăreață înconjurată de ziduri din blocuri de piatră îmbinate perfect și echipate cu turnuri prismatice cu 3 – 5 fețe. Intrarea principală este încadrată într-o poartă somptuoasă a cărei fațadă este acoperită în totalitate cu gravuri arabe de multă finețe. Sub una dintre bolțile ogivale teșite se află un fel de semicupolă decorată cu nenumărate nișe ce duc la poarta de intrare propriu-zisă cu boltă.

În centrul curții se ridică o construcție masivă pătrată cu mici arcade duble în ogivă. Este moscheea trecătorilor și a personalului de serviciu. Curtea este înconjurată de arcade și de încăperi ce servesc drept apartamente, săli de baie și centre de recuperare. În spate se deschide o poartă mare (a cărei fațadă conține ornamente bogate) ce dă spre sala principală a clădirii.

În acest caravanserai ca și-n celelalte este oferită cazare călătorilor conform unei obișnuințe a selgiucizilor răspândite în tot Imperiul otoman.

4. 3. TEPESIDELIKHAN (ORESINHAN)

Acest caravanserai din Localitatea (Satul) Tepesidelikhan a fost construit de selgiucizi în sec. XIII de-a lungul drumului comercial Aksaray – Nevşehir. El era cunoscut odinioară sub numele de „Oresinhan” fiind în prezent doar ruine. Acesta a constituit mult timp o etapă importantă în rețeaua complexă a caravanseraiurilor construite de selgiucizi în orice zonă între Konya și Kayseri. Caracteristicile arhitecturale ale acestui caravanserai reprezintă unul dintre exemplele tipice de caravanseraiuri ale selgiucizilor.

4. 3. ALAYHAN

În anul 1192 Sultanul selgiucid Kiliç Aslan II a construit pe traseul Aksaray – Kayseri, în Localitatea (Satul) Alayhan unul dintre primele exemple ale acestor caravanseraiuri care cu structurile lor acoperite și curțile vaste au devenit un element constant, un fel de simbol în istoria Dinastiei selgiucide. Alayhan constituie fără îndoială un exemplu clasic de arhitectură selgiucidă. Aici mai poate fi admirată Poarta principală foarte bine păstrată ornată cu motive geometrice octogonale și fațadă interioară.

Leul cu două corpuri amplasat deasupra porții era probabil emblema Kiliç Aslan-ului și de-a lungul secolelor el a amintit călătorilor numele finanțatorului caravanseraiului.

5. ALTE LOCALITĂȚI INTERESANTE (ÎN CAPADOCCHIA SAU LIMITROFE ACESTEIA)

5. 1. GÜLŞEHİR

Orășelul Gülşehir se află la cca 20 km spre nord-vest de Orașul Nevşehir pe traseul Nevşehir – Kırşehir între Muntele Kepez și Râul Kizilirmak, a fost întemeiat în jurul sec. XVIII și are o populație de cca 6.000 de locuitori.

Aici pot fi văzute exemple bune ale artei otomane. Este de remarcat moscheea construită în perioada 1779 – 1780 de Karavezir Seyyid-Mehmed Paşa care a dotat-o cu o madrasă (școală tradițională superioară de studii islamice) și cu o fântână monumentală (Bas Cesme). În zilele noastre madrasa găzduiește o bibliotecă interesantă ca și baia turcească (hamam) din vecinătate.

5. 2. HACIBEKTAŞ

Orășelul Hacibektaş se află la cca 27 km spre nord-vest de Orașul Nevşehir pe traseul Nevşehir – Kırşehir. Până-n sec. XIII localitatea se numea Sulucakara Höyük datând încă din Neolitic și fiind teatrul marilor civilizații antice în dezvoltare. Pe aceste meleaguri s-au succedat: hitiții, frigienii, romanii și bizantinii după cum atestă numeroase vestigii găsite cu ocazia săpăturilor arheologice. Dar localitatea era aproape un deșert până-n sec. XIII când s-a instalat aici Hacibektaş Veli, un lider religios care i-a dat numele și i-a atribuit importanța de odinioară. Fondator și lider spiritual din Derviches Bektasi cu locuitori deveniți puternici „Preoți” ai corpurilor de ieniceri (trupele de asalt ale armatei otomane), el a inițiat o mișcare spirituală și politică ce alia aspecte islamice și creștin-ortodoxe și efectua activități sociale în dura realitate din epoca respectivă dând dovadă de o toleranță și de o spiritualitate ce n-a întârziat să atragă o popularitate pe cât de vastă pe atât de durabilă.

Chiar și azi în fiecare an pe 14 august credincioșii din toată Turcia se întorc la casa – mamă a Ordinului, Mănăstirea Hacibektaş construită în sec. XIV. Schimbul de populații din 1923 între Turcia și Grecia a afectat puțin datina.

Mănăstirea s-a dezvoltat în jurul a trei curți mari. Aici există hotel, baie turcească și spălătorie. În dreapta celei de-a doua curți se află cuptorul și bucătăria cu tot echipamentul și cu cazanul tipic Cultului beктаș și sala de mese comună. Pe partea stângă a aceleiași curți se află „Meydan Evi”, sala în care erau inițiați novicii, cu tavanul construit în așa fel încât să simbolizeze cele șapte niveluri ale cerului. În camera de întrunire a Părinților fiecare dintre dervișii seniori avea propriul său loc marcat de o blană de animal. Poate fi remarcată de asemenea mica moschee cu cupolă construită în 1820 ce împrejmuiește curtea. Tot aici se află Muzeul lui Hacibektaş Veli, precum și mormântul său.

5. 3. AVANOS

Orășelul Avanos se află la cca 19 km spre nord de Orașul Nevşehir pe malul drept al marelui Râu Kizilirmak fiind renumit pentru produse de olărit din argila roșie a malurilor râului. Istoria orașului este destul de veche. În apropiere de el prezență umană exista din Epoca Bronzului, precum ne arată săpăturile arheologice din Toprakli. Acest teritoriu este scăldat de apele marelui Râu Kizilirmak (1335 km cel mai lung din Turcia). Hitiții cunoșteau deja „Fluviul” pe care-l numeau „Marassantya”, iar în epoca clasică era numit „Halys”. Numele actual de „Kizilirmak” însemnând „Fluviul Roșu” se datorează culorii apei din această zonă. Însuși numele de „Avanos” derivat de la numele latin „Vanessa” se referă la această particularitate.

Datorită materiei prime locale necesară realizării ceramicii aici s-a dezvoltat foarte mult olăritul. Pe mai multe străzi din orășel sunt buticuri unde artizanul așezat în fața ustensilei cu pedală însoțită de o chiuvetă caracteristică din lut creează vase de toate felurile.

Este apreciată mai ales ceramica șlefuită a cărei suprafață lucioasă de culoare roșie este ornată cu desene geometrice și reprezentări vegetale.

Motive similare se află și pe covoare și carpete a căror țesere constituie o activitate tradițională. Nu numai micile ateliere, dar și multe femei la ele acasă țes utilizând fire de mătase și de lână pe război din lemn. Asemenea produse pot fi văzute expuse și pe străzile orășelului.

În Piața Orășelului Avanos există un monument ce ilustrează activitățile de bază ale băștinașilor, precum olăritul și țesutul.

5. 4. NIĞDE

Orașul Niğde, Reședința Provinciei Capadochiei Meridionale este situat la cca 78 km spre sud de Orașul Nevşehir și la altitudinea de 1229 m. El a fost fondat la intersecția drumurilor comerciale importante ceea ce a permis păstrarea unei economii înfloritoare chiar și până-n zilele noastre, printre altele favorizat și de soluri foarte bune. Partea cea mai veche a orașului, Acemhöyük, a fost probabil o localitate pentru negustorii asirieni ce datează din anul 2000 î.Hr. După o lungă perioadă de dominație hitită (sec. XVII – XII î.Hr.) Niğde a fost dominat de mezi și

de perși înainte de a face parte din Imp. roman ca și restul Capadochiei (18 d.Hr.). Important centru creștin din Epoca bizantină el a fost ocupat din sec. XI de către selgiucizi cunoscând o perioadă de mare înflorire, devenind împreună cu Aksaray unul dintre cele 5 orașe puternice și bogate în opera de artă a Anatoliei. Trecut la Imp. otoman în anul 1467 după ce-a fost ocupat de mongoli, apoi de karamangullari Niğde numără și azi vestigii importante din diferite perioade istorice, vestigii ce fac din acest loc un obiectiv turistic vizitat.

Printre edificiile sale principale reamintim *Ak Medrese*, o Școală de Teologie construită în 1409 în perioada karamangullarilor și *Alaeddin Camii*, o mare moschee ce domină orașul din vârful unei coline. Construită în 1223 de către Sultanul selgiucid Alaeddin Keykubat Ier și restaurată de mongoli în 1335 ea constituie un amestec curios de arhitecturi cu fațada sa din piatră, minaretul cilindric și cele 3 naosuri paralele surmontate de mai multe cupole la înălțimea ultimei traverse. Celelalte edificii demne de menționat sunt: *Hüdavend Hatun Türbesi*, un ansamblu ridicat în 1312 de Sultanul selgiucid Kiliç Aslan IV pentru fiica sa, Prințesa Hüdavend Hatun care a fost înmormântată aici în 1332 și *Sungur Bey Camii* construit în sec. XIV de șeful unui trib mongol. Pe partea orientală a orașului veghează *Castelul*, o fortăreață mare construită în sec. XIII de selgiucizi. Una dintre turlele sale meridionale a devenit mai târziu *Turnul cu Orologiu*.

5. 5. AKSARAY

Acest oraș este situat la 80 km spre sud-vest de Orașul Nevşehir și la altitudinea de 980 m și a fost întemeiat de către Regele Archelaus din Capadochia, dar prima mențiune istorică este mult mai veche. Stăpânit de romani și bizantini orașul a trecut în mâinile turcilor selgiucizi în sec. XI, apoi pentru puțin timp în cele ale mongolilor. Emirul de Karaman profitând de slăbiciunea influenței mongole a recucerit orașul dându-i numele actual. În anul 1453 când a fost cucerit Constantinopol-ul numeroși locuitori din Aksaray au fost transplantați în noua capitală otomană unde s-au grupat într-un cartier ce-a luat numele orașului lor de baștină.

Orașul are o mulțime de morminte islamice printre care o moschee din sec. XV și un egik minaret din sec. XIII, ce este o replică turcească a Turnului înclinat din Pisa.

Notă: Materialul întocmit este dedicat Sfinților capadochieni: Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Grigorie de Nisa și celorlalți Sfinți.

Autorul fericește pe toți acei care vor lectura această carte și se roagă, ca Sfinții capadochieni să-i binecuvinteze și să ajute mântuirii lor.

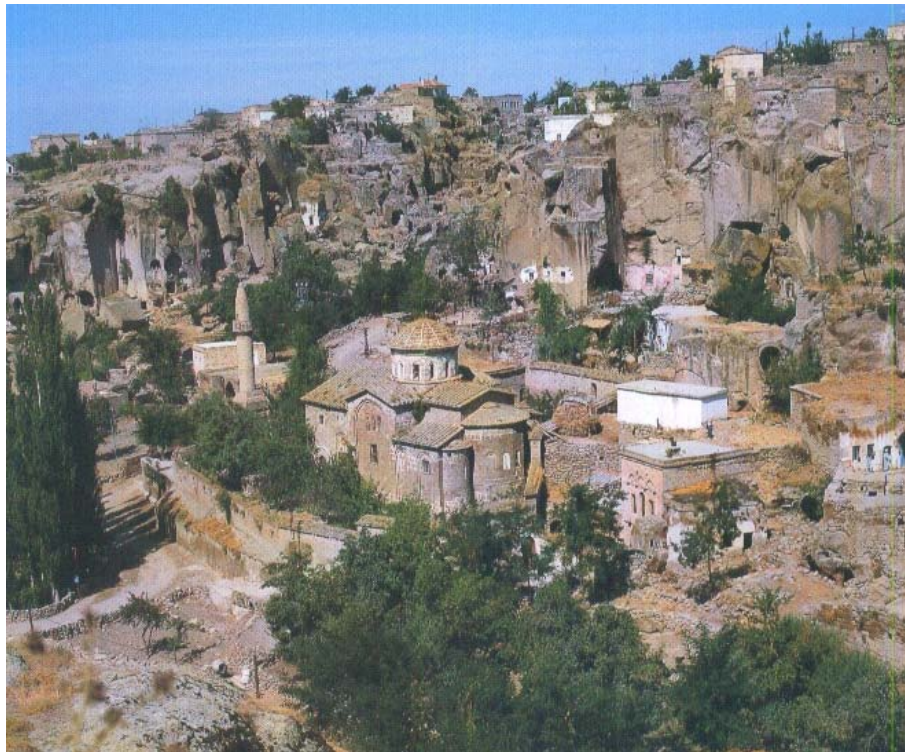
IMAGINI DIN CAPADOCHIA

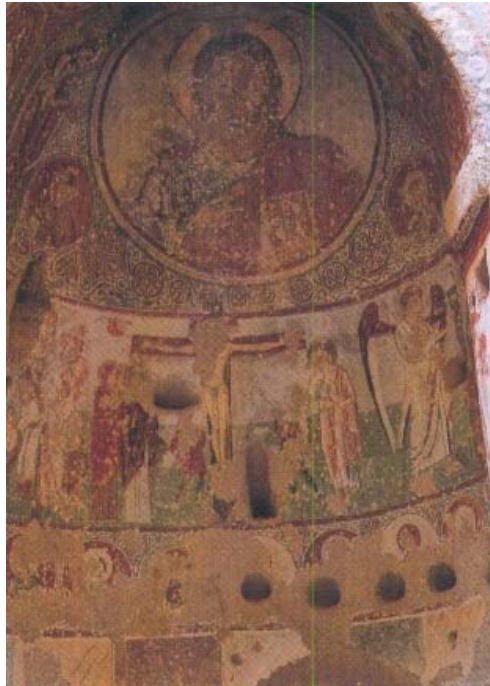
**Caracteristicile conurilor de tuf, zise “Căminele zânelor”,
din împrejurimile Orașelului Ürgüp**

Vedere din modernul Oraş Kayseri cu statuia lui M. Kemal Atatürk

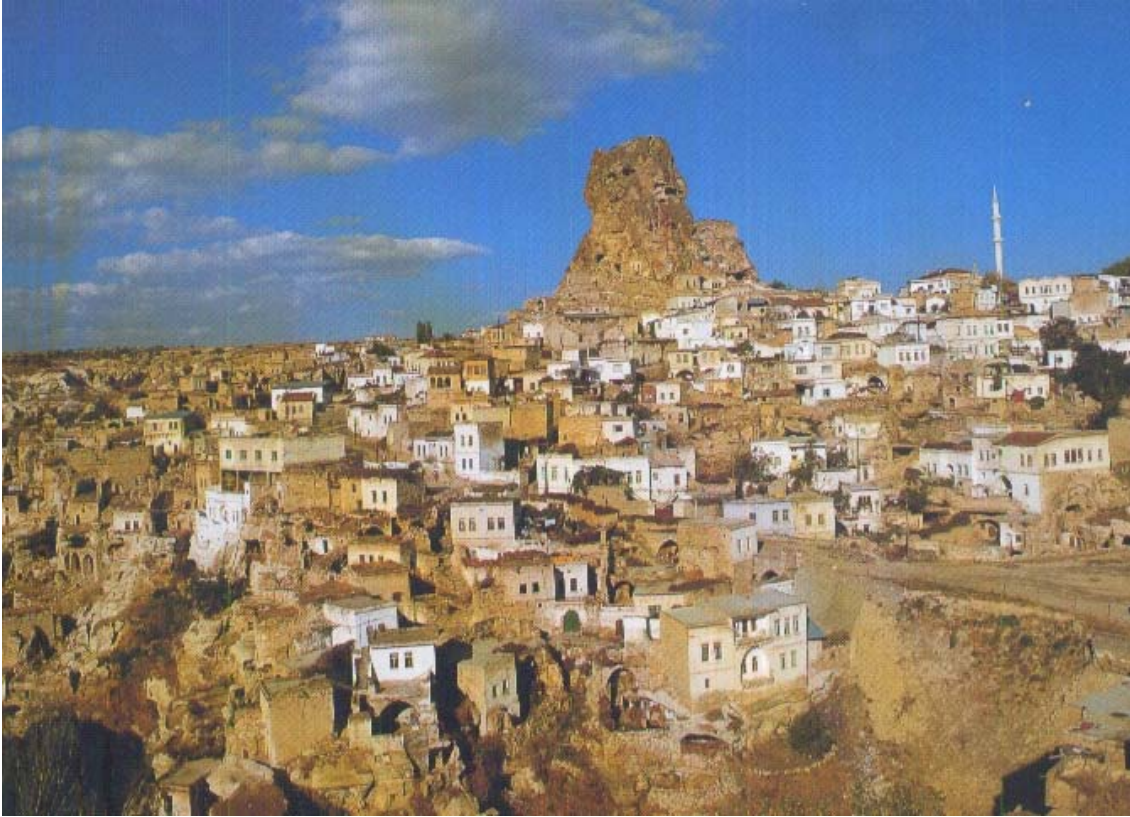
Vedere panoramică a Oraşelului Güzelyurt

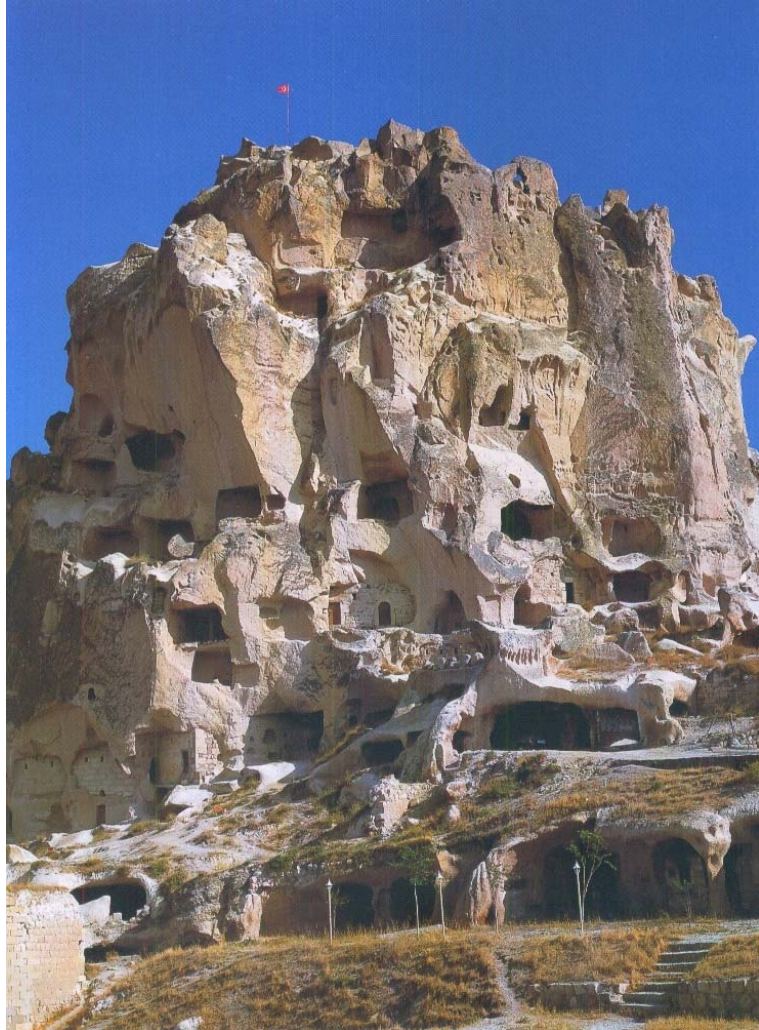
**O frescă ce abundă în bisericile
din valea mănăstirilor – Güzelyurt**

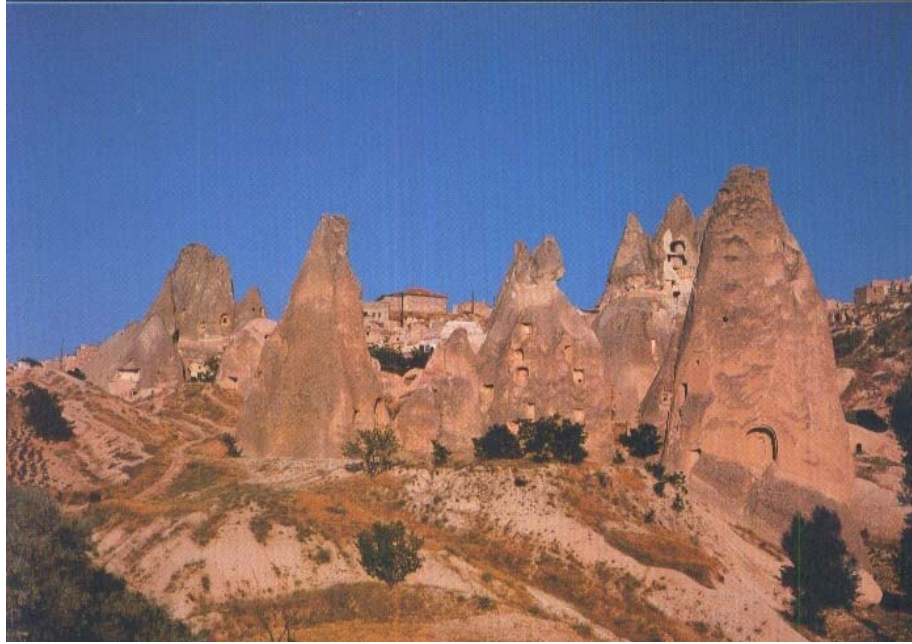
Vedere panoramică a Oraşului Nevşehir cu citadela selgiucidă de pe Vârful Colinei

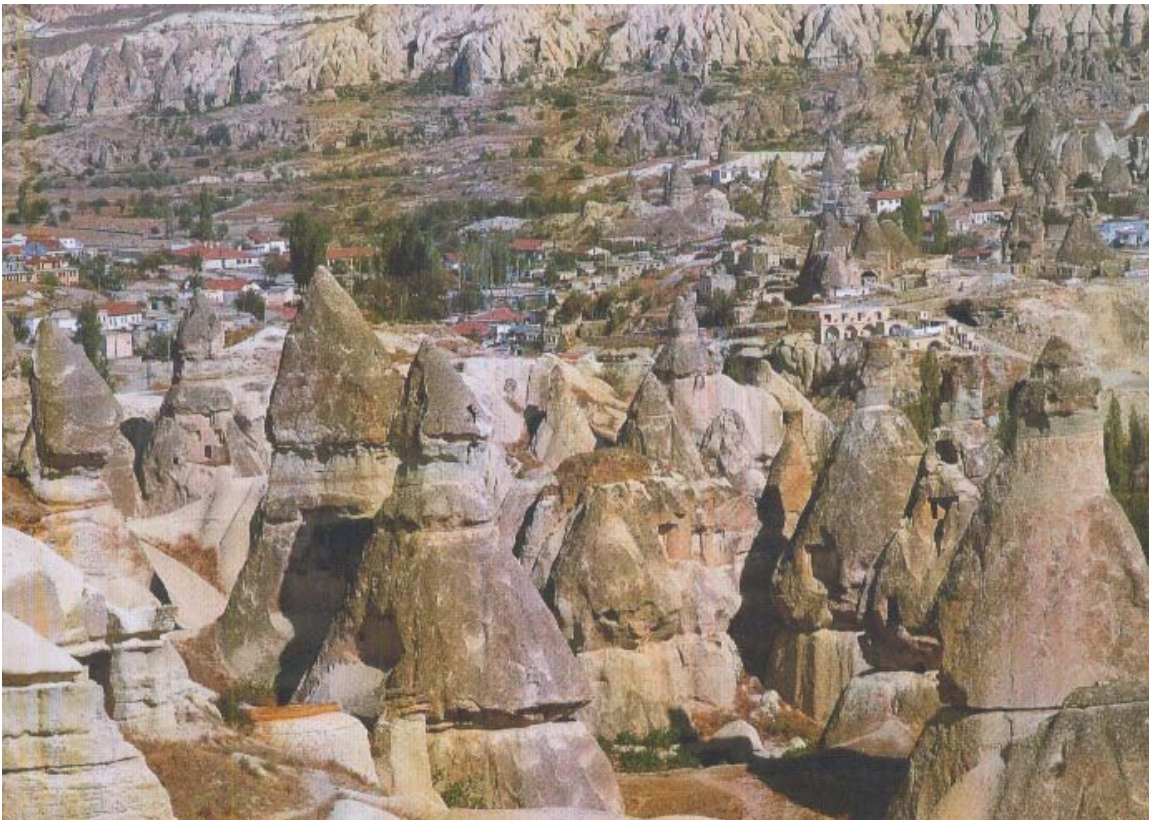
Vedere panoramică a Localității Uçhisar cu impozanta stâncă-castel

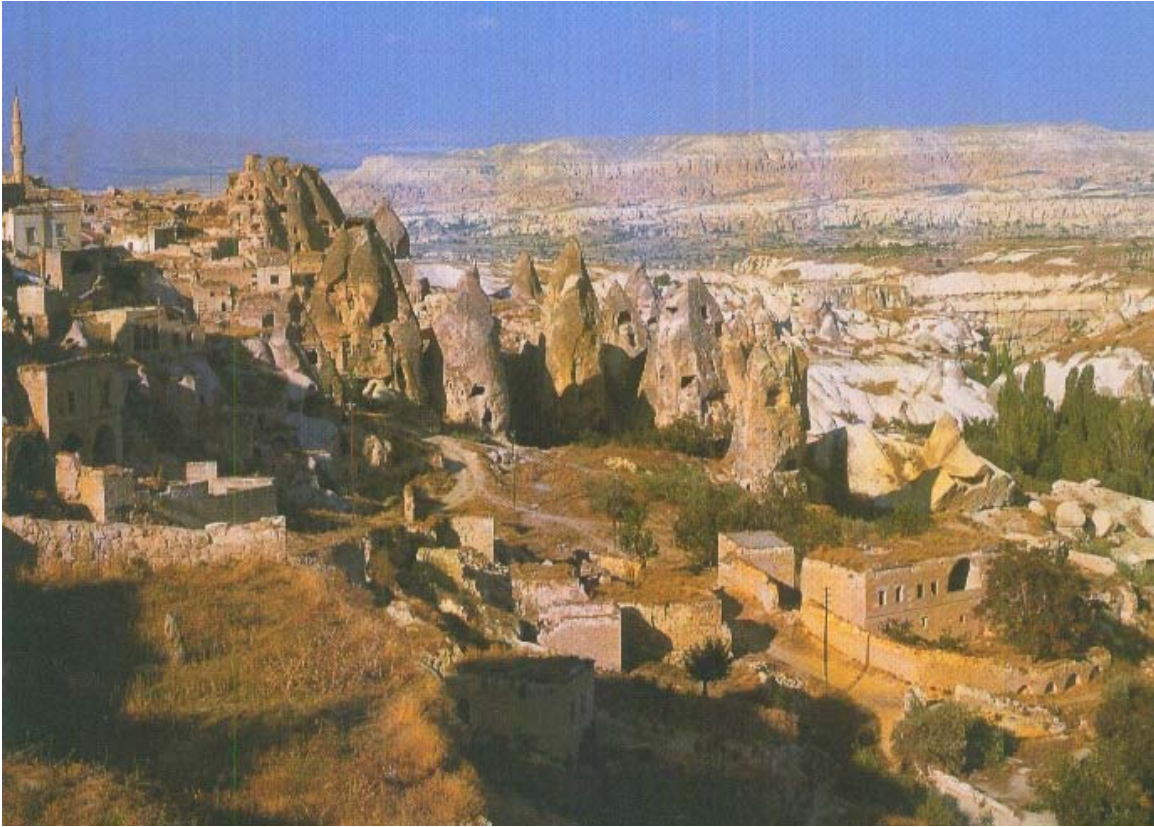
**Castelul Uçhisar din centrul localității cu același nume,
cu numeroasele sale caverne**

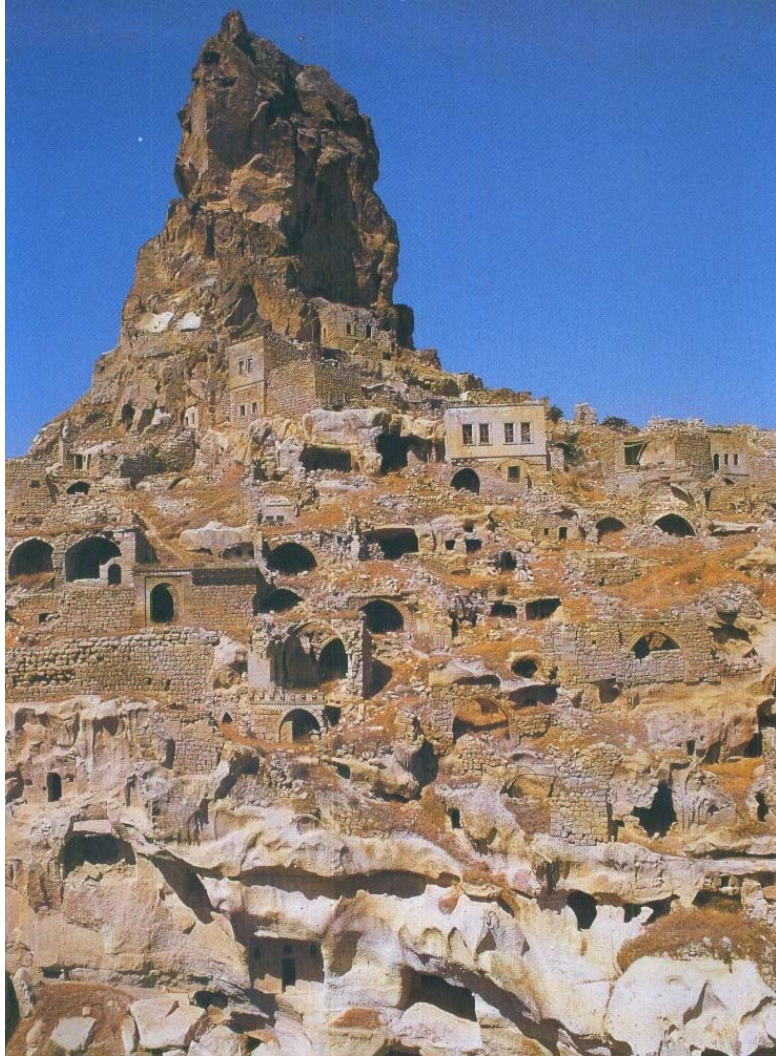

Vedere din Uçhisar unde casele se confundă cu stâncile

Vedri ale văii din apropierea Uçhisar-ului

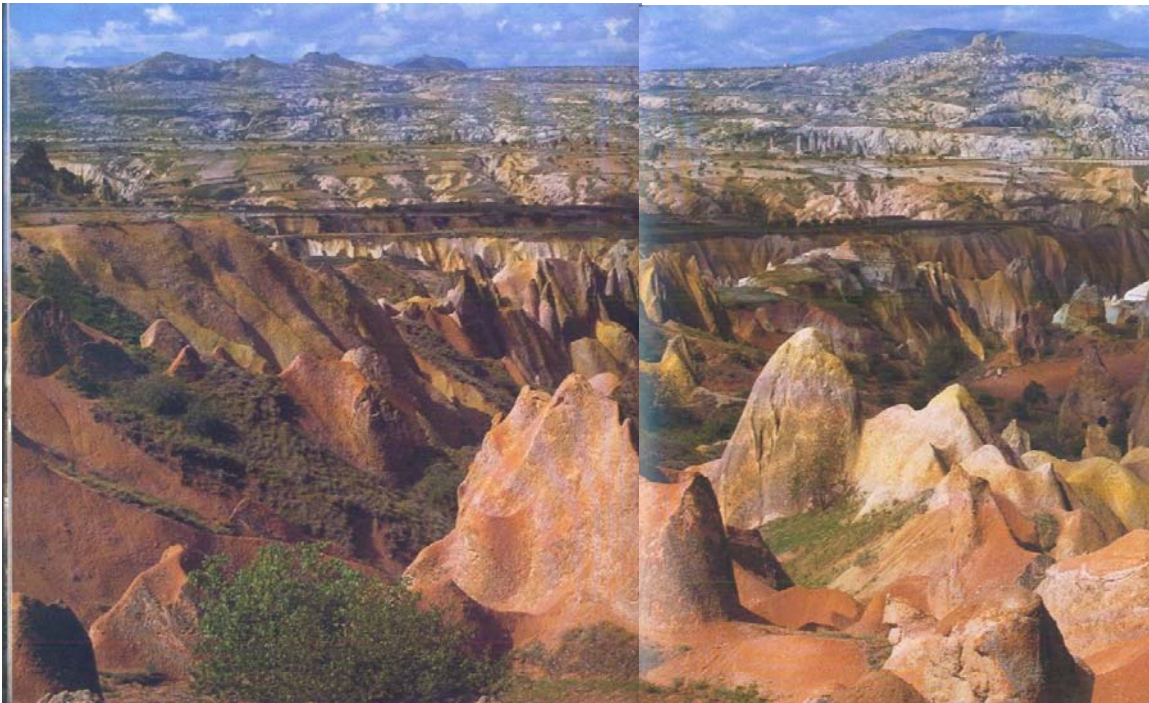

**Vedere cu impozanta stâncă ascuțită
din centrul Localității Ortahisar**

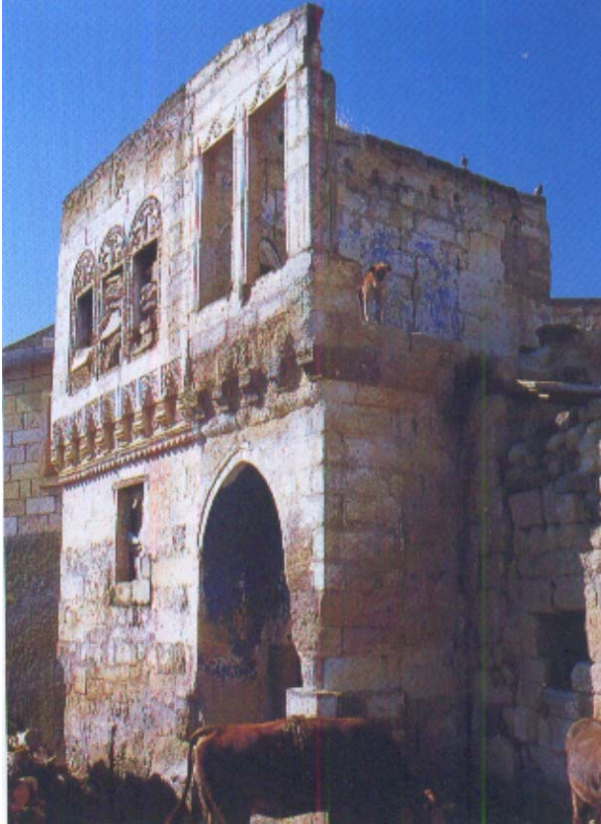

Castelul Ortahisar cu numeroasele sale caverne

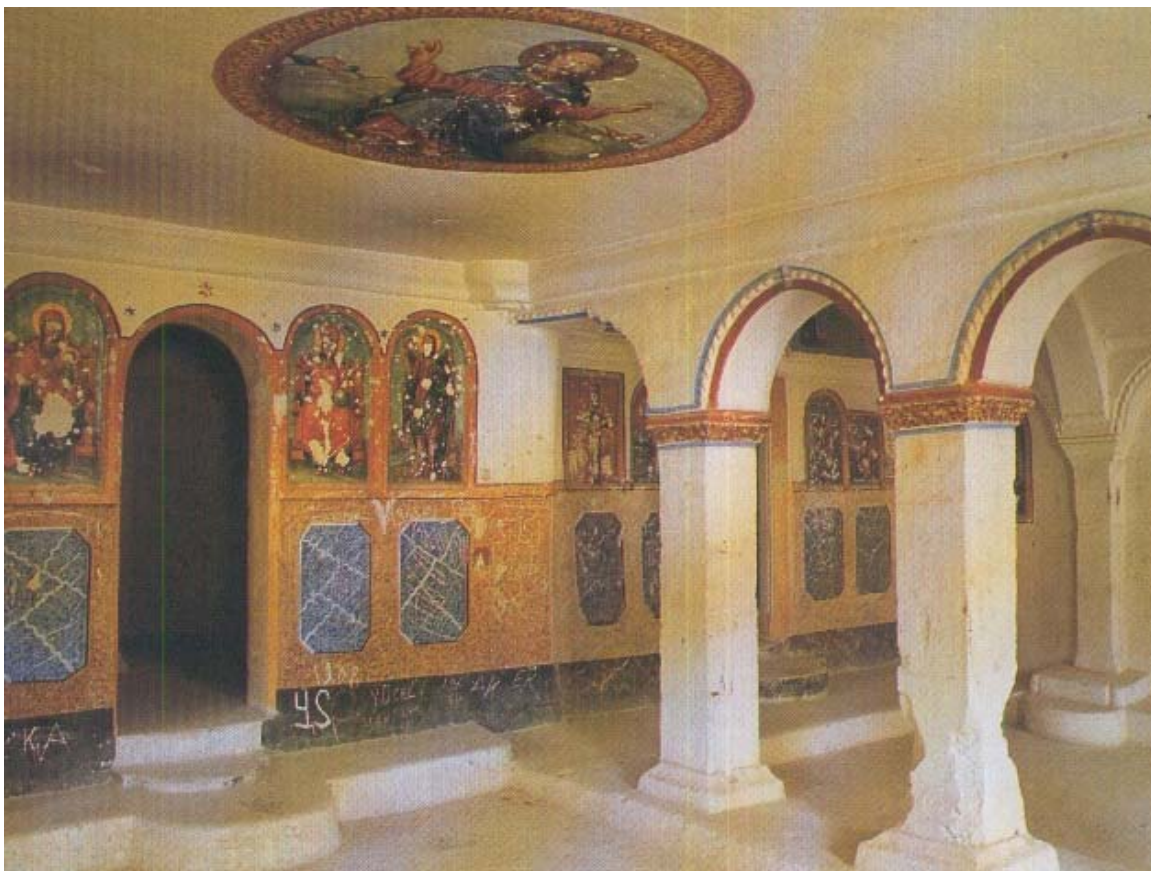

Vedere panoramică a Văii Kizilçukur cu spectaculoasele și uimitoarele formațiuni geologice din apropierea Localității Ortahisar

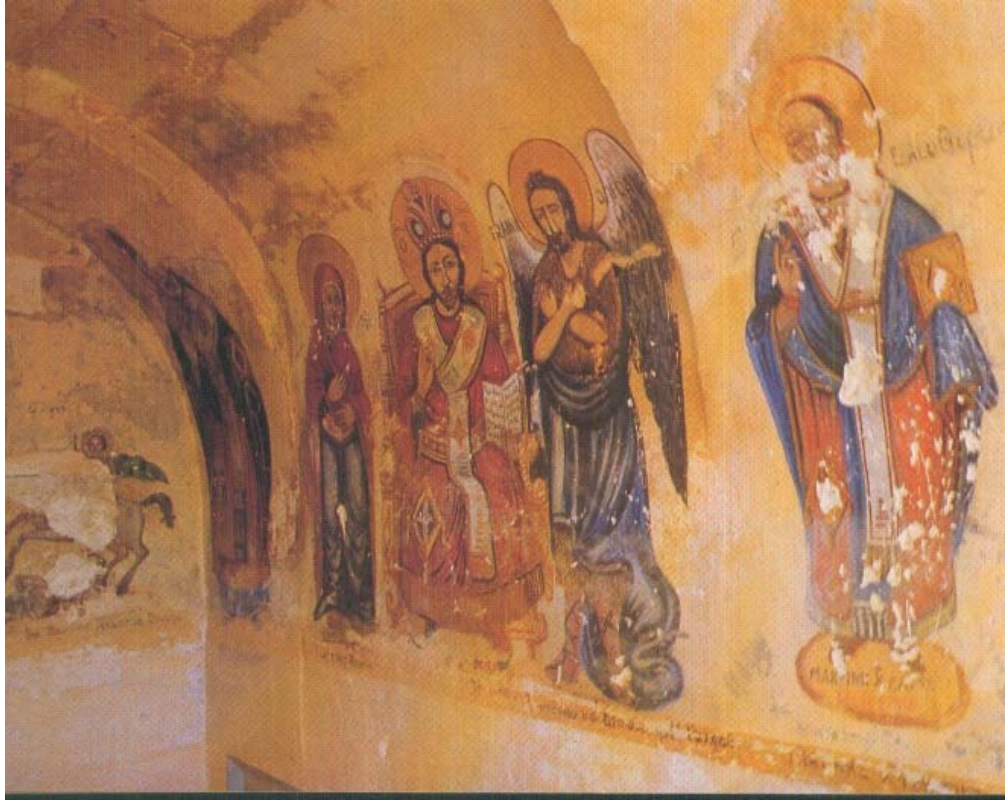

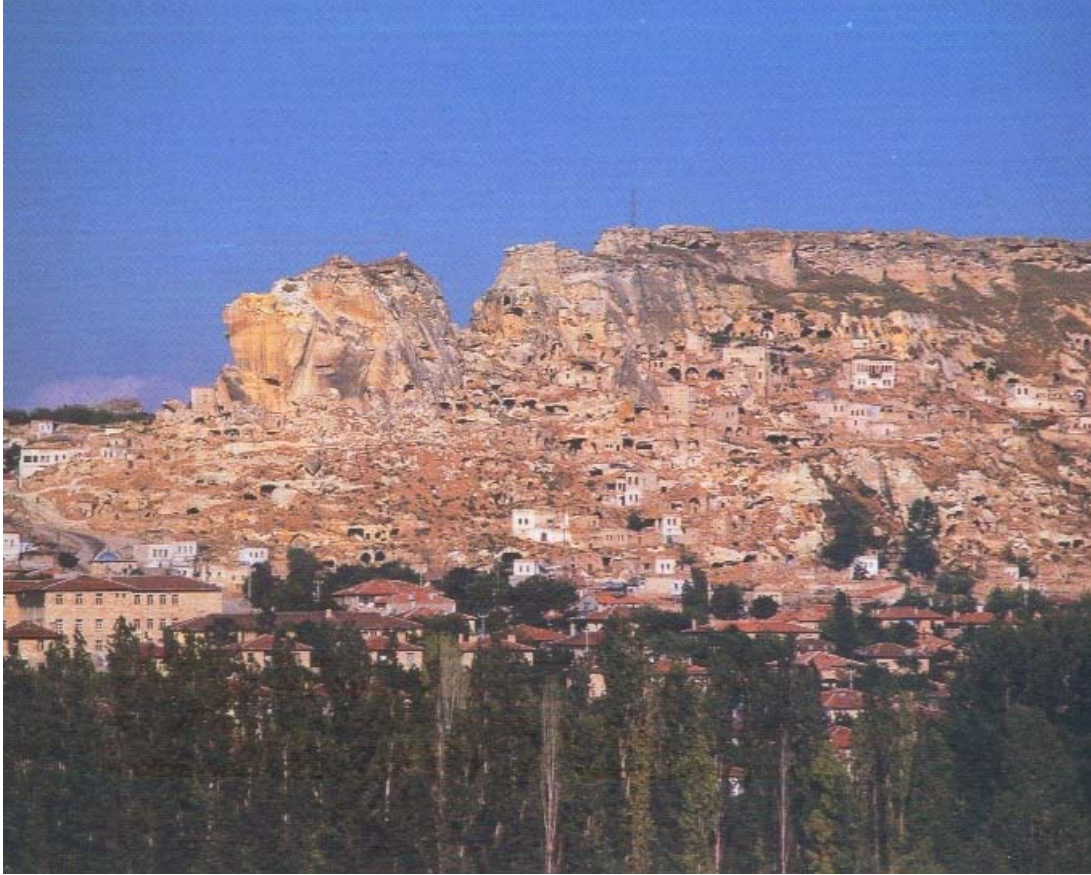
Două locuințe (sec. XIX) din vechiul Orășel Mustafapașa

Vedere din interiorul Bisericii „Sf. Vasile” din Localitatea Mustafapaşa

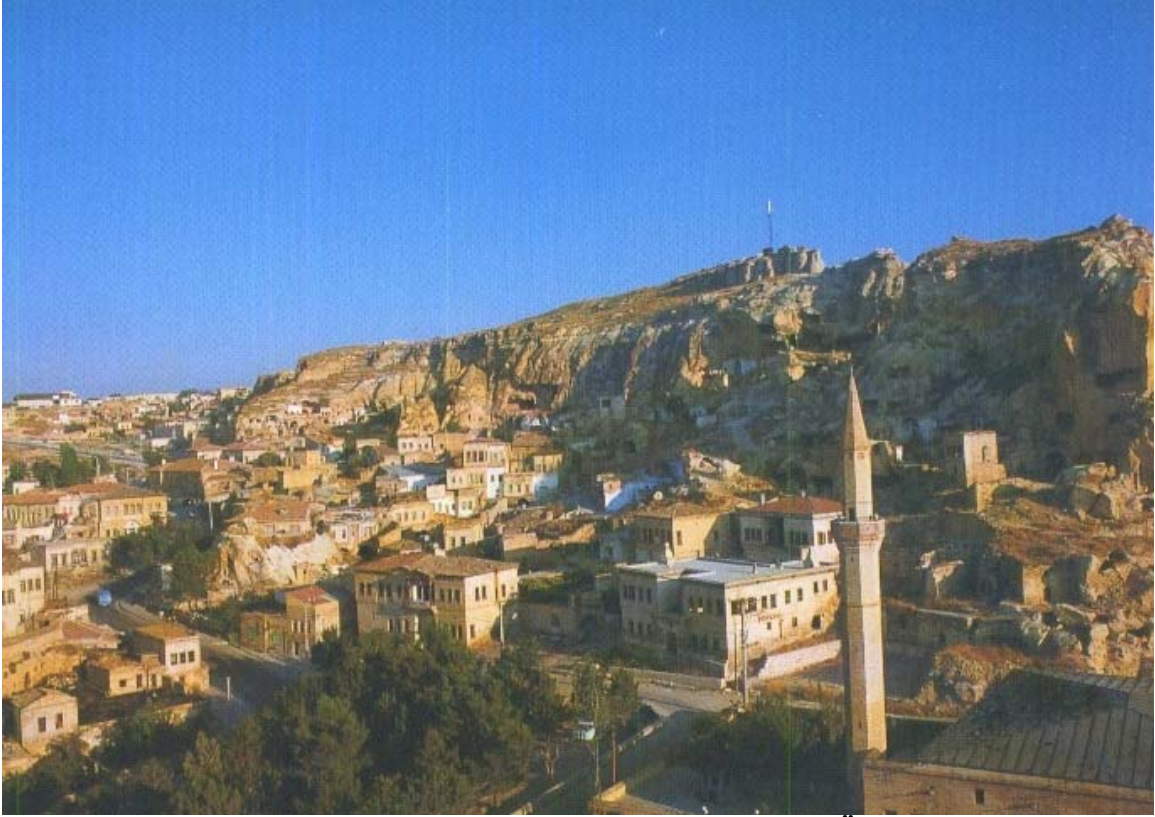
Fresce din interiorul Bisericii „Sf. Vasile”

Vedere panoramică a Orășelului Ürgüp

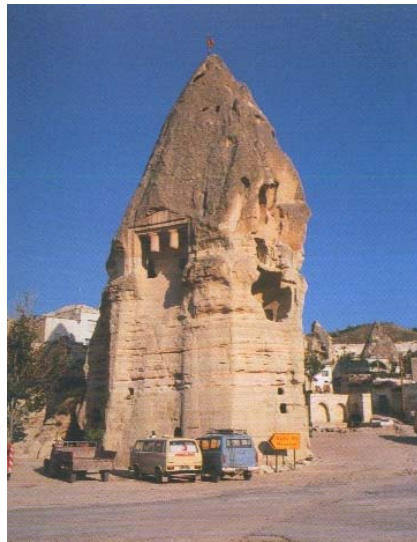
Vedere din Ürgüp unde casele se confundă cu stâncile

Vedere cu împrejurimile Orășelului Ürgüp

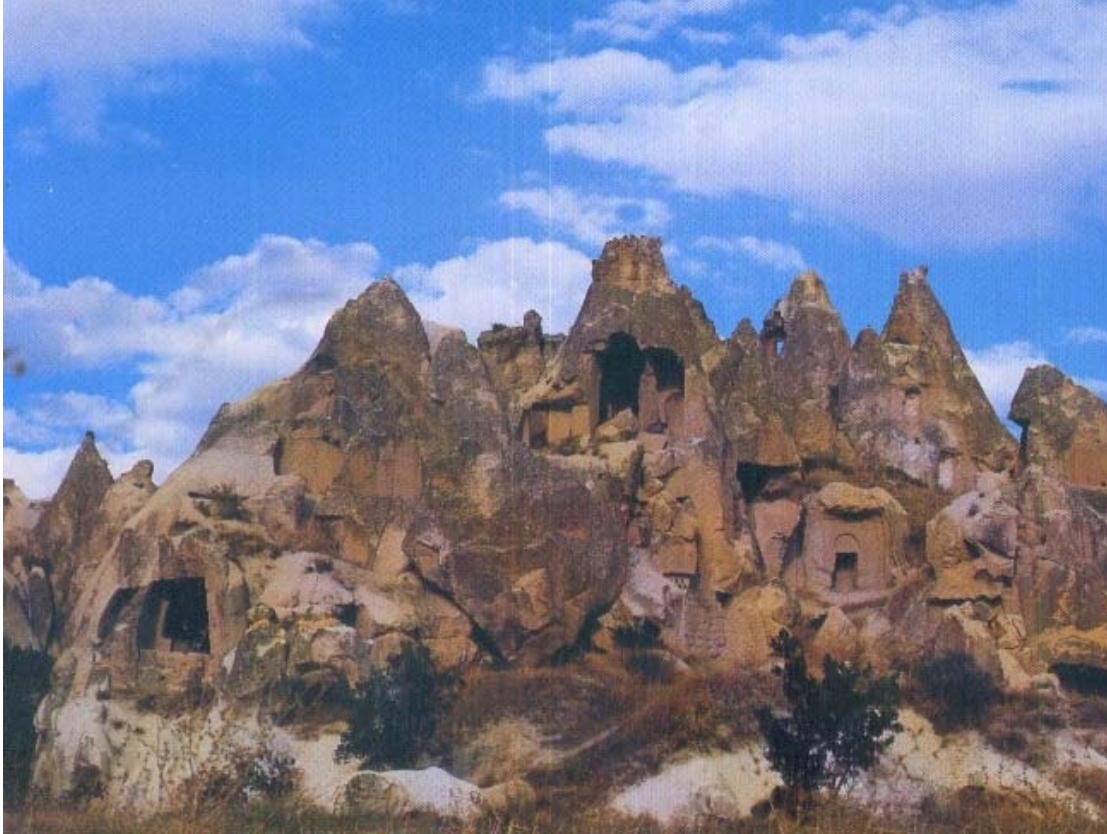
Conuri de tuf

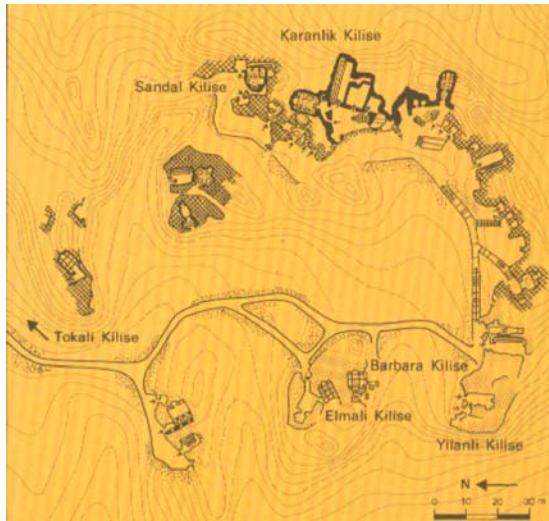
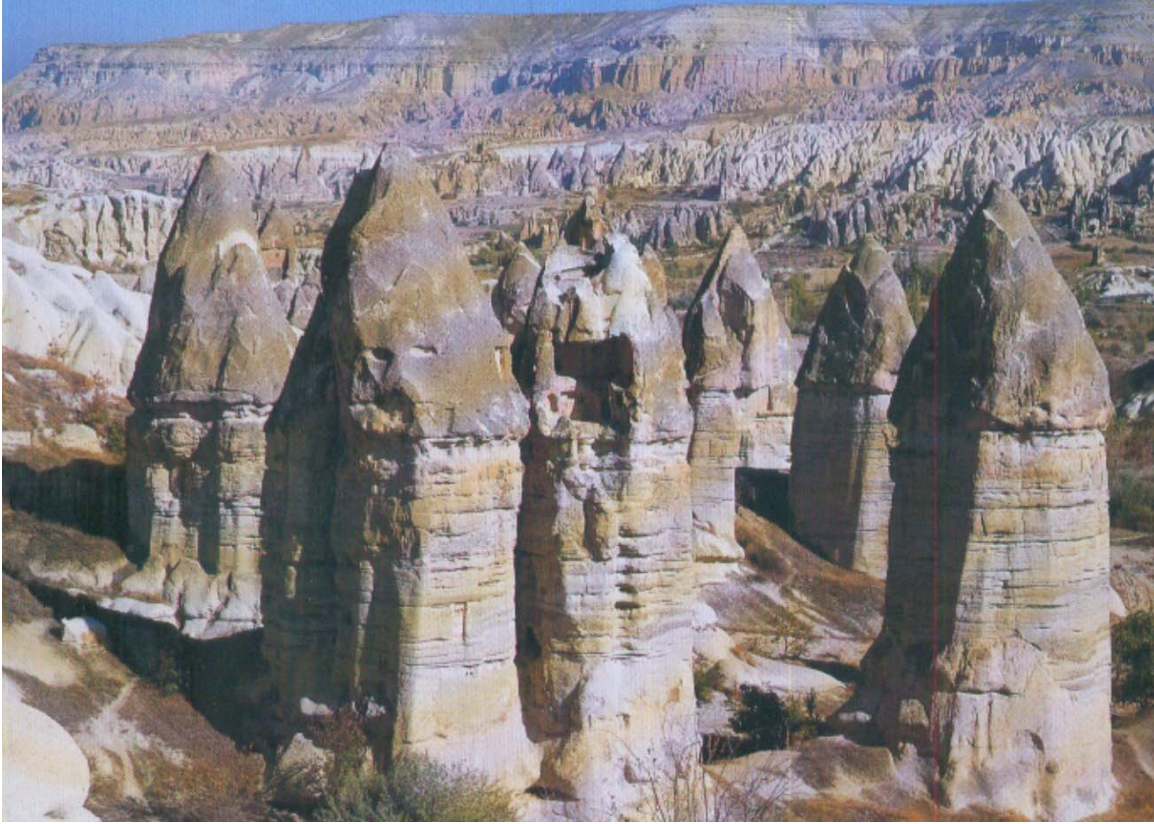
**Vedere din centrul Localității Göreme
cu mormântul rupestru**

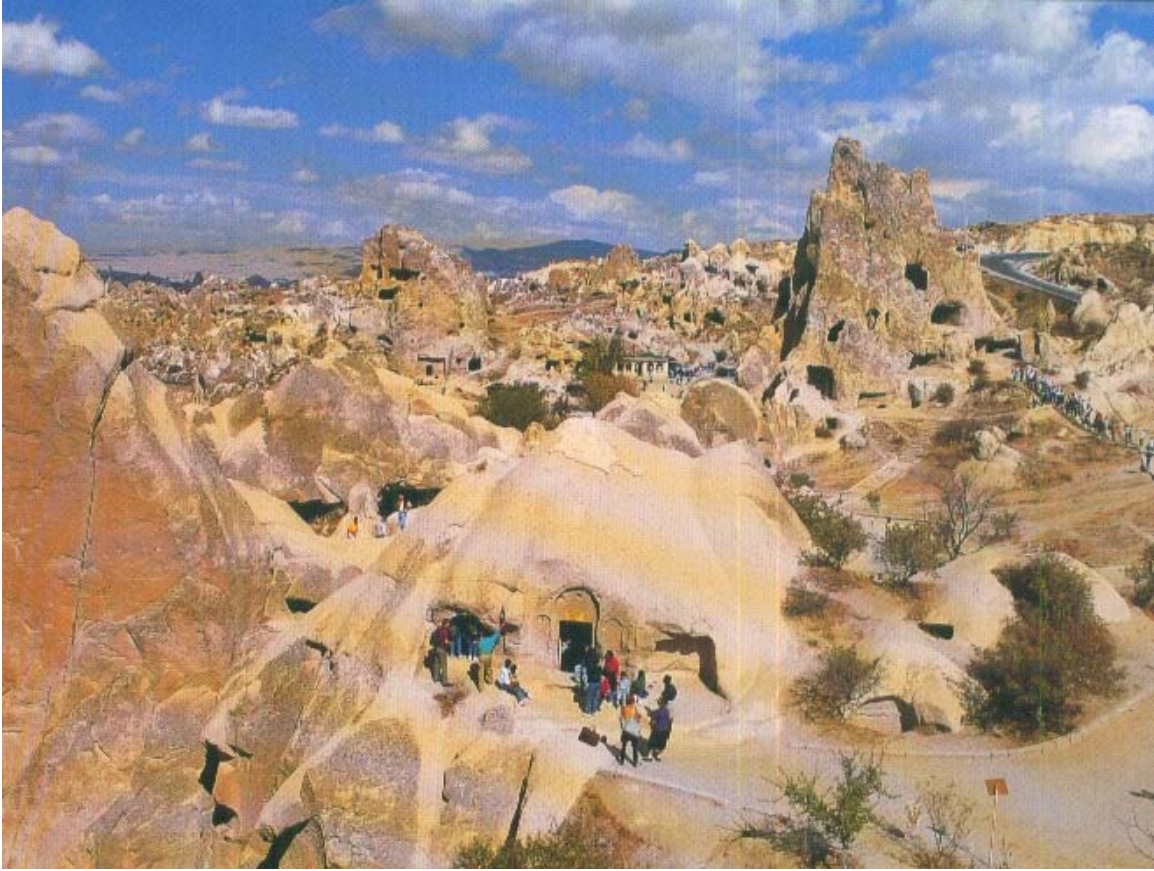
Vedere panoramică a Localității Göreme

Vederi cu spectaculoasele formațiuni geologice din Valea Göreme

Planul „Muzeului în aer liber” Göreme

Vedere cu „Muzeul în aer liber” Göreme

Stâncă Bisericii „Patronului”

**Frescă cu Crucificarea Lui Hristos
pe cupola principală a Bisericii „Patronului”**

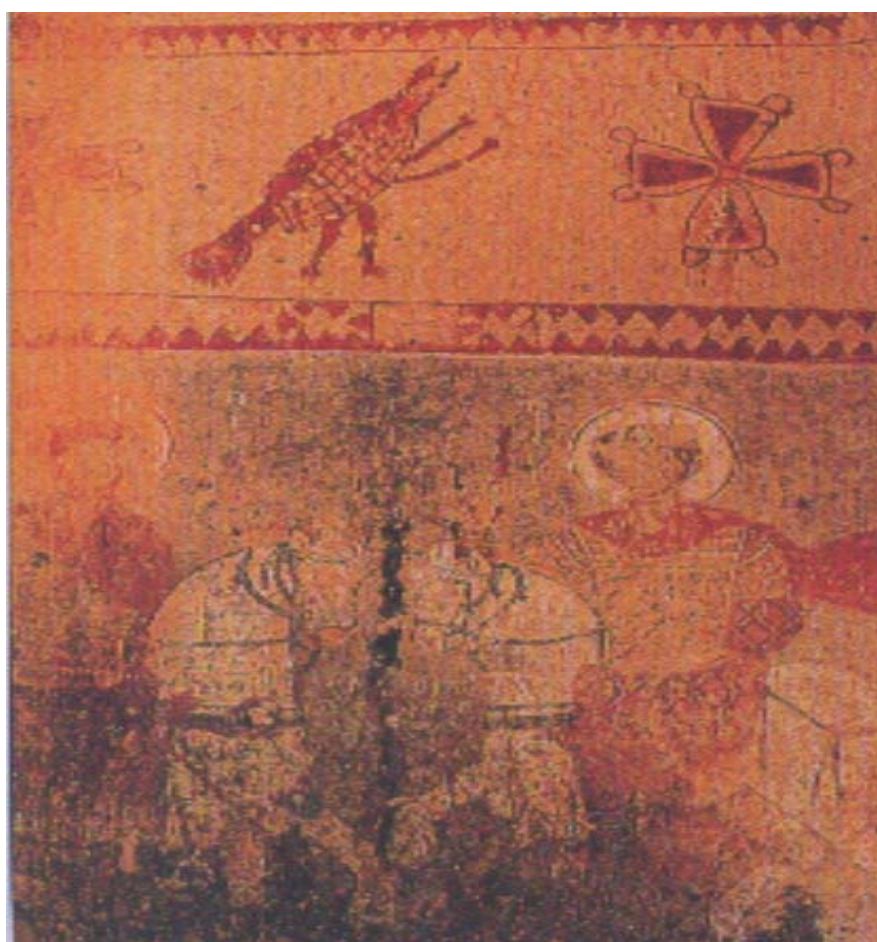
**Frescă cu Crucificarea Lui Hristos
din Biserica „Cu meri”**

**Frescă cu Hristos Pantocrator pe
Cupola centrală a Bisericii „Cu meri”**

**Frescă cu părinții bisericii
din interiorul Bisericii „Cu meri”**

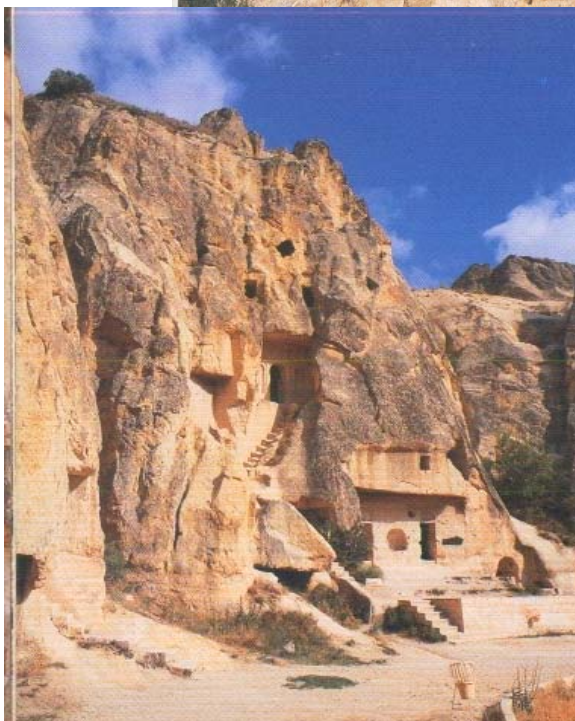
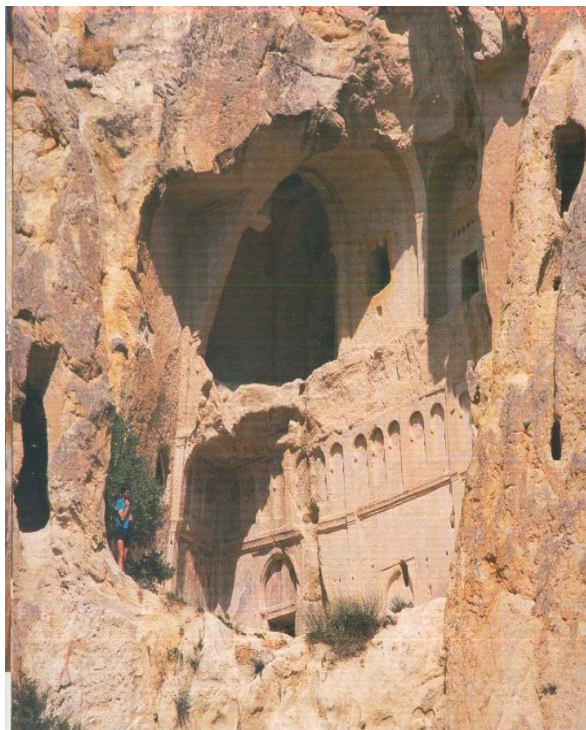
Frescă cu Sf. M. Mc. Gheorghe și Sf. M. Teodor

ucigând balaurul și, respectiv, șarpele din Biserica „Sf. Varvara”

Frescă cu Sf. Împ. Constantin și
Teodor
Elena din Biserica „Cu șerpi”
șarpele

Frescă cu Sf. M. Mc. Gheorghe și Sf. M.
ucigând balaurul și, respectiv,
din Biserica „Cu șerpi”

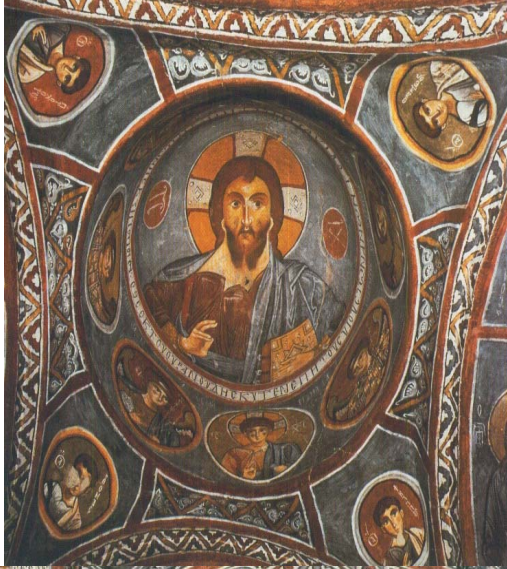

**Vedere exterioară a Bisericii „Întunecată”
trapezei**

**Vedere exterioară a
Bisericii „Întunecată”**

Splendida frescă cu Crucificarea Lui Hristos din Biserica „Întunecată”

**Frescă cu Hristos Pantocrator
Maria
din Biserica „Întunecată”
„Întunecată”**

**Frescă cu Hristos între Preasfânta Fecioară
și Sf. Ioan Botezătorul din Biserica**

**Frescă cu Învierea Lui Hristos
Domnului
„Întunecată”
din Biserica „Întunecată”**

**Frescă cu Hristos și Maica
între Îngeri din Biserica**

Frescă cu trădarea lui Iuda din
Marcu
„Întunecată”
Biserica „Întunecată”

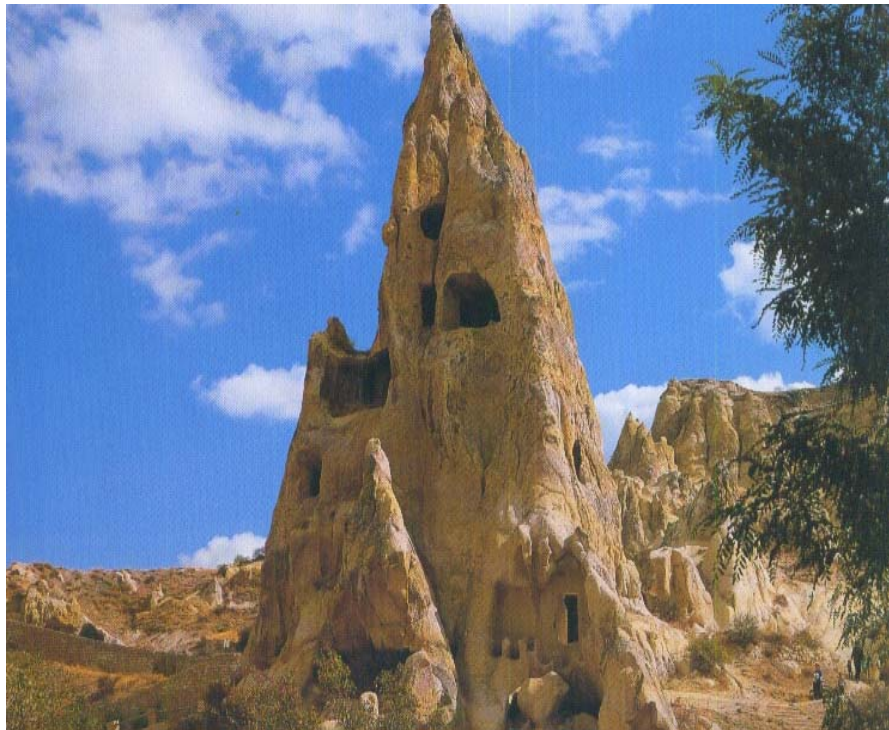
Frescă, cu Sf. Ev. Ioan și
din Biserica

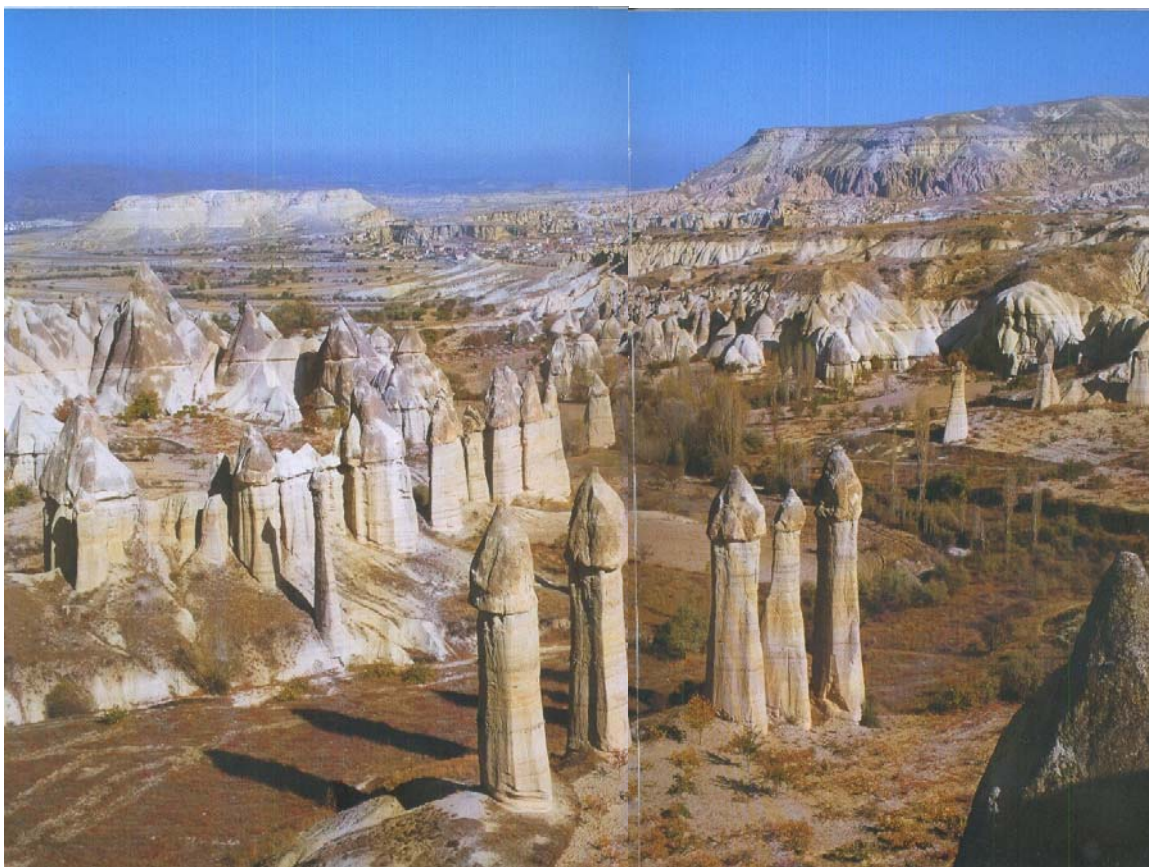
**Frescă cu Hristos pe Tron
din Biserica „Cu sandale”**

Vedere cu Mănăstirea „Fecioarelor”

Vedere cu Mănăstirea „Feciorilor”

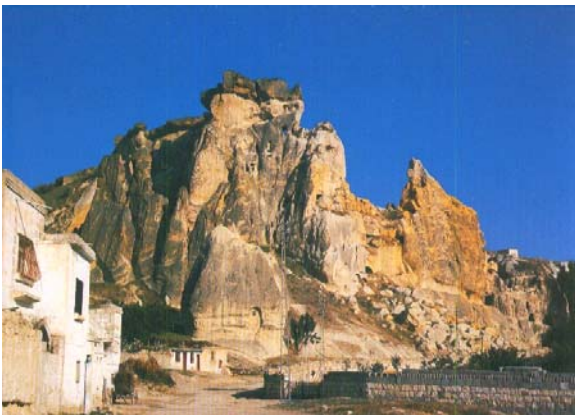
**Vedere panoramică a Văii „El Nazar”
cu spectaculoasele și uimitoarele formațiuni geologice**

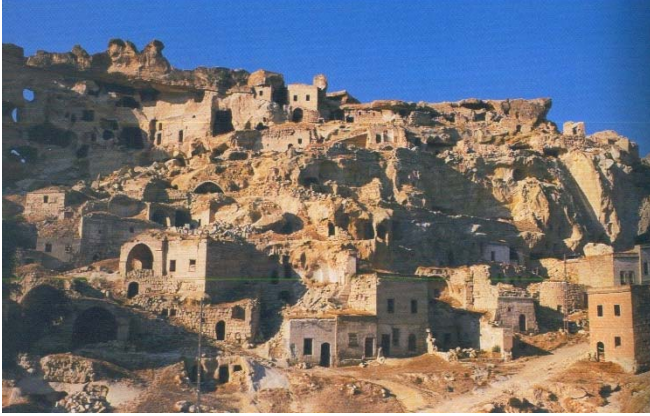

Vedere exterioară a Bisericii „El Nazar”

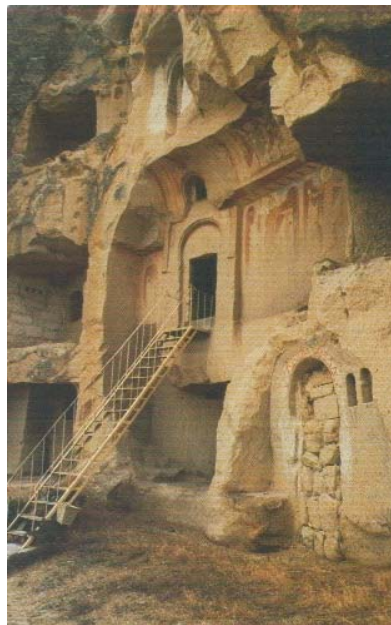
Vedere generală a Localității Çavuşin

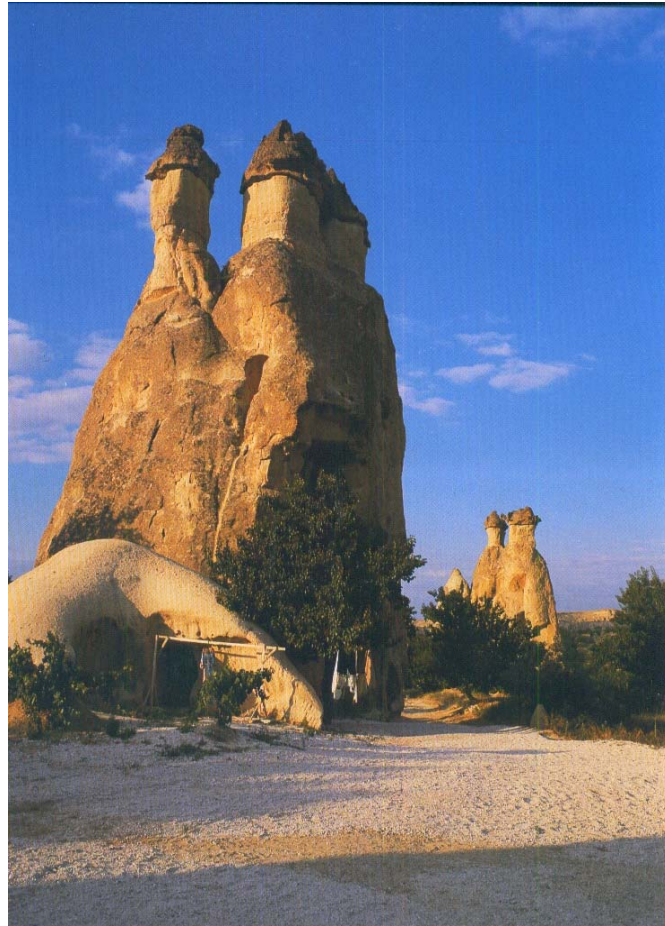

**Stâncă robustă masivă
Botezătorul”,
din Localitatea Çavuşin**

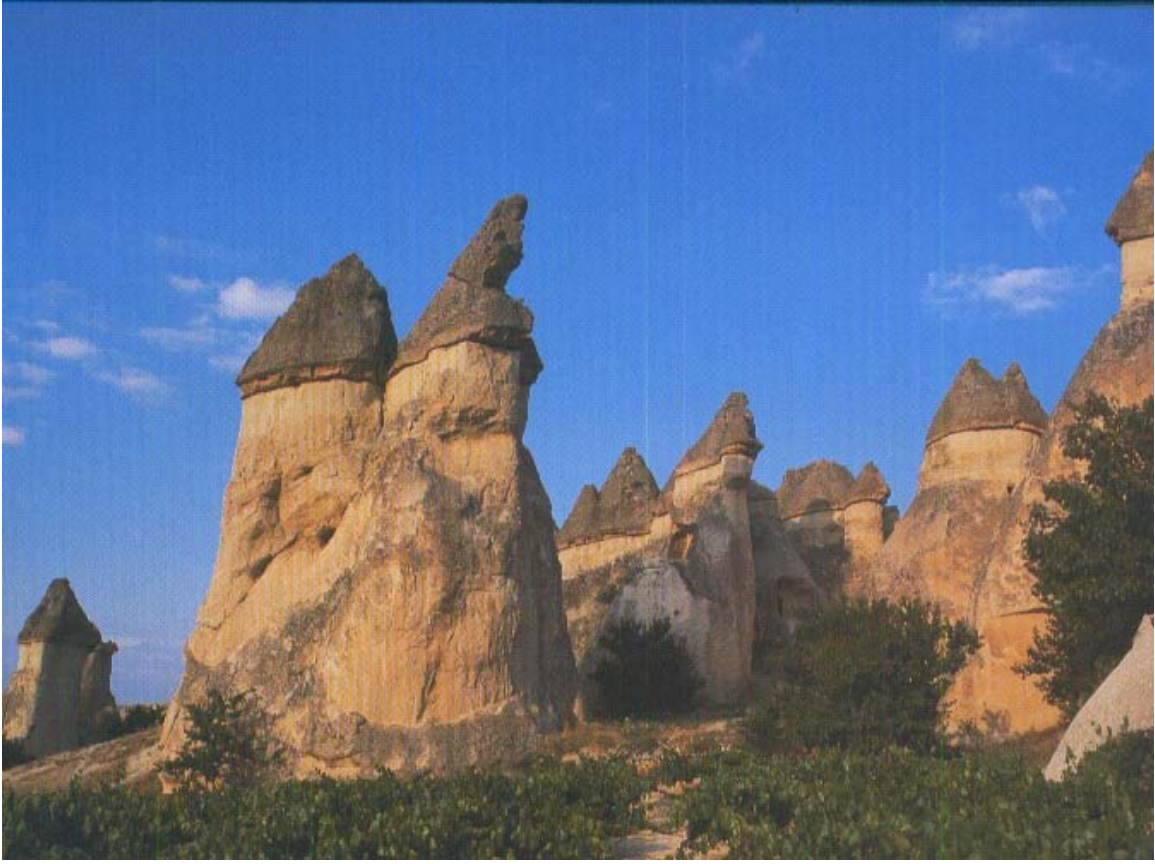
**Rămășiță a Bazilicii „Sf. Ioan
din Çavuşin (sec. VI)**

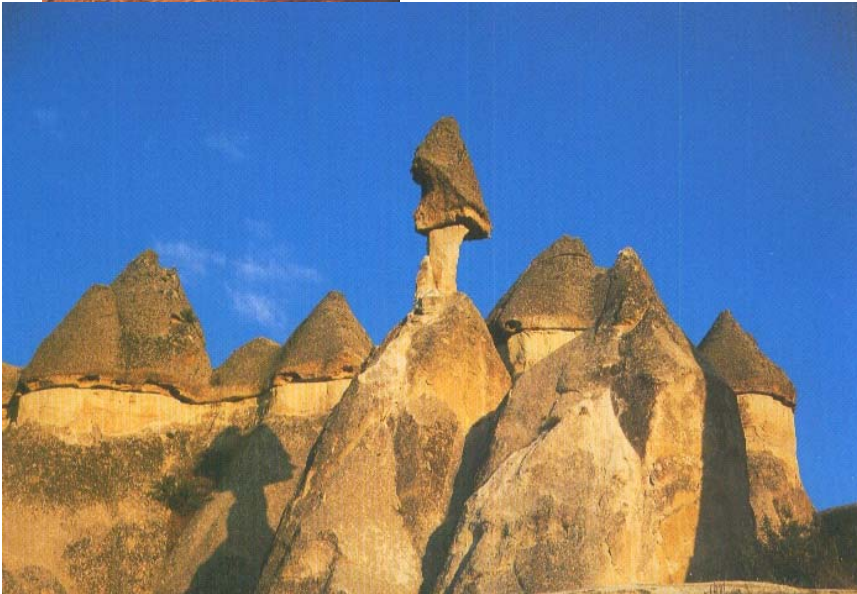
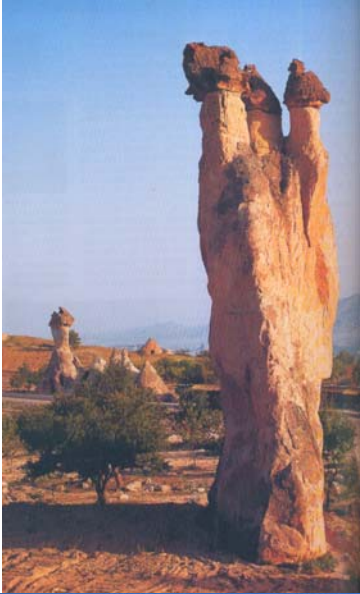
**Vedere exterioară a Bisericii „Nichifor Foca”
din apropiere de Çavuşin**

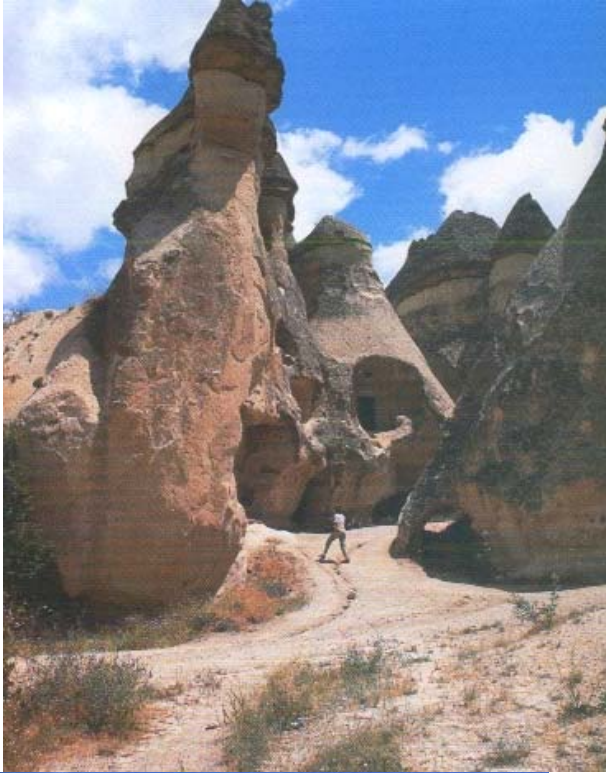

**Localitatea Paşabag cu caracteristicile conurilor
de tuf, zise „Căminele Zânelor”**

Vederi cu „Căminele Zânelor” de la Paşabag

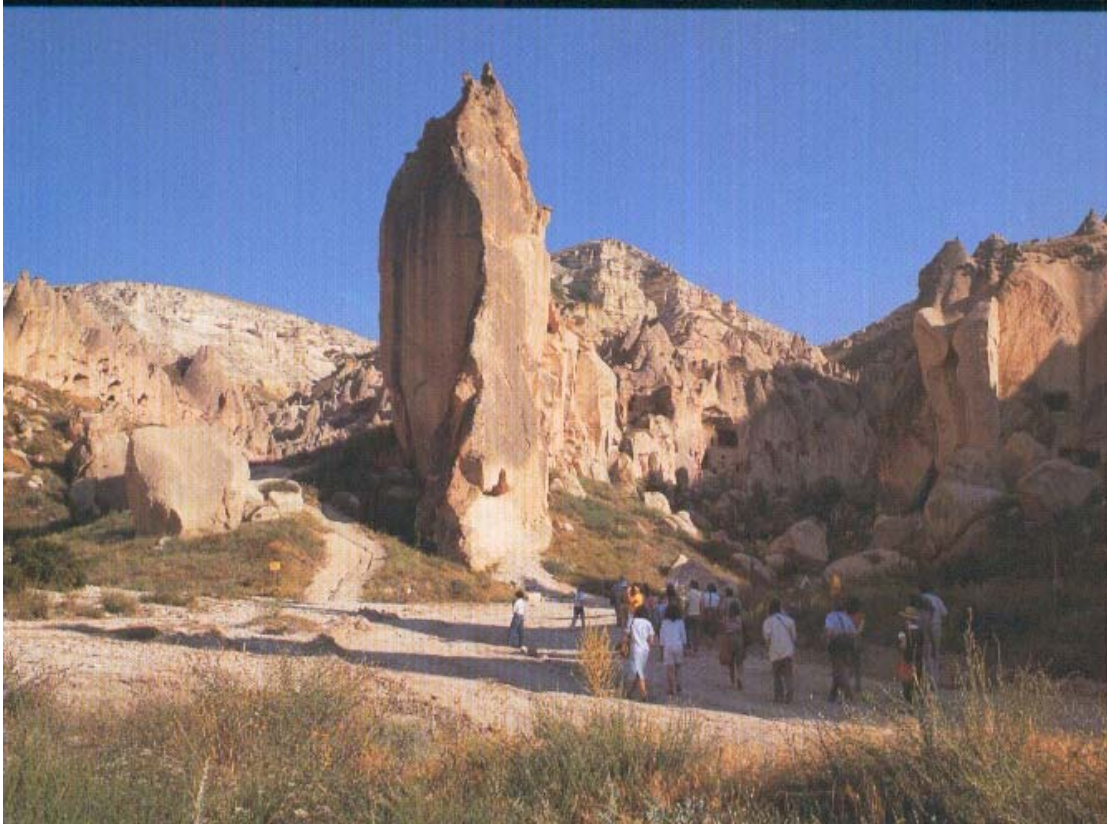

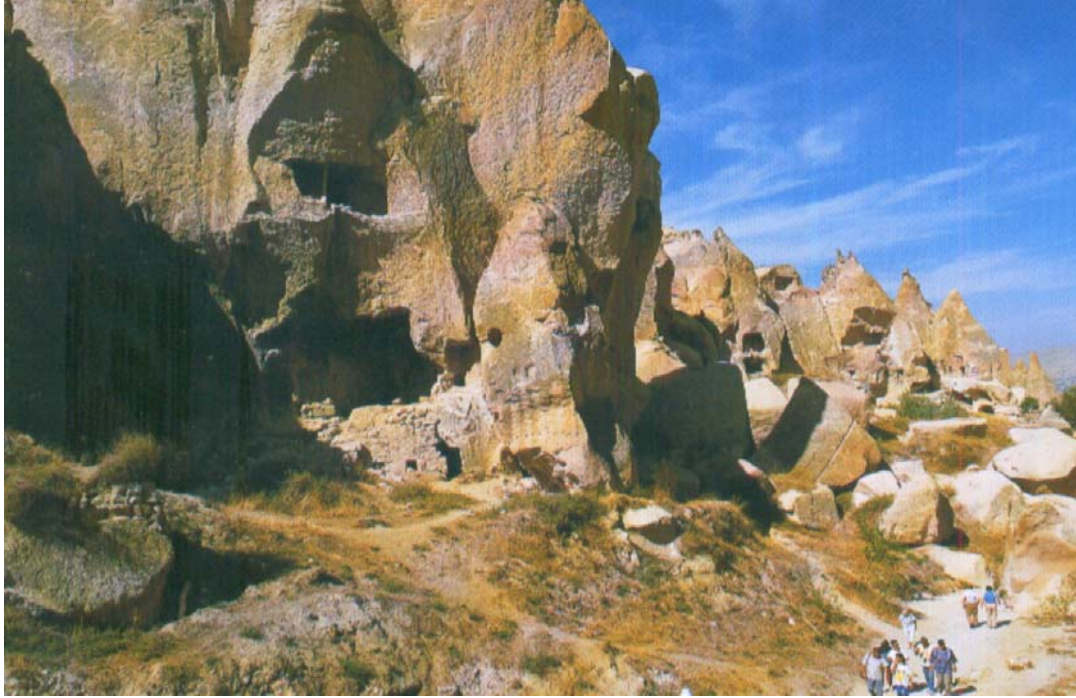
Vederi cu „Căminele Zânelor” de la Paşabag

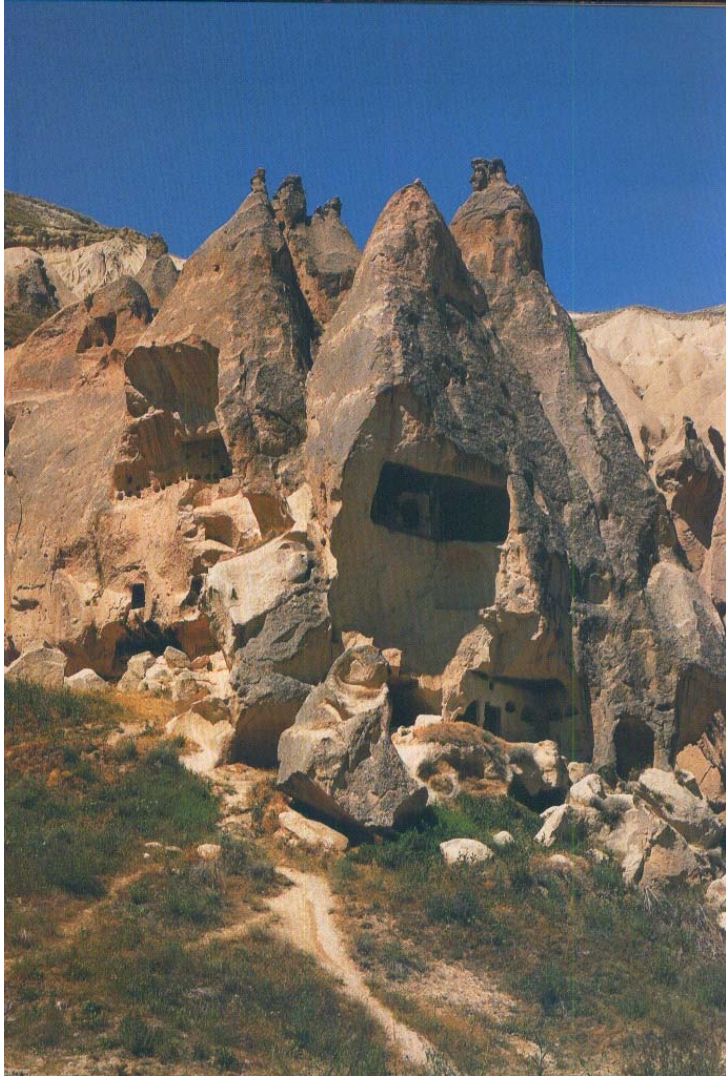
Vedere de ansamblu cu Valea Zelve în stânga și „Căminele Zânelor” în dreapta

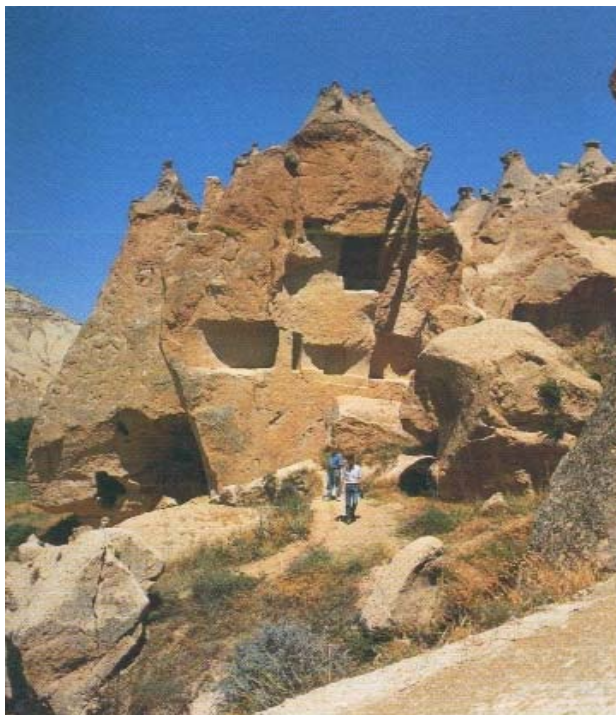
**Vedere cu fostul Orășel rupestru Zelve, în stânga
și cu „Muzeul în aer liber”, în dreapta**

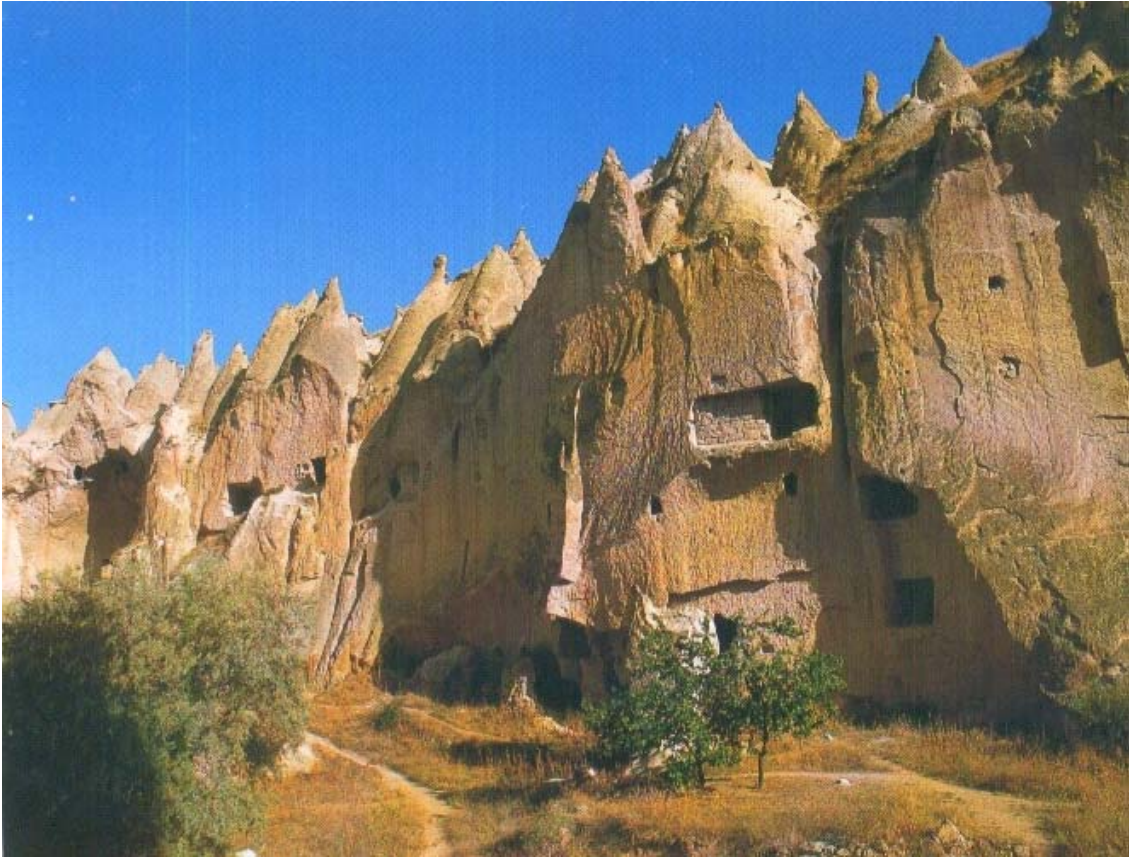
Vedere cu fostul Orășel rupestru Zelve

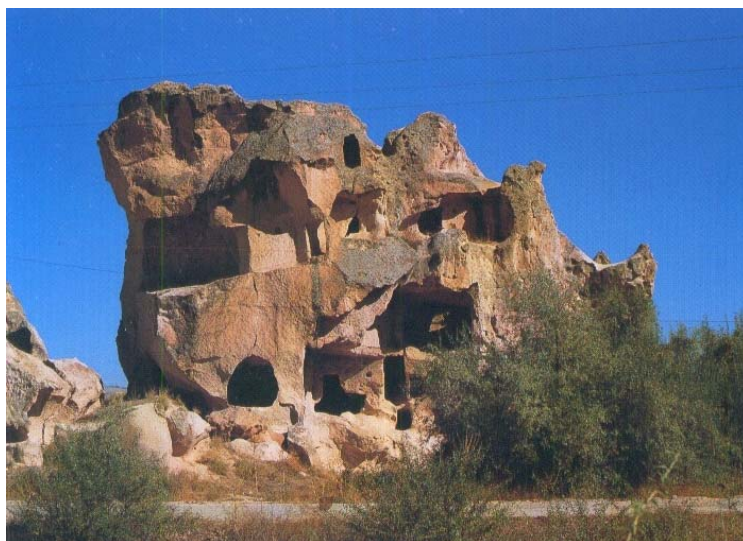
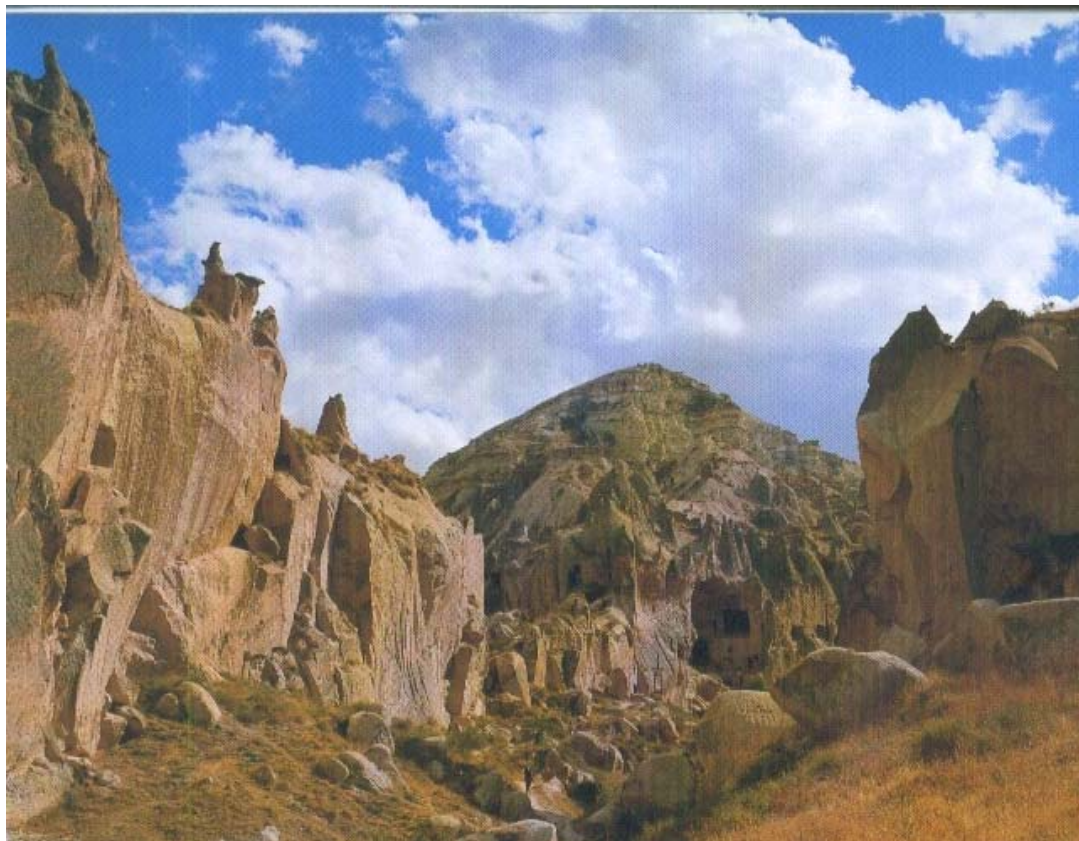
Vedere din vechiul Orășel Zelve

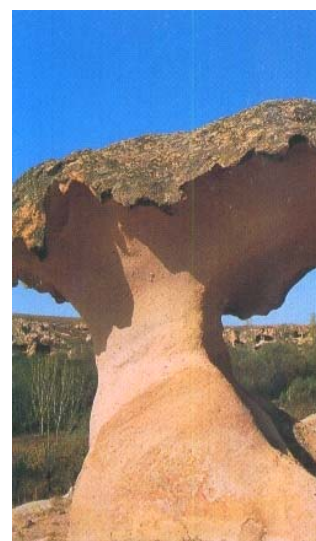
**Vedere exterioară a unei case săpate în tuf
din Valea Zelve**

Vedri cu caracteristicile formațiunilor geologice din Valea Zelve

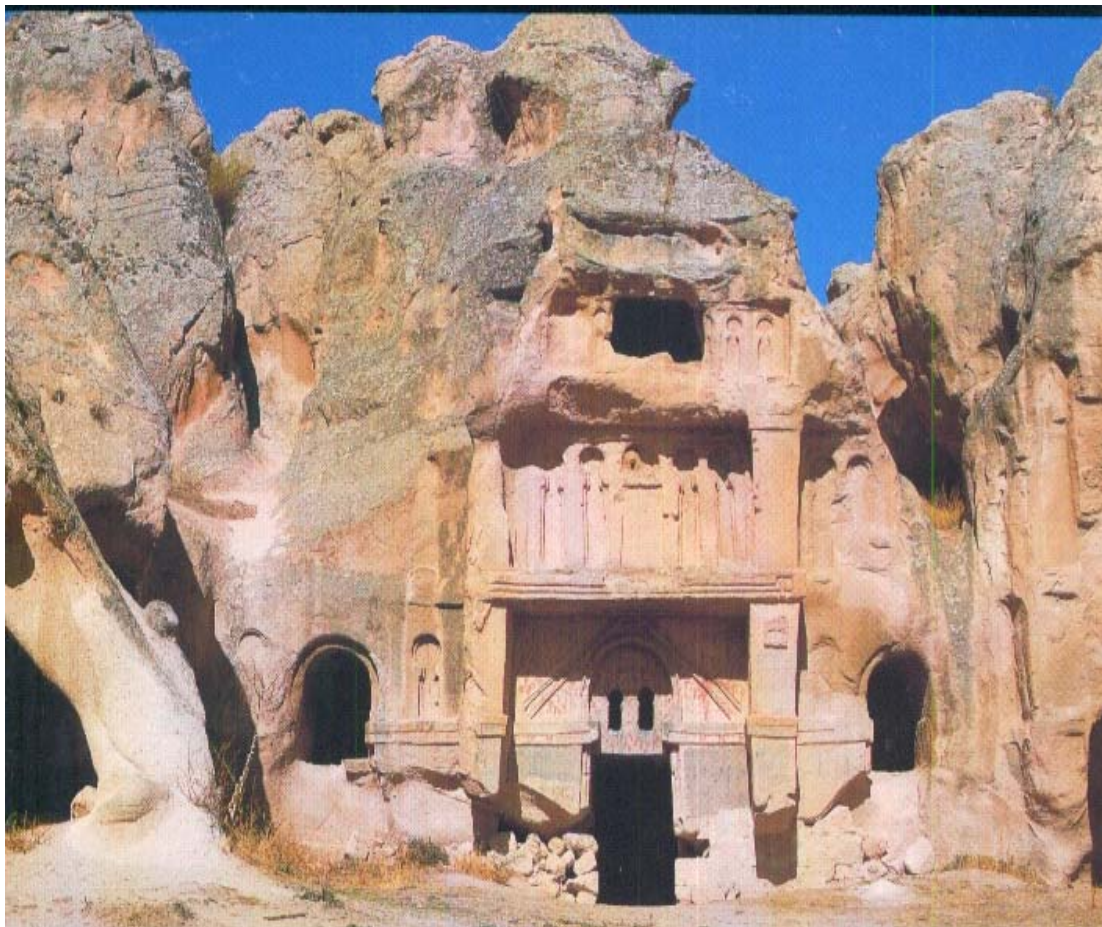

O parte din ruinele Localității Açıksaray

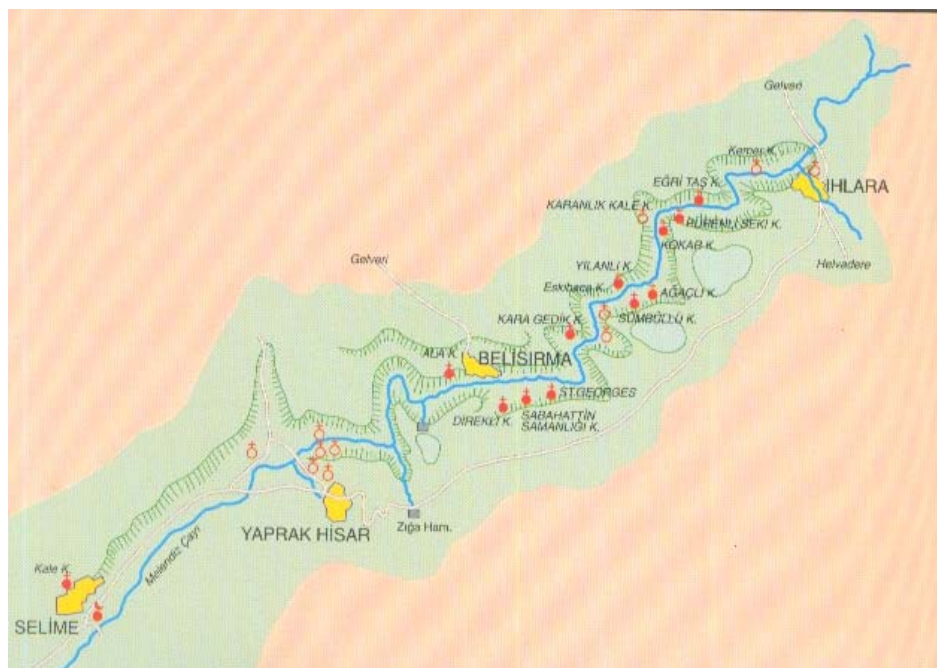

Formațiune geologică în formă de ciupercă din Localitatea

Açiksaray

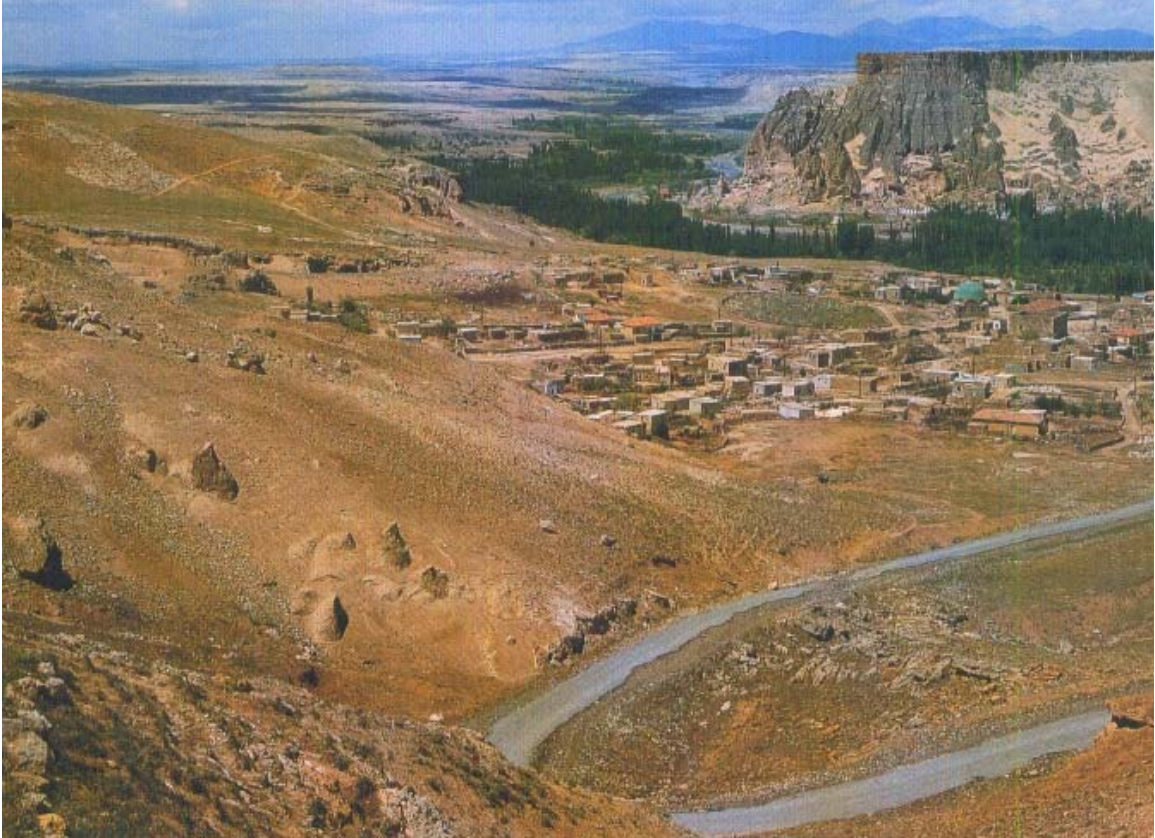
Biserica rupestră „Sf. Ioan” din Localitatea Açiksaray

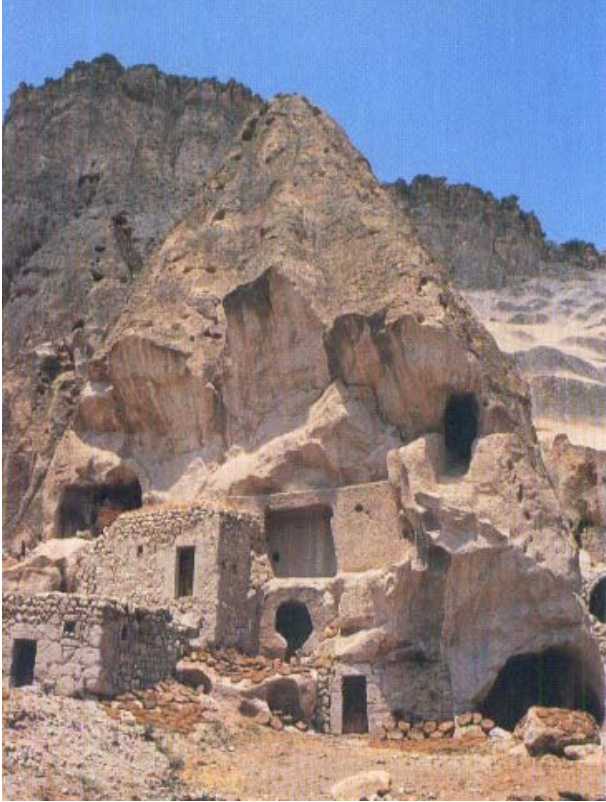
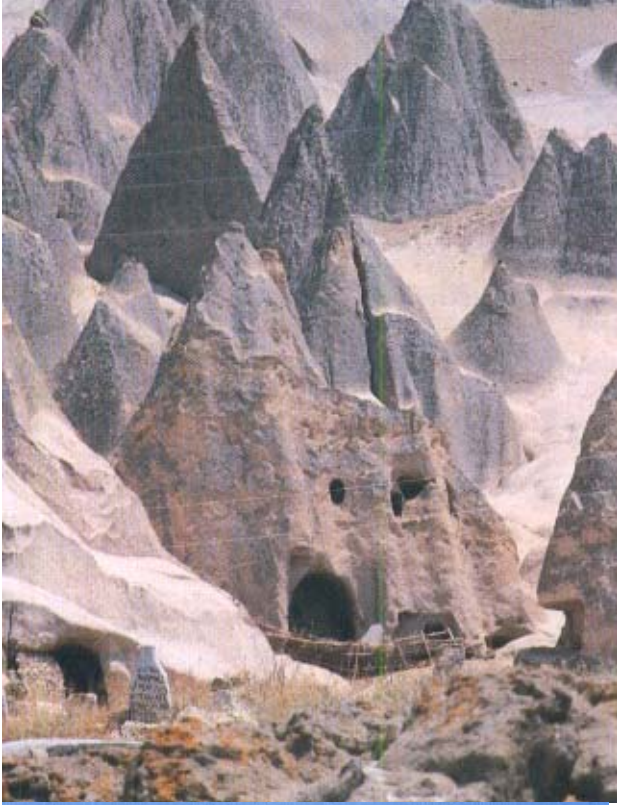
Planul Văii Ihlara cu bisericile rupestre

Vedere cu Valea Ihlara

Valea Ihlara cu Localitatea Selime

Selime

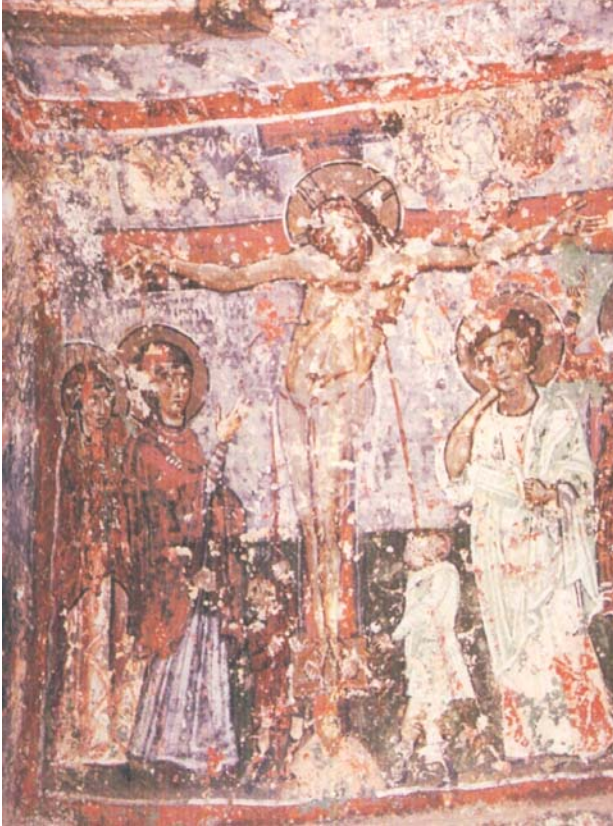
Conurile de tuf din Localitatea Selime

Casă săpată în tuf din Localitatea

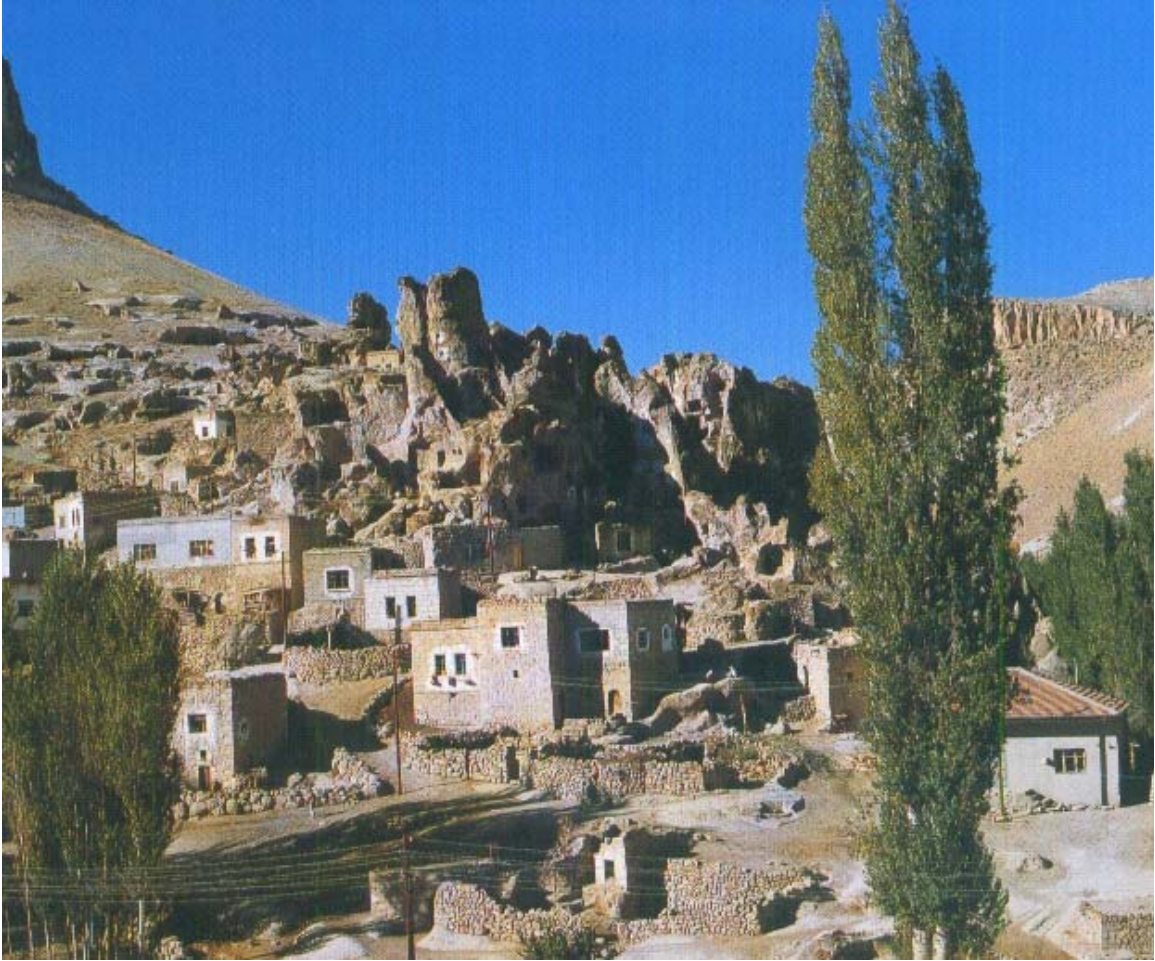
**Frescă cu Maica Domnului,
din bisericile rupestre ale Văii Ihlara**

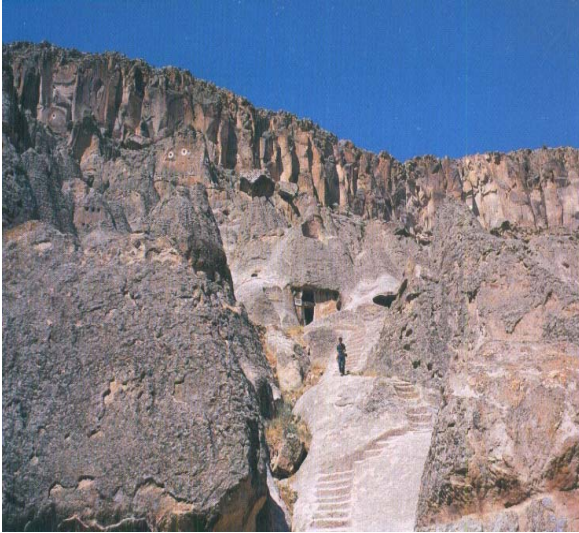

**Frescă din Biserica „De sub Copaci”,
„Pestriță”,
din Valea Ihlara**

**Frescă din Biserica
din Valea Ihlara**

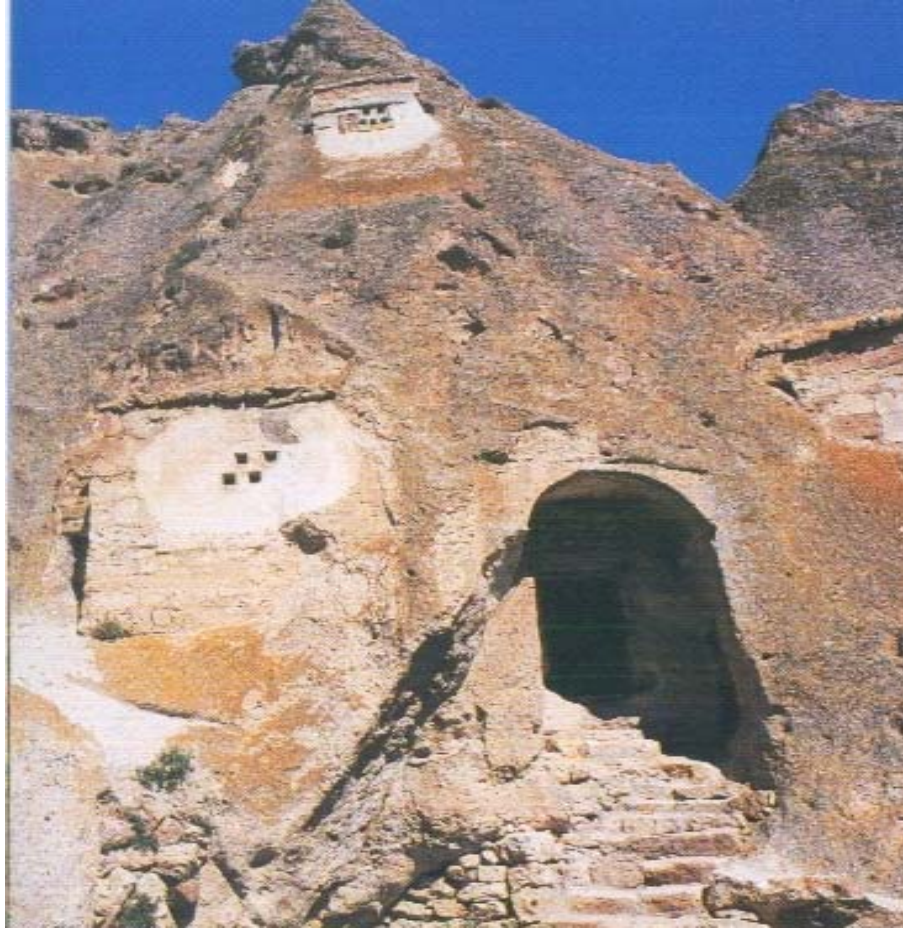

Vedere generală a Localității Soğanlı

**Un pitoresc „Porumbar” pentru păsări
duce la
din Valea Soğanli**

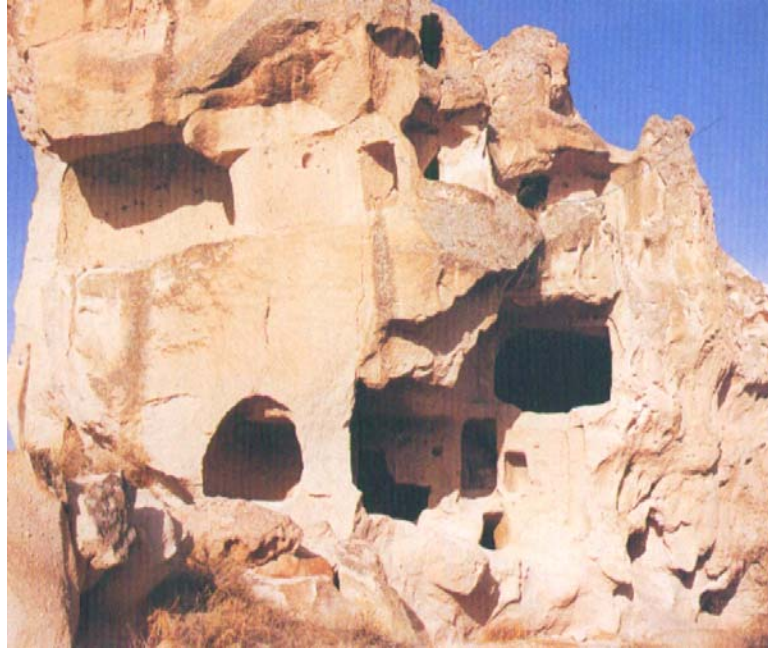
**Scară săpată în tuf, ce
Biserica „Patronului”**

Vedere exterioară a Bisericii „Cu capuri negre”

Fresce din interiorul Bisericii „Cu capuri negre” din Valea Soğanli

**Vedere exterioară a Mănăstirii „Eski Gümüş”
din Localitatea Gümüşler**

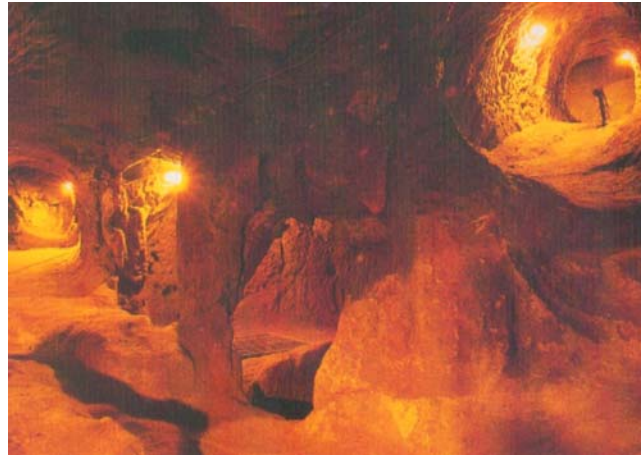

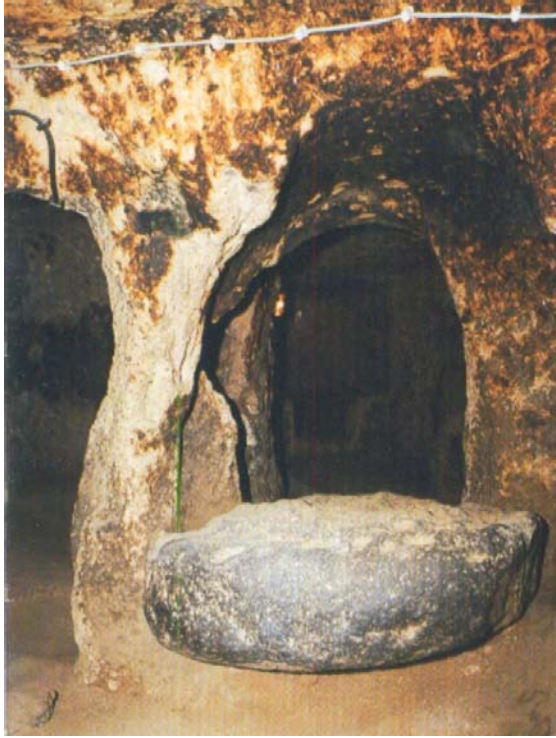
Vedere cu biserica ortodoxă din Orășelul Derinkuyu

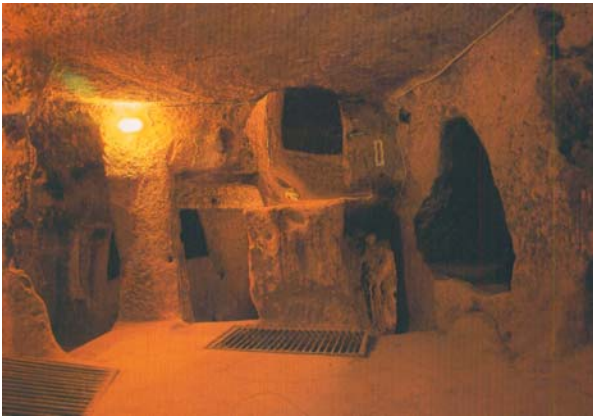

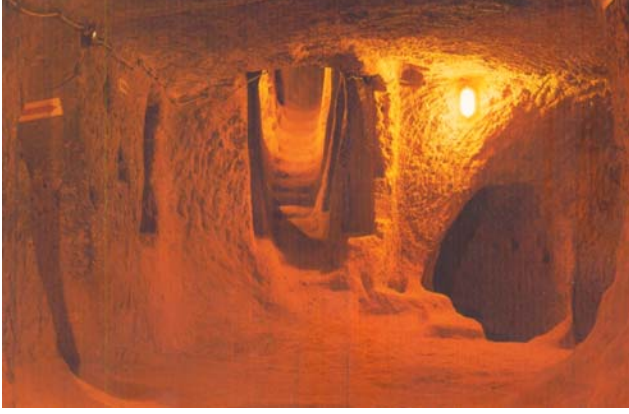
Vedri din Oraşul subteran Derinkuyu

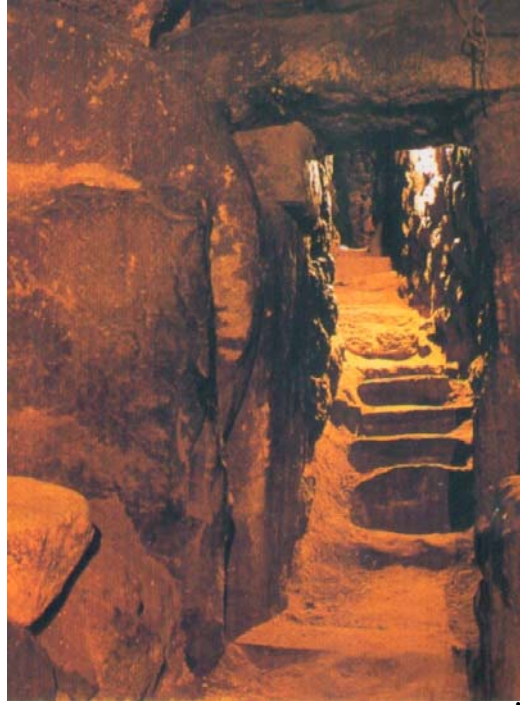

Vedere din Oraşul subteran Kaymakli

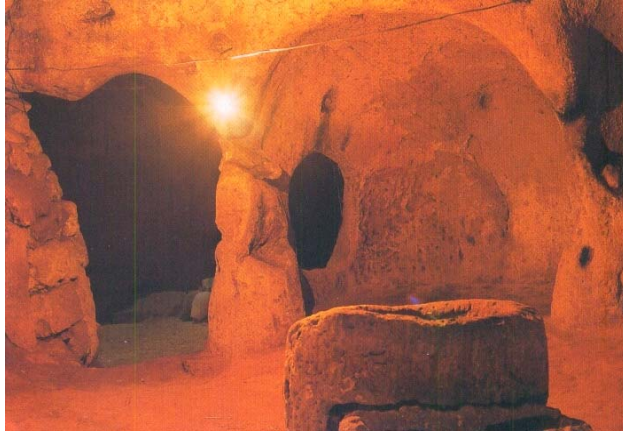

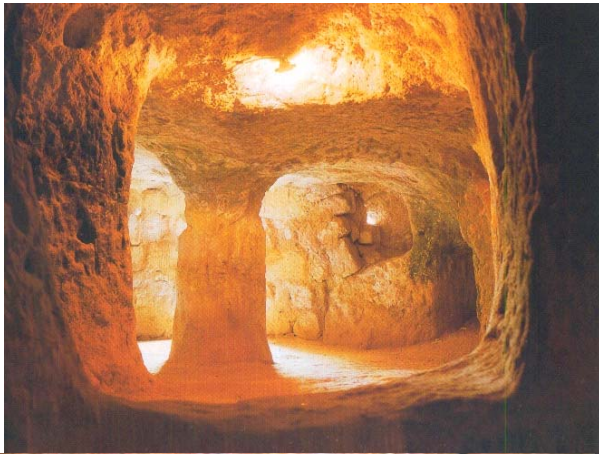
Vederi din Oraşul subteran Kaymakli

Vedere din Oraşul subteran Özlüce

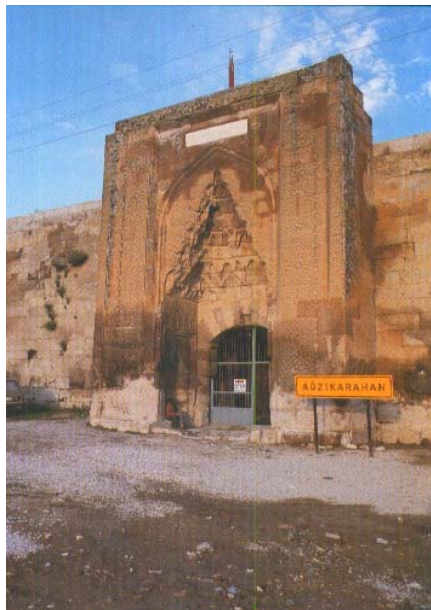
Vedere din Oraşul subteran Mazi

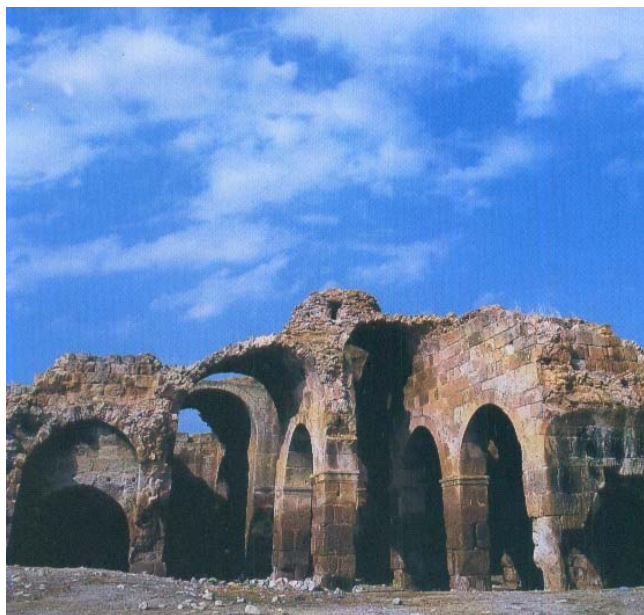
Vederi din Oraşul subteran Özkonak

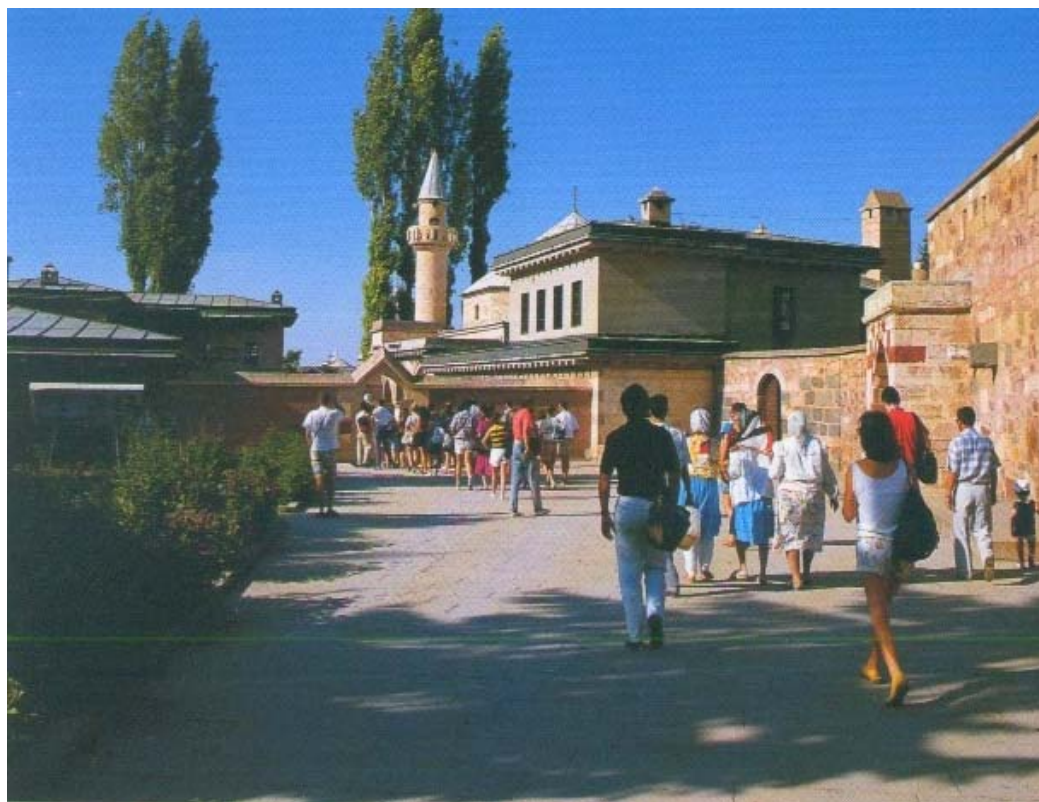
Vedere cu Caravanseraiul „Sultanhani”

Vedere cu Caravanseraiul „Ağzikarahan”

Vedere cu Caravanseraiul „Tepesidelikhan”

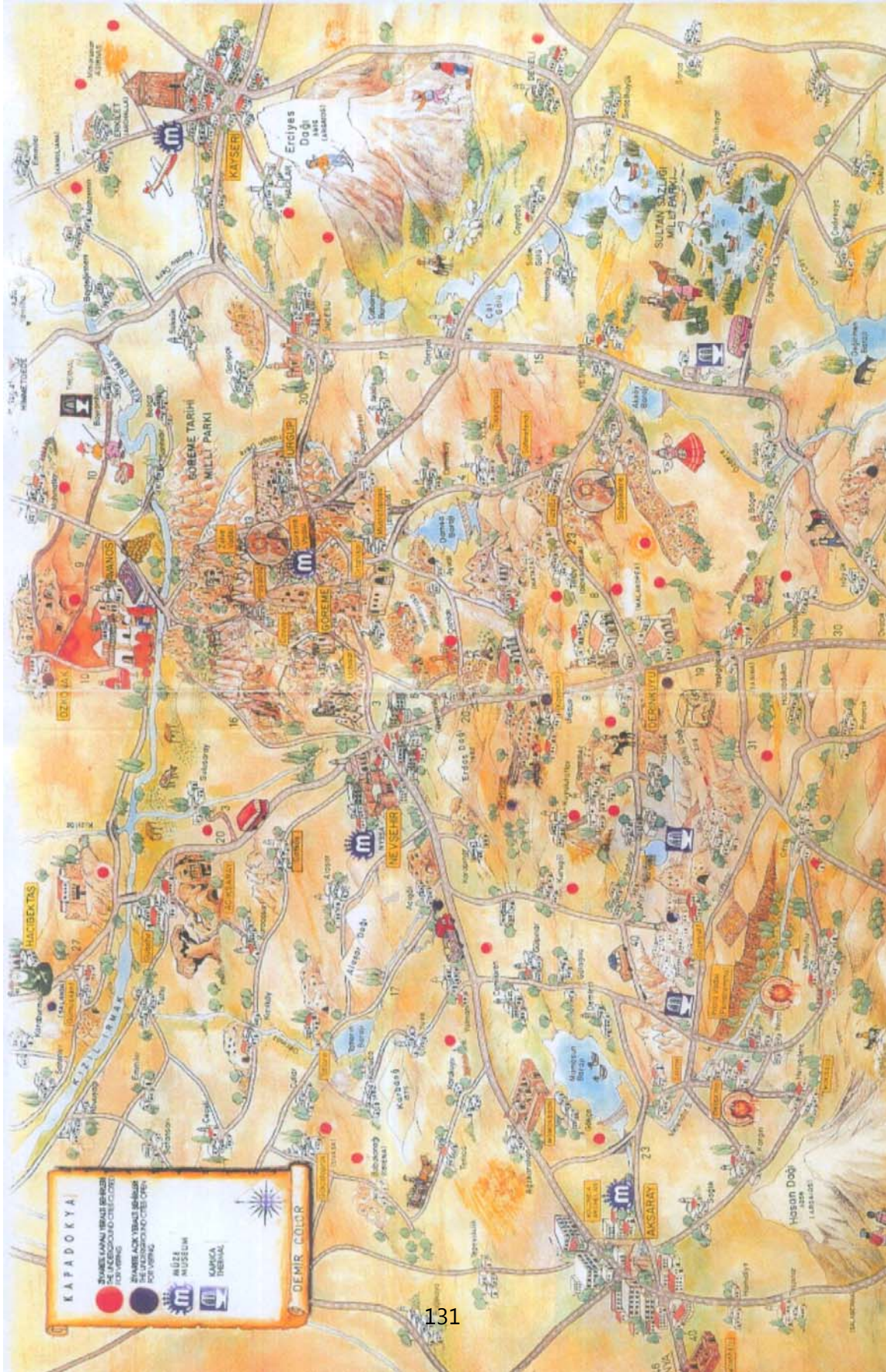
**Vedere cu Mănăstirea „Hacibektaş Veli”
din orășelul cu același nume**

**Monument din Orășelul Avanos, ce evocă cele două activități de bază
ale localității: olăritul și țesutul**

Vedere panoramică a Oraşului Niğde

BIBLIOGRAFIE

1. Monica Bonechi – „Toute la Cappadoce”, Casa editrice Bonechi, Firenze – Italy, 1997.
2. Şükrü Yurttaş – „Cappadocia” (Ürgüp – Göreme – Nevşehir), Rekmay Ltd./Ankara.
3. Pr. Ionel Ene – „Acasă, la Părinții capadocieni”, Editura „Partener”, Galați, 2004.
4. „Ghid complet – Turcia”, Editura „Aquila”’93, Oradea 2010.
5. Ilhan Akşit – „Le pays des civilisations Turquie”, Akşit Kültür Turizm Sanat Ajans Ltd.
Şti. 2002.
6. Arhim. Dr. Benedict Ghiuş – Proloagele, vol. I, Editura „Bunavestire”, Bacău, 1999.
7. Pr. Eugen Drăgoi – „Istoria Creştinismului, în date”, Editura Episcopiei Dunării de Jos,
Galați, 2004.
8. Un colectiv condus de Acad. Prof. Andrei Oțetea – „Istoria lumii, în date”,
Editura enciclopedică,
București, 1972.

CUPRINS

Pagina		
	Cuvânt	
	înainte.....	3
	GENERALITĂȚI.....	
5	
	- Scurtă privire geografică a	
	Capadochiei.....	5
	- Scurtă privire istorică a	
	Capadochiei.....	6
	- Lăcașuri de cult rupestre, orașe subterane și	
	caravanseraiuri.....	7
	1. - Reședințe eparhiale ale Sf. Părinți	
	capadochieni.....	9
	- Kayseri – reședința eparhiei Sf. Vasile cel	
	Mare.....	9
	- Güzelyurt – reședința eparhiei Sf. Grigorie de	
	Nazianz.....	14
	- Nevşehir – reședința eparhiei Sf. Grigorie de	
	Nissa.....	18
	2. –Locuințe și lăcașuri sfinte	
	subterane.....	20
	-	
	Uçhisar.....	20
	-	
	Ortanisar.....	21
	-	
	Mustafapaşa.....	22
	-	
	Ürgüp.....	22

-	Valea
Göreme.....	23
-	
Çavuşin.....	31
-	
Paşabag.....	32
-	Valea
Zelve.....	33
-	
Açıksaray.....	34
-	Valea
Ihlara.....	35
-	Valea
Soğanlı.....	38
-	
Gümüşler.....	39
3.	ORAŞE
SUBTERANE.....	40
-	
Derynkuyu.....	40
-	
Kaymaklı.....	41
-	
Özlüce.....	41
-	
Mazi.....	41
-	
Tilköy.....	42
-	
Acigöl.....	42
-	
Tatların.....	42
-	
Özkonak.....	42
4.	
CARAVANSERAIURI.....	4
3	
-	
Sultanhani.....	43
-	
Ağzikarahan.....	43
-	
Tepesidelikhan.....	43
-	
Alayhan.....	43

5.	ALTE	LOCALITĂȚI
INTERESANTE.....		44
-		
Ğülşehir.....		44
-		
Hacıbektas.....		44
-		
Avanos.....		44
-		
Niğde.....		45
-		
Aksaray.....		45
6.	IMAGINI	DIN
CAPADOCHIA.....		46
7.		HARTA
CAPADOCHIEI.....		87
8.		
BIBLIOGRAFIE.....		8
8		